

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ PROGRAMI**

**İSTANBUL'DAKİ ÜNİVERSİTELERDE UZAKTAN
EĞİTİM YÖNETİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERVE ARAÇ

İSTANBUL, 2021

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ PROGRAMI**

**İSTANBUL'DAKİ ÜNİVERSİTELERDE UZAKTAN
EĞİTİM YÖNETİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MERVE ARAÇ
(190511006)**

**Danışman
(Prof. Dr. Tuncay Akçadağ)**

İSTANBUL, 2021

12/07/2021

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda 190511006 numaralı Merve ARAÇ'ın hazırladığı "İstanbul'daki Üniversitelerde Uzaktan Eğitim Yönetiminin Değerlendirilmesi" konulu Eğitim Yönetimi Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 12/07/2021 Pazartesi günü saat 11:00 'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** karar verilmiştir.

Düzeltilme verilmesi halinde:

Adı geçen öğrencinin Tez Savunma Sınavı .../.../20... tarihinde, saat ...:.. da yapılacaktır.

Tez Adı Değişikliği Yapılması Halinde: Tez adının

.....

şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi	Tarih	İmza
(Danışman) Prof. Dr. Tuncay AKÇADAĞ	12/07/2021	KABUL
Doç. Dr. Erkan TABANCALI	12/07/2021	KABUL
Dr. Öğr. Üyesi Nihan SÖLPÜK TURHAN	12/07/2021	KABUL

BEYAN/ ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Merve Araç

İmza

TEŞEKKÜR

Bu araştırma süresinde bana rehberlik eden, motivasyonumu yükselten, her ihtiyacım olduğunda zaman farketmeksizin değerli bilgilerini paylaşan, bu zorlu süreçte bana sabırla, olumlu ve çözüm odaklı yaklaşan tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Tuncay Akçadağ'a sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Tüm hayatım boyunca desteğini her zaman arkamda hissettiğim, her düştüğümde beni kaldıracağını bildiğim, okuma sevgisini aşılayan, eğitim hayatım için büyük çaba harcayan canım annem Gültamam Taşkınılı'ya teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak her anımda yanımda bulduğum, bu zorlu süreçte de en büyük destekçim olan, hayatımı kolay kılmak için elinden gelen herşeyi sevgiyle yapan, yol arkadaşım, en iyi dostum ve en büyük şansım olan eşim İbrahim Araç'a teşekkürlerimi sunarım.

Merve Araç

İmza

İSTANBUL'DAKİ ÜNİVERSİTELERDE UZAKTAN EĞİTİM YÖNETİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Merve Araç

ÖZET

Uzaktan eğitim süreciyle ilgili dünyada ve ülkemizde uzun yıllardır bilimsel çalışmalar yapıldığı, süreçle ilgili çalışmalar yürütüldüğü görülmektedir. Ancak uzaktan eğitimin öneminin özellikle COVID-19 pandemisi döneminde daha iyi anlaşıldığı ifade edilebilir. Çünkü çeşitli kısıtlamaların olduğu bu dönem boyunca eğitimin tüm kademelerinde uzaktan eğitim yönteminin kurtarıcı rolü üstlendiği söylenebilir. Gelecekte de bu önemin artarak devam edeceği varsayımı ile uzaktan eğitim yönetimine ilişkin bilgilerin ve açıklamaların betimlenmesi, olması gereken durumlara açıklık getirilmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın amacı; üniversitelerde Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (UZEM) yöneticilerinin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşlerini alarak uzaktan eğitim sürecini belirlemek ve değerlendirmek, mevcut durumu ile olması gerekeni belirleyerek sürecin nasıl daha etkili olabileceğine ilişkin saptamalar yapmaktır. Bu amaç doğrultusunda araştırma nitel araştırma yöntemiyle yürütülmüştür. Çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örneklem kullanılmış olup araştırma için gönüllü olan 2 devlet üniversitesi ile 6 vakıf üniversitesi bünyesinde bulunan UZEM'lerde görev yapan 8 yönetici

Çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışma grubundan görüşme metoduyla veriler toplanmış olup toplanan veriler kod, kategori ve tema şeklinde düzenlenerek içerik analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen verilerden yola çıkılarak “İstanbul’daki üniversitelerde uzaktan eğitim yönetiminin değerlendirilmesi nasıldır?” sorusuna yanıt aranmıştır.

Araştırmanın önemli olarak belirtilebilecek bulgularından biri, uzaktan eğitim sistemleri tercih edilirken eğitim amaçlı ya da eğitime uyarlanabilen platform olmalarına dikkat edildiği, sonrasında ise hazırbulunululuk, güvenlik, maliyet, etkileşim ve gelişime elverişlilik hususlarının geldiği ve bu hususların öncelik sırasının kurumların ihtiyaçları ve koşulları doğrultusunda değiştiğidir. nemli olarak belirtilebilecek başka bir bulgu ise uzaktan eğitim sistemlerinin güvenliği ile ilgili süreçte ortaya çıkan verilerin mümkün olduğunca güvenlikli bir şekilde saklandığı ve bu hususta “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun (KVKK)” rehber olarak kabul edildiğidir.

Anahtar kelimeler; Uzaktan Eğitim, niversite, UZEM, Sistem, Yönetici.

AN EVALUATION OF DISTANCE EDUCATION MANAGEMENT AT UNIVERSITIES IN ISTANBUL

Merve Araç

ABSTRACT

It is observed that scientific studies have been carried out for many years in the World and in our country regarding the distance education process. However, it can be stated that the importance of distance education is better understood, especially amid the COVID-19 pandemic. It can be stated that throughout the period of various restrictions, the distance education method has played a savior role at all levels of education. With the assumption that this importance will continue to increase in the future, it is thought that describing the information and explanations about distance education management and clarifying the necessary situations will contribute to the existing literature.

The purpose of the research is to designate and evaluate the distance education process by taking the opinions of the Distance Education Application and Research Center (UZEM) managers in universities on the distance education process and to determine the status quo and what should be done accordingly in order to make the process more effective. For this purpose, the research was carried out with the qualitative research method. While determining the study group, an easily accessible sample, which is one of the purposive sampling methods, was used and 8 administrators working in Distance Education Centers (UZEM) within 2 state universities and 6 foundation universities volunteered for the research. Data were collected from the study group by interview method, and content analysis was carried

out by arranging the collected data in the form of code, category and theme. Based on the data obtained as a result of the analysis, answers were sought to the question “How is the evaluation of distance education management in universities in Istanbul?”

One of the most important findings of the research is that, while adopting distance education systems, attention is paid to the fact that the platforms are those which can be adapted to required education or training. Readiness, security, cost, interaction and convenience for development come next, and the order of priority of these issues changes in line with the needs and conditions of the institutions. Another finding which can be noted as crucial is that the data emerging in the process of the security of distance education systems are stored as securely as possible and the "Law on the Protection of Personal Data (KVKK)” is accepted as a guide in this regard.

Keywords; Distance Education, University, UZEM, System, Manager.

ÖNSÖZ

Araştırmanın amacı; üniversitelerde Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (UZEM) yöneticilerinin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşlerini alarak uzaktan eğitim sürecini belirlemek ve değerlendirmek, mevcut durumu ile olması gerekeni belirleyerek sürecin nasıl daha etkili olabileceğine ilişkin saptamalar yapmaktır.

Bu amaç doğrultusunda alt problemler oluşturulmuş olup araştırma nitel araştırma yöntemiyle yürütülmüştür. Alt problemlere uygun olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Bu formla birlikte çalışma grubunu oluşturan araştırmaya gönüllü olarak katılan 8 üniversitenin UZEM yöneticilerinden veriler toplanmıştır.

Çalışma grubundan toplanan veriler kod, kategori ve tema şeklinde düzenlenerek içerik analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen veriler ile literatürde bulunan bilgiler karşılaştırılarak araştırmanın problem durumu olan “İstanbul’daki üniversitelerde uzaktan eğitim yönetiminin değerlendirilmesi nasıldır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Yapılan bu araştırmanın COVID-19 pandemisi ile önem kazanan ve gelecekte de bu önemin artarak devam edeceği varsayımı ile uzaktan eğitim yönetimine ilişkin bilgilerin ve açıklamaların betimlenmesi, olması gereken durumlara açıklık getirilmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Özellikle COVID-19 pandemisiyle birlikte UZEM’lerin yoğun bir çalışma temposunda olması, kısıtlamalar getirilmesi nedenleriyle veri toplarken zorluklarla karşılaşmıştır. Bu süreçte; müdürüm Sayın Dr. Öğr. Üyesi İlhami Danış’a, değerli görüş ve bilgilerini vakit ayırarak paylaşan tüm UZEM yöneticilerine, değerli uzman görüşlerini sunarak çalışmaya katkı sağlayan Sayın Prof. Dr. Seçil Şatır ile Sayın Dr. Öğr. Üyesi Nihan Sölpük Turhan’a, çalışmaya yön verirken ön uygulamalar için yardımcı olan UZEM müdür yardımcısı Sayın Halil Yekin Güzel’e ve ayrıca Sayın Öğr. Gör. Meryem Büşra Ünsal’a destekleri için teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ.....	ix
TABLO LİSTESİ	xii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR	xiv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	9
1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	9
1.1. EĞİTİM	9
1.1.1. Formal Eğitim.....	11
1.1.1.1. Örgün Eğitim.....	11
1.1.1.2. Yaygın Eğitim	12
1.1.2. İnfomal Eğitim	12
1.2. EĞİTİMDE TEKNOLOJİ UYGULAMALARI.....	14
1.2.1. Hibrit (Harmanlanmış) Eğitim	14
1.2.2. Uzaktan Eğitim	15
1.2.2.1. Uzaktan Eğitimde Mekan ve Zaman Kavramları.....	16
1.2.2.2. Uzaktan Eğitim Modelleri	17
1.2.2.2.1. Eşzamanlı (Senkron) Uzaktan Eğitim.....	17
1.2.2.2.2. Eş Zamansız (Asenkron) Uzaktan Eğitim	18
1.2.2.3. Uzaktan Eğitimde Temel Öğrenme Yöntemleri.....	18
1.2.2.3.1. Öğrenme Yönetim Sistemi / Learning Management System	19
1.2.2.3.1.1. Açık Kaynak Kodlu Öğrenme Yönetim Sistemleri.....	21
1.2.2.3.1.1.1. Moodle.....	22
1.2.2.3.1.1.2. Sakai.....	23
1.2.2.3.1.1.3. Open LMS.....	23
1.2.2.3.1.2. Ticari/Kapalı Kaynak Kodlu Öğrenme Yönetim Sistemleri	24
1.2.2.3.1.2.1. Blackboard	24
1.2.2.3.1.2.2. ALMS	25
1.2.2.3.1.2.3. PHI Corporate LMS.....	25
1.2.2.3.2. Sanal Sınıf Uygulamaları	25
1.2.2.3.2.1. Adobe Connect	26

1.2.2.3.2.2. Zoom.....	27
1.2.2.3.2.3. Perculus.....	27
1.2.2.3.2.4. Microsoft Teams.....	28
1.2.2.3.2.5. OpenMeetings.....	28
1.2.2.4. Uzaktan Eğitimin Avantajları ve Dezavantajları.....	28
1.2.2.4.1. Uzaktan Eğitim Modellerine Göre Uzaktan Eğitimin Avantajları ve Dezavantajları.....	29
1.2.2.5. Dünyada Uzaktan Eğitim Tarihi.....	31
1.2.2.6. Türkiye’de Uzaktan Eğitim Tarihi.....	33
1.2.2.7. Türkiye’deki Üniversitelerde Uzaktan Eğitim Yönetimi.....	35
1.2.2.7.1. Türkiye’deki Uzaktan Eğitim Yönetimine Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun Etkisi.....	37
İKİNCİ BÖLÜM.....	40
2. YÖNTEM.....	40
2.1. ARAŞTIRMA PROBLEM DURUMU.....	40
2.2. ÇALIŞMA GRUBU.....	41
2.3. VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ VE ARACI.....	42
2.4. VERİLERİN ANALİZİ.....	44
2.5. ARAŞTIRMACININ ROLÜ.....	45
2.6. GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK.....	46
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	48
3. BULGULAR VE YORUM.....	48
3.1. UZAKTAN EĞİTİM SİSTEMLERİNİN TERCİH EDİLME SEBEPLERİ.....	48
3.2. UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİ.....	55
3.3. UZAKTAN EĞİTİM SİSTEMLERİNİN GÜVENLİĞİ.....	58
3.4. UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE DERS BAŞARI DURUMU.....	61
3.5. UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE DÜZELTME VE İYİLEŞTİRME.....	64
3.6. ÜNİVERSİTELERDE UZAKTAN EĞİTİM YÖNETİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	67
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	73
4. TARTIŞMA VE SONUÇLAR.....	73
5. ÖNERİLER.....	78
KAYNAKÇA.....	80
EKLER.....	90

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.1 : Uzaktan Eğitimin Türkiye Bağlamında Dönem ve Evreleri.....	3
Tablo 1.2 : UZEM'lerin Üniversite Türlerine Göre Dağılımları.....	6
Tablo 1.3 : Öğrenme Yönetim Sistemleri	21
Tablo 1.4 : Uzaktan Eğitimin Küresel Bağlamında Dönem ve Evreleri	32
Tablo 2.1 : Araştırmanın Belirtke Tablosu	43
Tablo 3.1 : Kullanılan Öğrenme Yönetim Sistemleri	48
Tablo 3.2 : Kullanılan Sanal Sınıf Uygulamaları	49
Tablo 3.3 : Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Seçilme Nedenleri.....	50
Tablo 3.4 : Uzaktan Eğitim Sürecinin İşleyişi	55
Tablo 3.5 : Platformların Güvenliği	58
Tablo 3.6 : Uzaktan Eğitim Sürecinin Ders Başarısına Etkisi	61
Tablo 3.7 : Düzeltme ve İyileştirme Süreçleri	65

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.1 : Eğitim Kavramlarının Tür ve Hiyerarşik Yapısı.....	13
Şekil 1.2 : Uzaktan Eğitim ve Küresellik	15
Şekil 1.3 : Öğrenme Yönetim Sistemi İşlevleri.....	20

KISALTMALAR

KVKK	Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
LMS	Learning Management System
ÖYS	Öğrenme Yönetim Sistemi
SCORM	Paylaşılabilir İçerik Nesnesi Referans Modeli
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
UZEM	Uzaktan Eğitim Merkezi / Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi / Açık ve Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi
YAYKUR	Yaygın Yükseköğretim Kurumu
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

GİRİŞ

Toplumsal bir unsur olan eğitim, insanlık kadar eski bir tarihe sahiptir (Balyer, 2017). Ertürk'e göre (2013) eğitim; insanın davranışlarında kendi yaşantısı aracılığıyla maksatlı ve istendik yönde değişimler oluşturma sürecidir. Farklı bir deyişle eğitim, önceden belirlenmiş amaçlara uygun olarak bireyin davranışlarında bir dereceye kadar gelişmeler meydana getirmeyi sağlayan planlı etkilerdir (Karlı, 2010). Johann Wolfgang Von Goethe eğitimi, kişilik gelişimi olarak görürken, Jean-Jacques Rousseau insanların çıkarları doğrultusunda öğrendiklerini ve bu nedenle eğitimin ihtiyaçlar şeklinde deneyime dayanarak kurgulanması gerektiğini savunmaktadır. John Dewey ise eğitimin sosyal ve demokratik bir olgu olduğunu ifade etmektedir (Balyer, 2017). Tüm bu tanımlardan hareketle, eğitim tanımlarının temeline obje olarak insanın alınması, obejedeki değişimlerin istendik yönde olması, uyarıcıların yer alması ve hedeflere ulaşılma durumunun bulunduğu görülmektedir (Sönmez, 2012).

Eğitimde obje olan insan aynı zamanda yönetimin de uğraş alanıdır. Örgütsel uğraşların yürütülebilmesi yönetime olan ihtiyacı ortaya çıkarmış olup örgütlü yaşam, yönetimin önemini arttırmıştır (Balyer, 2017). Yönetim; grubu oluşturan kişilerin önceden belirlenen amaçlar doğrultusunda yöneltme, iş birliği ile koordinasyonu sağlama çalışmalarını içeren bir süreci ifade etmektedir (Çelik ve Şimşek, 2013).

Eğitim disiplinlerarası bir bilim dalıdır. Eğitim Yönetimi ise bu bilim dalını oluşturan alanlardan biridir (Karlı, 2010). Eğitim Yönetimi; eğitim, yönetim ve sosyal bilimlerle bağlantılıdır. 20. yüzyılın başlarında okul yönetiminde işletme ilkelerinin kullanılmasıyla eğitime, bilimsel yönetim giriş yapmıştır (Bursalıoğlu, 2003). Eğitim Yönetimi; eğitim sistemini, elde bulunan kaynakları en verimli şekilde kullanarak, önceden belirlenmiş olan temel amaçlara ulaşabilmek için oluşturulan çalışmalar olarak tanımlanabilmektedir (Erdoğan, 2006; akt. Polat, 2010).

21. yüzyılın dünyasında öğrenme, var olmanın bir gerekliliği ve yaşamın başlangıcından sonuna kadar devam eden bir süreç olarak görülmektedir. Bu durumda

yaşam boyu öğrenme insanın anne karnında olduğu zamandan başlayıp ölümüne kadar devam eden davranışlar, alışkanlıklar olarak düşünülmelidir (Duman, 2007; akt. Torun, 2020). Yaşam boyu öğrenme sürecinde uzaktan eğitim önemli bir yöntemdir. Çünkü uzaktan eğitim zamana ve mekana bağımlı olmadan, kişiye bireysel öğrenme ile istedikleri alanda gelişme imkanı tanımaktadır (Arat ve Balkan, 2011).

Uzaktan eğitim kavramı ilk kez Wisconsin Üniversitesi'nin Kataloğunda 1892 yılında geçmiştir ve bir yazıda ilk kez 1906 yılında Wisconsin Üniversitesi'nin yöneticisi William Lighty tarafından kullanılmıştır. 1960 ve 1970 yıllarında uzaktan eğitim kavramını Almanya'da Otto Peters tanıtmış olup Fransa'da bulunan uzaktan eğitim kuruluşlarında kurum ismi olarak kullanılmaya başlanmıştır (Kaya, 2002). Uzaktan eğitim; öğreticinin ve öğrenenin aynı yerde olma zorunluluğunu ortadan kaldıran ve eğitim-öğretim süreçlerinin bilgi iletişim teknolojileri ile yürütüldüğü bir eğitim sistemidir (İşman, 2011). 1728 yılında dünyada uzaktan eğitimle ilgili ilk çalışma gazete ile başlamıştır. Türkiye'de uzaktan eğitim alanında çalışmalar sosyal ve ekonomik imkanlar doğrultusunda ilerlemiştir. Milli Eğitim Bakanlığı bazı teknik hususların aktarımı için 1960 yılında "Mektupla Öğretim Merkezini" kurmuştur. 1968 yılında faaliyete başlayan TRT, eğitim içerikli yayınlar yapmıştır. 1982 yılında yükseköğretim olarak "Açık Öğretim Fakültesi" kurulmuş olup ilgili fakülteye ait dersler televizyon ve radyo ile desteklenmiştir (İşman, 1998; akt. Arat ve Balkan, 2011). 1990 yılı itibariyle ise uzaktan eğitim yöntemini farklı yükseköğretim kurumları da kullanmaya başlamıştır (Kaçan ve Gelen, 2020).

Teknolojilerin kullanımı bakımından uzaktan eğitimin gelişimi beş aşamada incelenebilmektedir. Bu aşamalar; mektup aracılığıyla yazılı eğitim verilmesi, radyo aracılığıyla işitsel ve televizyon aracılığıyla hem işitsel hem görsel eğitim verilmesi, iletişim teknolojilerinin eğitimde kullanılması, telekonferans aracılığıyla eşzamanlı eğitimlerin yapılması, eğitim kurumlarında internet teknolojileri aracılığıyla e-öğrenme ortamlarının oluşması olarak belirlenmektedir (Moore ve Kearsley, 2011). Başlangıçta oldukça eski zamanlara dayanan uzaktan eğitim süreci tüm bu bilgilerden de anlaşılacağı üzere uzak mesafedeki insanlara materyaller gönderilerek başlamış, teknolojinin ilerlemesiyle yükseköğretimde açık eğitim unsurlarının daha çok kullanılması gündeme gelmiştir. (Turan ve Çolakoğlu, 2008). Uzaktan eğitimin

Türkiye’de tarihi gelişimi incelendiğinde ise uzaktan eğitim gelişimi dört dönem olarak ele alınabilmektedir (Tablo 1.1):

Tablo 1.1. Uzaktan Eğitimin Türkiye Bağlamında Dönem ve Evreleri (Bozkurt, 2017).

Dönem	I. Dönem Tartışma ve Öneriler	II. Dönem Yazışarak	III. Dönem Görsel-İşitsel Araçlar	IV. Dönem Bilişim Tabanlı
Evre	1923-1955 Kavramsal	1956-1975 Mektupla	1976-1995 Radyo- Televizyon	1996-... İnternet-Web
Aşama	Kuluçka	Olgunlaşma		Ana Akım
Değişim	Yaygın Eğitim	Uzaktan Eğitim		Açık ve Uzaktan Öğrenme
	Eğitim	Öğretim		Öğrenme
	Öğretim Merkezli		Öğrenme Merkezli	

Teknolojinin ilerlemesiyle ortaya çıkan internet/web tabanlı/destekli uzaktan eğitim, iletişimin internet aracılığıyla kurulduğu ve 1990’lı yıllarda hayatımıza giren eğitim modelidir. Bu modelde internet tabanlı uzaktan eğitim yöntemlerinin tümünden faydalanılmaktadır. Derslere ait konuların içerik bilgilerine erişmek amacıyla HTML tabanlı internet sayfaları oluşturulmakta, iletişim kurmak amacıyla elektronik postalardan yararlanılmakta, öğrenciler arasında ya da öğrencilerin öğretmenlerle etkileşimini sağlamak amacıyla internet üzerinden sanal tartışma, sohbet ortamları oluşturulmaktadır (Arslan, 2019).

Web tabanlı uzaktan eğitimde senkron (eşzamanlı, çevrimiçi) öğrenme, öğrencilerin aynı anda farklı yerlerden internet kullanılarak öğretene ile bulunduğu, iletişim kurulan süre içerisinde tüm katılımcıların çevrimiçi olduğu, öğrencilerin kendi aralarında ve öğretene öğrencilerin arasında etkileşim bulunduğu bir yöntemdir (Henderson, 2003; akt. Palas Bozkurt 2019). Senkron öğrenme yönteminin avantajları;

eşzamanlı iletişim kurabilme, anında geri bildirimde bulunabilme, öğrencilerin grubun bir parçası olması nedeniyle izole hissetme durumlarının en aza inmesi, aynı ortamda olma gibi engellerin ortadan kalkmasıdır. Senkron öğrenme yönteminin dezavantajları ise; derslerin işleneceği zamanların ayarlanmasında tüm öğrencilere uygunluk problemlerinin yaşanması, sınavlarda gözetmen sorunlarının yaşanması, teknolojik unsurların temininde problem yaşanması, kalabalık grup derslerinde öğrencilerin sadece dinleyici durumuna düşmesi, teknoloji okuryazarlığı düşük olan öğrencilerin pasif kalma durumunun oluşmasıdır (Midkiff ve DaSilva, 2000).

Web tabanlı uzaktan eğitimde asenkron (eşzamanlı olmayan, çevrimdışı) öğrenme, öğrencilerin internet kullanarak öğretene ile bulunduğu ancak tüm katılımcıların çevrimiçi olmalarının gerekmediği, iletişimin sonradan cevaplanmak üzere mesaj aracılığıyla gerçekleştiği, öğrencilerin yalnız çalıştığı ancak diğer katılımcılarla iletişim kurabildiği bir yöntemdir (Henderson, 2003; akt. Palas Bozkurt 2019). Asenkron öğrenme yönteminin avantajları; öğrencilerin aynı zamanda ve aynı ortamda olma problemini gidermesi, eğitimin uluslararası kimlik kazanması, öğrencilerin derslere ve derslerin içeriklerine dilediği zaman ulaşabilmesi, çeşitli nedenlerle çekingen olan öğrencilerin derslere daha fazla katılımının sağlanmasıdır. Asenkron öğrenme yönteminin dezavantajları ise; öğrencilerin dağınık bir sanal topluluk oluşturmaya neden olması, uygulama temelli derslere uygun olmaması, sınavlarda gözetmen açısından dışarıya bağımlı olunması, öğrencilerin izole hissetmelerine neden olması, anında geri bildirimde bulunulamamasıdır (Midkiff ve DaSilva, 2000).

Uzaktan eğitimde temel olarak öğrenme yönetim sistemi ile sanal sınıf uygulamaları kullanılmaktadır. Uzaktan eğitim için geliştirilen materyaller öğrenme yönetim sistemi üzerinden verilmektedir. İlgili materyaller aynı zamanda sanal sınıf uygulamaları da kullanılarak öğrencilere iletilmektedir (Palas Bozkurt 2019).

Öğrenme Yönetim Sistemi (ÖYS) / Learning Management System (LMS); eğitim-öğretim faaliyetlerinde plan oluşturmayı, çalışmalarını nitelendirmeyi ve tüm öğrenme sürecini takip etmeyi sağlayan web tabanlı yazılımdır. Ayrıca öğrenme yönetim sistemleri, uzaktan eğitim sürecinde, öğrencilere materyaller, çalışmalar, etkileşim ve tartışma alanı sunan internet tabanlı uygulamalar olarak da

tanımlanabilmektedir (Özmen, 2012). Öğretim yönetim sistemlerinin işlevsel olabilmesi için merkezden yönetilebiliyor olması, işlemlerin otomatik gerçekleştirilebilmesi, kullanım kolaylığına sahip olması, ders içeriklerine ait materyallere hızlı erişim sağlanması, ölçeklenebilir internet tabanlı uygulama üzerinde eğitim-öğretim unsurlarının toplanabilmesi, standartları desteklemesi, bilgilerin tekrar kullanılmasını sağlaması gerekmektedir (Ellis, 2009; akt. Palas Bozkurt 2019).

Sanal/Canlı Sınıf Uygulaması; farklı yerlerde olan insanların aynı ortamda ve aynı zaman diliminde buluşabilmelerini sağlayan uygulamalardır. Uzaktan eğitim sürecinde geleneksel eğitimde olan sınıf ortamı gibi öğrenciler öğretmenle ve diğer öğrencilerle anlık iletişim kurabilmektedir. Ayrıca etkileşimin bulunduğu ve katılımcıların birbirlerini görebildiği uygulamalar sanal sınıflardır (Yaşlıca, 2019)

Dünyayı sarsan COVID-19 salgınıyla birlikte ise virüsün görüldüğü ülkelerde, hızla yükselen vaka ile vefat sayısı sebebiyle önlemler alınması gerekli hale gelmiştir (Yılmaz, 2020). 2019-2020 akademik yılı bahar döneminde neredeyse tüm dünyada farklı derecelerde karantina uygulaması hayata geçirilmiş olup üniversiteler ve diğer eğitim kurumları bu süreçte kapatılmıştır (Daniel, 2020). Bu önlemler sonucunda eğitim-öğretime ara verilmiş olup eğitim-öğretim süreçlerinin devam etmesi için ülkeler kendi yöntemlerini belirlemiştir. Türkiye’de ise eğitim-öğretim faaliyetlerini devam ettirme sürecinde uzaktan eğitim yöntemi önem kazanmış ve bu yöntemin kullanımını tüm ülkede yaygınlaştırmıştır (Yılmaz, 2020).

Türkiye’deki üniversiteler Yükseköğretim Kurulu (YÖK) altında toplanmış olup ilgili kurulun 2013 yılında yayımladığı “Yükseköğretim Kurumlarında Uzaktan Öğretime İlişkin Usul ve Esaslar” ile uzaktan eğitim uygulamalarının çerçevesi belirlenmiştir (Cabı ve Ersoy, 2017). Üniversitelerin tüm bu uzaktan eğitim faaliyetlerini günümüzde Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezileri (UZEM) yürütmektedir. Bu merkezler üniversitelerde ön lisans, lisans, lisansüstü ile sertifika gibi çeşitli eğitim programlarını uzaktan eğitim yoluyla verilme süreçlerini materyaller ve videolarla destekleyerek web tabanlı uzaktan eğitim şeklinde senkron ve asenkron olarak sürdürmektedir (Kaçan ve Gelen, 2020). Türkiye’de üniversitelerde öğrenim yönetim sistemi olarak genellikle Moodle, ALMS, Üniversite Bilgi Yönetimi Sistemi (ÜBYS), Toltek, Google G-Suite, Sakai, Blackboard Learn,

Canvas, SIYDEM kullanılırken, sanal sınıf uygulaması olarak ise genellikle Big Blue Button, Perculus, Microsoft Teams, Zoom, Adobe Connect, Blackboard Collaborate, Google Meet, Cisco Webex kullanılmaktadır (Durak, Çankaya ve İzmirli, 2020). Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sisteminde 21 Nisan 2021 tarihinde oluşturulan rapor verilerine göre Türkiye’deki 177 Üniversitede UZEM bulunmaktadır (Tablo 1.2):

Tablo 1.2. UZEM’lerin Üniversite Türlerine Göre Dağılımları (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2021).

	Devlet Üniversitesi Merkez Sayısı	Vakıf Üniversitesi Merkez Sayısı	Toplam Merkez Sayısı	COVID-19 Salgını Döneminde Açılan Merkez Sayısı
Türkiye	122	55	177	57
İstanbul	9	36	45	18

Yükseköğretimde uzaktan eğitimin yönetimiyle ilgili alan yazın incelendiğinde; Can’ın (2005), “Uzaktan öğretim öğrencilerinin uzaktan eğitim yönetimini değerlendirmeleri” üzerine yaptığı çalışmada 1380 öğrenciye 49 anket sorusu uygulayarak uzaktan eğitim süreciyle ilgili veriler topladığı görülmektedir. Ekren’in (2014), “Türkiye’de uzaktan eğitim yönetimi liderlik anlayışı” üzerine yaptığı çalışmada yükseköğretimde uzaktan eğitimle ilgili olduğu varsayılan 602 kişiye anket uygulayarak uzaktan eğitimde liderlik anlayışıyla ilgili veriler topladığı görülmektedir. Uluçay’ın (2016), “Uzaktan eğitim yönetimi ve Türkiye’deki vakıf üniversitesi uygulamaları” üzerine yaptığı çalışmada “İstanbul Kültür Üniversitesi Uzaktan Eğitim İşletme Yüksek Lisans Programında” öğrenim gören 40 öğrenciye 15 soruluk anket uygulayarak uzaktan eğitim sistemi ve derslerle ilgili veriler topladığı görülmektedir. Sharif Abdinor’un (2017), “Uzaktan eğitim yönetimi Balanced Scorecard kullanımı ve AÖS örneği” üzerine yaptığı çalışmada “Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Programı”nda görev yapan 96 öğretim elemanı ve idari görevlilere anket uygulayarak ve 15 kişi ile görüşme yapılarak Balanced Scorecard kullanımı hakkında veriler topladığı görülmektedir. Durak, Çankaya ve İzmirli’nin (2020), “COVID-19

Pandemi Döneminde Türkiye'deki Üniversitelerin Uzaktan Eğitim Sistemlerinin İncelenmesi" üzerine yaptıkları çalışmada uzaktan eğitim sürecinde görev alan 33 katılımcıdan çevrimiçi anket oluşturularak veri topladıkları görülmektedir. Ancak yükseköğretimde uzaktan eğitim sürecini yürüten yöneticilerin uzaktan eğitim yönetimini değerlendirilmesiyle ilgili kapsamlı bir çalışmaya rastlanmamıştır.

COVID-19 pandemisi ile önem kazanan ve gelecekte de bu önemin artarak devam edeceği varsayımı ile uzaktan eğitim yönetimine ilişkin bilgilerin ve açıklamaların betimlenmesi, olması gereken durumlara açıklık getirilmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın amacı; üniversitelerde uzaktan eğitim sürecini belirlemek ve değerlendirmek, bu doğrultuda UZEM yöneticilerinin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşlerini alarak uzaktan eğitimin mevcut durumu ile olması gerekeni tartışmak ve böylece sürecin nasıl daha etkili olabileceğine ilişkin saptamalar yapmaktır. Amaca ulaşabilmek için araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

Araştırmanın problem durumu; İstanbul'daki üniversitelerde uzaktan eğitim yönetiminin değerlendirilmesi nasıldır?

Alt Problemler:

1. Üniversitelerde uzaktan eğitim yönetimi konusunda tercih edilen sistem ve işleyişi nasıldır?
 - a. Tercih edilen sistemlerin seçilme sebepleri nelerdir?
 - b. Uzaktan eğitim sürecinin işleyişi nasıldır?
 - c. Platformların güvenliği hakkında görüşler nelerdir?
2. Uzaktan eğitim sürecinin akademik başarıya etkisine ilişkin görüşler nasıldır?
3. Düzeltme ve iyileştirme konusundaki görüşler nasıldır?
4. Üniversitelerde uzaktan eğitim yönetiminin değerlendirilmesi nasıldır?

TANIMLAR

Eğitim: İnsanın davranışlarında kendi yaşantısı aracılığıyla maksatlı ve istendik yönde değişimler oluşturma sürecidir (Ertürk,2013).

Uzaktan Eğitim: Öğreticinin ve öğrenenin aynı yerde olma zorunluluğunu ortadan kaldıran ve eğitim-öğretim süreçlerinin bilgi iletişim teknolojileri ile yürütüldüğü bir eğitim sistemidir (İşman, 2011).

Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (UZEM): Üniversitelerde uzaktan eğitim sürecinin yönetilmesi amacıyla kurulan merkezlerdir.

Uzaktan Eğitim Sistemleri: Üniversitelerde uzaktan eğitim sürecinin yürütülmesi için kullanılan öğrenme yönetim sistemleri ile sanal sınıf uygulamalarıdır.

UZEM Yöneticileri: UZEM’lerde müdür, müdür yardımcısı ve koordinatör olarak görev yapan personelleri ifade etmektedir.

SINIRLILIKLAR

Çalışmaya katılan üniversiteler amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örneklem metoduyla belirlenmiştir. Araştırmada, COVID-19 pandemi süresince UZEM’lerin yoğun çalışma temposunun olması ile salgın sürecinde İstanbul’da bulunan tüm üniversitelerin UZEM yöneticilerine ulaşarak veri toplanmasının zor olması ve fazla zaman alması nedenleriyle ulaşılabilirlik dikkate alınarak çalışma grubu belirlenmiştir. Araştırmada İstanbul’da bulunan üniversitelerden gönüllü olan 2 devlet üniversitesi 6 vakıf üniversitesi olmak üzere toplan 8 üniversitenin UZEM yöneticileriyle yapılan görüşmeler sonucunda ulaşılan verilerle sınırlı kalınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kavramsal çerçeve bölümünde, araştırma konusuyla ilgili olan kavramların açıklamalarına yer verilmiştir.

1.1. EĞİTİM

Eğitim kavramı insanlık tarihi kadar eskidir ve tarih boyunca en ilkel toplumdaki en gelişmiş topluma kadar her bir toplumun kendilerine özgü bir eğitim yöntemi bulunmaktadır. Dolayısıyla eğitim için toplumların kendi gereksinimleri doğrultusunda oluşan, gelişen sosyal bir olgu olduğu söylenebilmektedir. Kelime olarak bakıldığında eğitim; talim, terbiye ve uysallaştırma olarak anlamlarını barındırmaktadır. Genel olarak ele alındığında eğitim; insanın geçmişteki yaşantılarını, özel olarak bakıldığında ise gelecekteki yaşantılarının temelini ifade etmektedir. Ayrıca eğitim; insanın doğuştan bulundurduğu gizil güçlerinin gün yüzüne çıkarılması ve çıkarılan bu güçlerin yeteneğe dönüştürülmesi olarak da düşünülmelidir (Karlı, 2010).

Literatürde bulunan tüm tanımların temelinde eğitime bağlanan farklı beklentilerin olduğu, bu beklentileri ise toplumun yaşam şartlarının, siyasetin ve felsefesinin şekillendirdiği görülmektedir (Coşkun, 2018). Bu bağlamda eğitim; yetişkin kuşakların yeni kuşakları toplumsal yaşama adapte etmek amacıyla gerekli olan bilgi, tutum, değerler ve deneyimlerini yetişen kuşaklara aktarma süreçleri olarak tanımlanmaktadır (Balyer, 2017). Bu aktarım planlanırken dönemin yapısına ve bireylerin gereksinimlerine uygun eğitim yöntemlerinin kullanılması verimli eğitim-öğretim sürecinin yürütülmesini sağlayacaktır (Dziuban, Graham, Moskal, Norberg ve Sicilia, 2018).

Ülkeler eğitim-öğretim faaliyetini bir hak olarak nitelendirmiş olup ilgili hakka sosyal hakların başlarında yer vermişlerdir. Çağdaş devlet bakış açısı, eğitim-öğretim hakkının kimsenin elinden alınamayacağını anayasal teminat olarak belirlemeyi zorunlu kılmakta olup (Kaya, 2019) Türkiye'nin "Milli Eğitim Temel Kanununda" belirlenen "Milli Eğitim Sisteminin Genel Amaçları" aşağıdaki gibi ifade edilmektedir (Mevzuat, 2021):

"Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;
2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;
3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak; Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır."

Ülkemizde hak olarak nitelendirilen eğitim-öğretim süreci bu amaçlar doğrultusunda çoğunlukla örgün eğitime bağlı uygulamalarla yürütülmektedir. Ancak

günümüzdeki bilginin değişim hızı “yaşam boyu öğrenme” gereksimini beraberinde getirmiştir (Diker Çoşkun ve Demirel, 2012). Eğitim tür bakımından formal ve informal olmak üzere iki başlıkta incelenebilmektedir (Yeşilyurt, 2020).

1.1.1. Formal Eğitim

Formal eğitim, okul gibi eğitim kurumlarında önceden hazırlanan plan ve program doğrultusunda yürütülen, amaçları belirlenmiş olan bir eğitim türüdür. Belirlenen program çerçevesinde, belirlenen süre boyunca, belirlenen ortam içerisinde yapılan bu eğitim kurallar doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Eğitim süreci boyunca yine önceden belirlenen aralıklarla ölçme-değerlendirme yapılmaktadır (Demirel ve Kaya, 2005). Formal eğitimde öğrenene kazandırılmaya çalışılan davranışlar toplum nezdinde onaylanan yani kabul gören davranışlardır. Bu eğitim türü örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki biçimde yapılabilmektedir (Yeşilyurt, 2020).

1.1.1.1. Örgün Eğitim

Örgün eğitim, birbirine yakın yaş grubunda ve benzer seviyede olan bireylere önceden belirlenmiş amaçlar doğrultusunda hazırlanan programlarla okul ortamında düzenli ve sürekli olarak gerçekleştirilen eğitim-öğretim faaliyetleridir (Memduhoğlu ve Yılmaz, 2010). Örgün eğitim; “Okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim ile yükseköğretim” aşamalarını kapsamaktadır. Eğitim-öğretim yılları dönemlere bölünmekte ve bu dönemlerdeki derslerinde başarı şartlarını sağlayan öğrenciler diploma ile mezun olmaktadır.

Okulöncesi eğitiminden başlayarak yükseköğretim eğitimine kadar gerçekleştirilen örgün eğitim aşamaları genellikle formal eğitim olarak düzenlenmektedir. Yani önceden belirlenen amaçlar, hedefler doğrultusunda planlama yapılan eğitim faaliyetlerini içermektedir. Ülkelerin eğitim sistemlerinde örgün eğitimin belirlenen aşamaları genellikle zorunlu tutulmaktadır. Ülkemizde ise on iki yıl boyunca kesintisiz zorunlu eğitim süreci vurgulanmaktadır. Zorunlu eğitimde süreç, her ne kadar tüm bireyler açısından aynı zaman kesitini kapsasa da yükseköğretim ve yaygın eğitiminde ilgili süreç işe, konuya, duruma, koşullara vb. bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir (Yeşilyurt, 2020).

1.1.1.2. Yaygın Eğitim

“Milli Eğitim Temel Kanununda” belirlenen “Milli Eğitim Sisteminin Genel Amaçlarının” özellikle 3. maddesindeki “İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak; Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır (Mevzuat, 2021).” yalnızca örgün eğitimle gerçekleştirilmesi mümkün değildir (Yeşilyurt, 2020) .

Yaygın eğitim; örgün eğitimden çeşitli nedenlerle faydalanamayan ya da erken ayrılan, örgün eğitim faydalanan ancak mesleki açıdan daha verimli, yeterli olmak için kendini geliştirmek isteyen bireylere verilen bir eğitim türüdür (Demirel ve Kaya, 2014). Bu eğitim türü çoğunlukla örgün eğitimi destekleme ve tamamlama görevlerini yüklenmektedir. Yaygın eğitim, amaçları ihtiyaca göre belirlenen, gönüllülük esas alınan, mekan, zaman ve sınırı bulunmayan eğitim faaliyetleridir.

Yaygın eğitim programları içerik ile süre açısından farklılaşabilmekte olup toplumda yer alan tüm üyelere hitap etmektedir. İşbirliği üzerine kurulu bir sistem olup resmi, özel ve sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte yürütülebilmektedir. Eğitim süreci sonucunda katılımcılara sertifika gibi eğitimin tamamlandığını gösteren belgeler verilmektedir (Yıldırım, 2009). Yaygın eğitime örnek olarak halk eğitim merkezleri tarafından verilen kurslar, kurumların planladığı hizmetiçi eğitimler, yerinde eğitim uygulamaları, kişisel gelişim kursları, okul dışı etkinlikler vb. gösterilebilmektedir (Yeşilyurt, 2020).

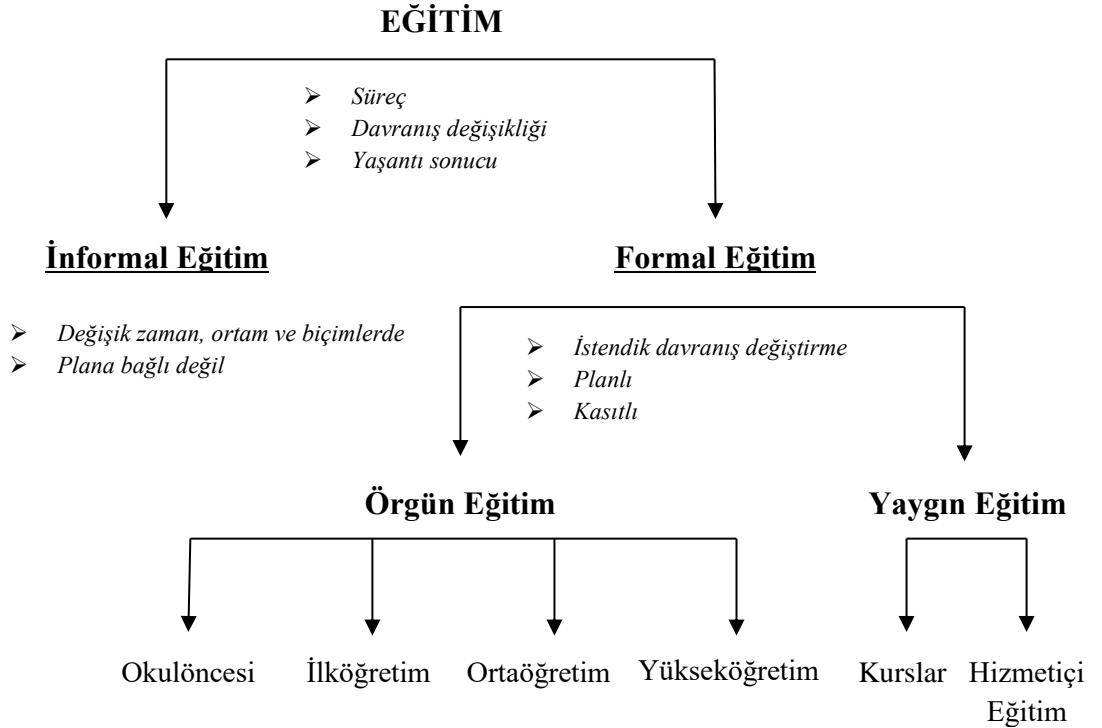
1.1.2. İnfomal Eğitim

İnfomal eğitim, önceden belirlenen bir plan veya programa bağlı kalınmaksızın, hayatın akışı içerisinde kendiliğinden oluşan bir eğitim türüdür (Demirel ve Kaya, 2005). Yani amaçlı olmayan, plansız yürütülen, gelişigüzel bir süreçtir. Bu tür eğitimde davranışlar, aile içerisinde, sokakta oynarken veya yürürken,

iş yerlerinde, televizyon izlerken, okul ortamında, aslında yaşam içerisinde herhangi bir yerde kendiliğinden kazanılmaktadır.

İnsanlarda bulunan bir arda yaşama isteği, insanları toplum tarafından onaylanan davranışları öğrenmeye itmektedir. Toplumların ilkel ve küçük olanlarında eğitim süreci bütünüyle informal olarak yürütülmektedir. Bir çocuğun tarımla ilgili olabilecek becerileri yaşam içerisinde kendinden büyükleri gözlemlemesi sonucunda deneyimleyerek kazanması bu eğitim türüne örnek verilebilmektedir. Dolayısıyla informal eğitimde ilk olarak gözlem sonrasında ise taklit önemli iki öğrenme metodudur.

İnformal eğitim sürecinde bireyler zararlı ve toplum tarafından kabul edilmeyen davranışlar da kazanabilmektedir. Sigara ve içki içmek, sınavlarda kopya çekmek bu davranışlara örnektir. Toplumlar büyüyüp geliştikçe bu eğitim türü yetersiz kalmış ve formal eğitim için okullar açılmaya başlanmıştır. Formal ile informal eğitim, tüm bu özellikler bakımından toplumlarda birlikte uygulanmakta ve birbirlerini etkileyerek, destekleyerek varlıklarını sürdürmektedirler (Fidan, 2012). Eğitim kavramları tür ve hiyerarşi bakımından bir yapıya sahiptir (Şekil 1.1)

Şekil 1.1. Eğitim Kavramlarının Tür ve Hiyerarşik Yapısı (Yeşilyurt, 2020)

1.2. EĞİTİMDE TEKNOLOJİ UYGULAMALARI

Günümüzde bilgi teknolojilerinin gelişmesi ve buna bağlı olarak farklı sistemler kurulması sonucunda eğitime duyulan ihtiyaç da giderek etkisini fazlalaştırmaktadır. Toplum, duyulan bu eğitim ihtiyacı ile bireylerin bilgi edinme yoğunluğunun olduğu bir ortama uyum sağlamalarını beklemektedir. Eğitim ile teknolojinin paralel olarak değişmesi ve gelişmesi bu uyumu kolaylaştırmaktadır (Özüçelik, 2019). Dolayısıyla teknolojinin eğitimde de kullanılmaya başlanmasıyla hem öğretmenler hem de öğrenciler öğrenme faaliyetlerine katkı sağlayacak elektronik dokümanları kullanabilme, derslere entegre etme imkânına sahip olmuşlardır (Kessler & Hubbard, 2017; akt. Korucu ve Kabak, 2020). Eğitime teknolojinin entegre edilmesi hibrit eğitim ve uzaktan eğitim yöntemlerinde kullanılmaktadır.

1.2.1. Hibrit (Harmanlanmış) Eğitim

Hibrit eğitim; teknolojinin tüm unsurlarının kullanılabilirdiği, geleneksel eğitim ile web tabanlı uzaktan eğitim yöntemlerinin harmanlanarak planlanan bir eğitim yöntemidir (Palas Bozkurt, 2019). Harmanlanmış eğitim, web tabanlı uzaktan eğitimde senkron ile asenkron yöntemlerinin avantajlarının hepsini sağlamakla beraber bu yöntemlerinin dezavantajlarının da giderilmesini sağlamaktadır. Örgün eğitimin avantajlarından yararlanılırken uzaktan eğitimle birlikte örgün eğitim yönteminin dezavantajları ortadan kaldırılmaktadır (Erfidan, 2019).

Bireylerin kişisel özellikleri, nasıl öğrendikleri ve mevcut önbilgileri eğitim ortamını kullanırken ihtiyaçlarının farklılaşmasına sebep olmaktadır. Harmanlanmış öğrenme ise eğitim ortamını kullanan bireyler arasındaki bu farklılıkları göz önünde bulunduran ve her bir bireyin öğrenme ihtiyaçlarına göre uyarlanabilen öğrenme ortamlarını oluşturulabilir kılmıştır (Brusilovsky, 2003). Dolayısıyla hibrit eğitim; eğitimde öğrenciyi merkezde tutmayı hedefleyen yapılandırmacı yaklaşımın uygulanması kolaylaştırmaktadır.

Başlarda felsefi bir yaklaşım olan yapılandırmacı öğrenme önce sosyoloji ile antropolojiye, sonrasında ise psikoloji ile eğitime uygulanmıştır (Hoşgörür, 2002; akt. Bağcı ve Yalın, 2018). Yapılandırmacı yaklaşım, bireylere temel bilgilerin öğretilmesi

ve bu bilgileri kullanma becerilerinin kazandırılması zorunluluğunu reddetmemektedir. Ancak eğitim sürecinde bireylerin öğrenmeden daha fazla sorumlu oldukları, düşünme becerisinin sürekli kullanabilmesi, anlamayı, davranışlarını yönetebilmeyi öğrenmeleri gerektiğinin üzerlerinde durmaktadır (Saban, 2005).

1.2.2. Uzaktan Eğitim

21. yüzyılda bilgi teknolojisi birlikte ile uydu, bilgisayar, internet, fiber teknoloji gibi farklı bilişim dallarındaki günümüze ve geleceğe bakan gelişmeler eğitim sürecine olumlu yönde tesir etmektedir. Bu durum eğitimcilere de eğitim sürecine teknolojiyi nasıl entegre edeceklerini öğretmektedir. Eğitim sürecine teknolojiyi entegre edebilen eğitimciler ise “küresel eğitim” uygulamalarının kullanılmasının zorunluluğu üzerinde durmaktadırlar. Küresel eğitim anlayışına uygun yöntemlerinden biri olan uzaktan eğitim ise bireylere teknoloji aracılığıyla eğitimi ulaştırmayı sağlarken, onları eğitim alabilmek için aynı fiziki ortama getirme zorunluluğunu ortadan kaldırmaktadır (İşman, 2011).

Şekil 1.2. Uzaktan Eğitim ve Küresellik (İşman, 2011).

“Türk Dil Kurumu Sözlüklerinde” uzaktan eğitim; “Öğrenci ile öğretmenin yüz yüze olmadan çeşitli iletişim araçları kullanılarak belli bir merkezden yapılan eğitim biçimi” şeklinde tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2021). Uzaktan eğitim; öğretene ile öğrenenin eğitim sürecinin çoğunda birbirlerinden farklı mekanlarda bulunduğu, öğrenenlere “öğretim yaşı, amaçları, zamanı, yeri, ve yöntemi vb. açılardan bireysellik, esneklik ve bağımsızlık” imkanı sağlandığı, tüm eğitim faaliyetlerinde materyaller, işitsel, görsel veya hem işitsel hem de görsel araçların kullanıldığı, öğrenen ile öğretici arasındaki iletişimin ve etkileşimin ise internet, bilgisayar ve televizyon gibi teknolojilerle sağlandığı planlanan ve sistematik şekilde işlenen bir eğitime teknolojinin uygulanmasıdır (Uşun, 2006).

Uzaktan eğitim, öğrenen ile öğretmenin aynı ortamda bulunma zorunluluklarını ortadan kaldıran bir yöntemdir (Akdemir, 2010). Eğitim olanaklarının fazlalaşması, bireylerin eğitimine iş hayatıyla birlikte devam etmesi, eğitim imkanlarından eşit şekilde yararlanma beklentisi, insanın öğrenmeye tüm yaşamı süresince devam etmesi, teknoloji kullanımıyla birlikte eğitimde çok yönlü yaklaşımların oluşması sonucunda uzaktan eğitim bir fırsat yöntemi olmuştur (Alkan, 1997). Yüz yüze gerçekleştirilen eğitimin bir alternatifi olması bakımından uzaktan eğitim, internet ile bilgi teknolojilerinin eğitim mekanlarında oluşturduğu en büyük farklılıktır (Ateş, 2010)

İnternet teknolojisi aslında bir örümcek ağına benzetilmektedir. Bu yapıdaki bir ağa ulaşan bilgisayarlar farklı bilgisayarlarla konuşabilmektedir. Bilgisayarların ağda tanınmasını sağlayan benzersiz bir adresi bulunmaktadır. Bu adreslerin birbiriyle iletişime geçebilmesi ve bilgi aktarımının sağlanabilmesi için internet yapısı geliştirilmiştir. Bugün ise internet teknolojisi yalnızca bilgisayarlarda sınırlı kalmayıp, telefon vb. makinelerde de kullanabilmektedir (Özüçelik, 2019).

Teknolojinin hızla gelişmesi ve internetin yaygınlaşmasıyla bilgi erişimi oldukça kolaylaşmıştır. Bu durum web tabanlı uzaktan eğitimin, uzaktan eğitim süreçlerinde sıklıkla kullanılan bir yöntem olmasına yol açmıştır. Web tabanlı uzaktan eğitim, uzaktan eğitimin gerçekleştirilebilmesi için bir yöntem olup adından da anlaşılacağı üzere temelinde internet kullanımı bulunmaktadır. Dolayısıyla bu eğitim yönteminin en önemli özelliği internete bağlı yazılımları ve programları kullanarak öğretici ile öğrenenlerin farklı mekan ve zamanda eğitimi gerçekleştirmesine olanak tanınmasıdır (Uşun, 2006).

1.2.2.1. Uzaktan Eğitimde Mekan ve Zaman Kavramları

“Türk Dil Kurumu Sözlüklerinde” mekan kavramı “Yer, bulunulan yer” şeklinde tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2021). Uzaktan eğitim sürecinin başlangıçlarında ise öğrenenler tüm materyallerini tercih ettikleri mekanda kullanabilmişlerdir. Teknolojinin ilerlemesiyle uzaktan eğitimde bilgisayar ve internet kullanımı gittikçe artmıştır. Öğrenenler bu teknolojilerin kullanırken uzaktan eğitim süreçlerinde mekan bağlamında bir fark oluşturmadığını fark etmiştir. Dolayısıyla uzaktan eğitim süreçlerine iş, ev vb. mekanlarda ilgili teknolojileri kullanarak

katılmaya başlamışlardır. Günümüzde geldiğimiz noktada ise seyyar teknolojilerin oluşması, mobil internette verimin artması ve maliyet bakımından daha uygun olması nedenleriyle uzaktan eğitim süreçlerinde mekan unsuru sınırsız hale gelmiştir. Bu da bilgisayar ve internetin bulunduğu her mekanda insanlar uzaktan eğitim süreçlerine dahil olabilecek demektir (Gökmen, Duman ve Horzum, 2016).

“Türk Dil Kurumu Sözlüklerinde” zaman kavramı “Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit” şeklinde tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2021). Uzaktan eğitim süreci için bilgi ve iletişim teknolojilerinin günümüzde kat ettiği yol öğrenen ile öğreticinin kolay ve hızlı şekilde iletişime geçmesini sağlarken, öğrenenin materyallerle etkileşim olanağı artmıştır. Uzaktan eğitimin zaman bakımından değişimini ve gelişimi ise teknolojinin hızlı bir biçimde ilerlemesi bu sürecin daha kolay ve verimli olacak şekilde senkron (eşzamanlı) veya asenkron (eş zamansız) gerçekleştirilmesine olanak tanımıştır (Gökmen, vd., 2016).

1.2.2.2. Uzaktan Eğitim Modelleri

Web tabanlı uzaktan eğitim; eşzamanlı (senkron) ve eş zamansız (asekron) olarak iki şekilde gerçekleştirilmektedir (Jarvis, 2003).

1.2.2.2.1. Eşzamanlı (Senkron) Uzaktan Eğitim

Öğretici ile öğrenenlerin aynı zamanda çeşitli online platformlar üzerinden bulunduğu, sınıf ortamının yansıtıldığı bir yöntemdir. Eşzamanlı eğitim denildiğinde genel olarak örgün eğitim düşünülmekte olup günümüzde teknolojinin ilerlemesiyle birlikte internet tabanlı eğitim platformları sayesinde bu durum uzaktan eğitime entegre edilebilmiştir. Böylelikle eğitim, katılımcıların sesleri ve görüntüleri internet üzerinden taşınarak eşzamanlı bir şekilde ortak eğitim platformunda gerçekleştirilebilmektedir. Eşzamanlı uzaktan eğitim ortamları öğrenenleri sanal bir platformda bir araya getirirse de katılımcıların etkileşimi sağladığından örgün eğitimdeki sınıflarda oluşan tartışma ortamını sanal platformda da oluşturabilmektedir (Erfidan, 2019). Dolayısıyla eşzamanlı uzaktan eğitim, öğretmenler ile öğrenenlerin ortak zamanda katılımlarını gerektiren hem kendi aralarında hem de dersin

yürütücüsüyle etkileşimde bulunmalarına olanak tanıyan bir öğrenme yöntemi olarak tanımlanabilmektedir (Taylor, 2002).

1.2.2.2. Eş Zamansız (Asenkron) Uzaktan Eğitim

Öğrenenlerin öğreticiden bağımsız olarak dilediği zaman ders içeriklerine ulaşabildiği ve eğitimi başlatma ile bitirme yetkilerini elinde bulundurduğu bir yöntemdir. Öğrenenler istediği zaman ve yerde, uzaktan eğitim uygulamasına yüklenen eğitime ait materyallere uygulama üzerinden erişebilmektedir. Öğrenenlerin materyallere erişim durumları, uygulamada kaldıkları süre vb. bilgiler sistem üzerinden kontrol edilebilmektedir. Eş zamansız uzaktan eğitimde, alt yapının güçlü olmasına gerek olmamakla birlikte, düşük kaliteli bir internetle bile eğitim yapılabilir. Ayrıca öğreneni merkezi alan bir yöntem olan eş zamansız eğitim tüm ders içerikleri öğrenci odaklı oluşturulmakta ve erişime açılmaktadır (Can, 2008).

1.2.2.3. Uzaktan Eğitimde Temel Öğrenme Yöntemleri

E-öğrenme, öğretici ile öğrenenin internet, bilgisayar vb. teknolojiler aracılığıyla zaman ve mekana bağımlı olmadan eğitim-öğretim sürecine dahil olduğu bir sitedir. E-öğrenme kavramının tanımlanması ve anlaşılması eğitim ile teknolojinin entegre edilmesi sonucunda ortaya çıkan kavram çeşitliliği nedeniyle zorlaşmaktadır. E-öğrenme uygulamalarıyla birlikte öğrenenler ders içeriklerine diledikleri zaman ulaşabilmekte, çeşitli platformlarla tartışmaşara katılabilmekte ve öğretmenlerle etkileşimde bulunabilmektedir (Sezer, 2019).

E-öğrenme uygulamaları, öğrenme yönetim sistemi ile sanal sınıf uygulamalarına yüklenerek öğrenenlere ulaştırılmaktadır. Bu bağlamda temel öğrenme yöntemleri olarak “Öğrenme Yönetim Sistemi” ile “Sanal Sınıf Uygulamaları” platformlarından bahsedilebilmektedir. Bunların yanında e-öğrenme yöntemi olarak televizyon yayınları uygulaması devam etmekte olup mobil uygulamaların ve sosyal medya kullanımlarının yaygınlaşması artarak devam etmektedir (Palas Bozkurt, 2019).

1.2.2.3.1. Öğrenme Yönetim Sistemi / Learning Management System

Öğrenme yönetim sistemi adından da anlaşılacağı üzere bir yönetme biçimidir. Bu yönetme sistemi, eğitim sürecinin kontrol edilmesine, ders materyallerinin yayınlanmasına, ölçme ve değerlendirme sürecinin dijital ortama aktarılmasına, öğrenenlerin hem kendi aralarında hem de öğreticiyle senkron ya da asenkron iletişimde bulunabilmesine, ev dosya paylaşımı yapılabilmesine imkan tanımaktadır. Öğrenme Yönetim Sistemlerinde amaç uzaktan gerçekleştirilen eğitim süreçlerini olabildiğince kolay duruma getirmek ve bu süreçlerin daha düzenli, planlı bir şekilde yapılmasını sağlamaktır. Bu özellikleri barındıran bir öğrenme yönetim sistemi, uzaktan eğitime ilişkin faaliyetlerin denetimi konusunda kolaylık sağlamakla beraber sistemi sürekli olarak geliştirilebilir kılmaktadır (Özüçelik, 2019).

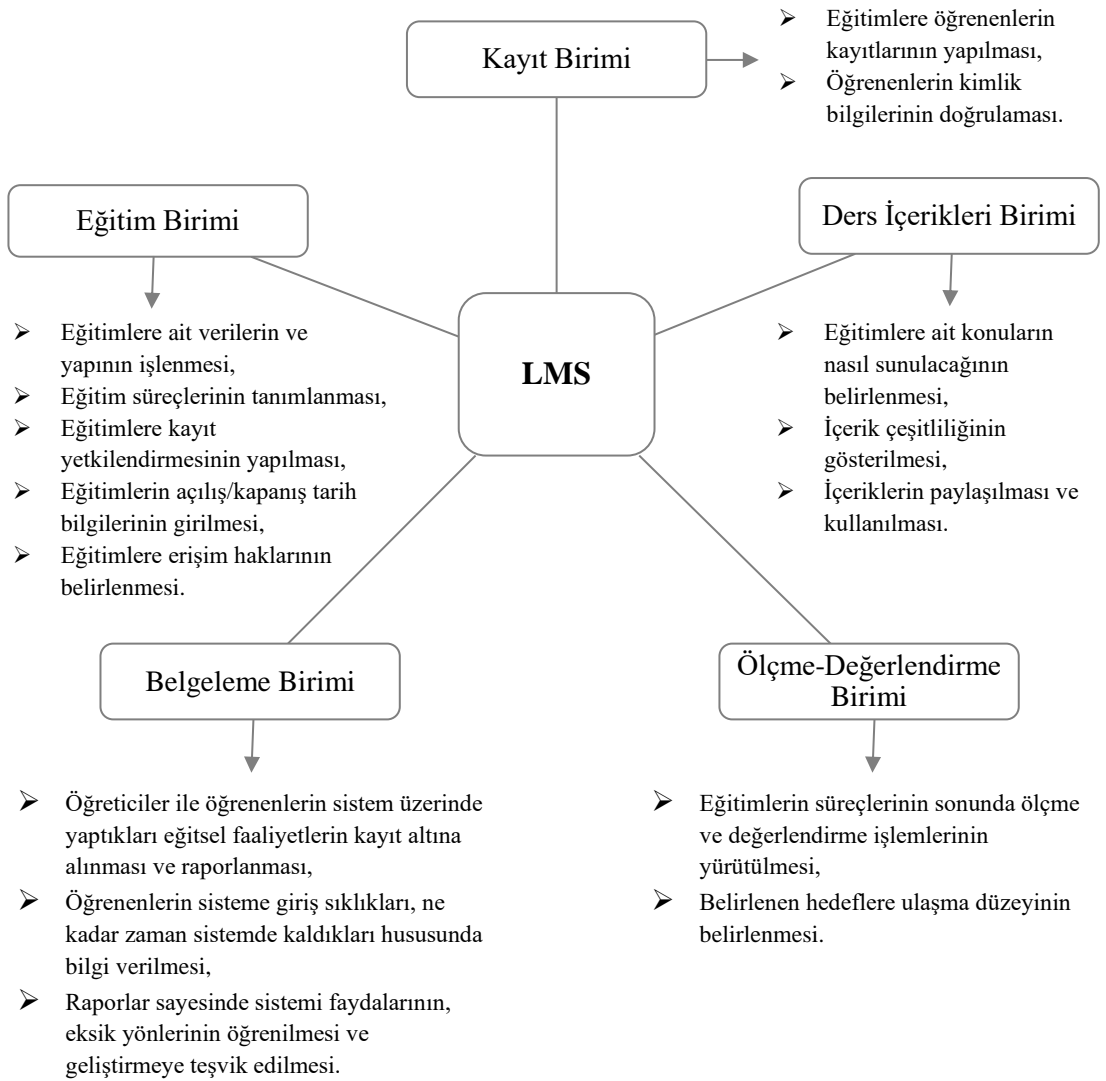
Öğrenme yönetim sistemlerinin öğretici ve öğrenen rollerine bağlı olarak uygulama işlevlerinin özetlenmiş hali aşağıda belirtilmiştir (Driscoll, 2002; akt. Palas Bozkurt, 2019):

Öğretici Rolünün İşlevleri: Eğitimlere ait materyallerin oluşturulabilmesi, eklenebilmesi ve yayınlanabilmesi, eğitimlere ait ölçme-değerlendirme süreçlerinin işlenebilmesi, çok sayıda eğitimin sisteme yüklenebilmesi, öğrenenlerle iletişim kurulabilmesi olarak ifade edilebilmektedir.

Öğrenen Rolünün İşlevleri:

- Eğitimlere kayıt yaptırabilme,
- Eğitim materyallerini ulaşabilme, yetkili olunun eğitim planlarına ulaşabilme,
- Çevrimiçi değerlendirme alabilme, çevrimiçi bir ortamda diğer kullanıcılarla beraber bulunabilme,
- Öğretici ve diğer kullanıcılarla iletişim kurabilme,
- Senkron ya da asenkron çalışabilme,
- Sanal kaynakların yerini bulabilme, gözden geçirme yapabilme.
- Ödevleri gönderebilme, ders içeriklerine erişebilme.

Öğrenme yönetim sistemlerinin gayreti eğitim süreçlerindeki faaliyetlerin bir servis sağlayıcı tarafından, uzaktan ve merkezi bir şekilde yönetilmesine yöneliktir. Geliştirilmiş bir yönetim sistemi “Eğitim birimi, kayıt birimi, ders içerikleri birimi, belgeleme birimi, ölçme değerlendirme birimi” olacak şekilde beş temel işleve sahiptir Aydın, 2008; akt. Özüçelik, 2019). Bu işlevlerin yapısı ve sorumlulukları aşağıda belirtilmiştir (Şekil 1.3):

Şekil 1.3. Öğrenme Yönetim Sistemi İşlevleri (Aydın, 2008; akt. Özüçelik, 2019)

Öğrenme yönetim sistemleriyle ilgili çalışmalar yapan firmalar ticari yönetim sistemleri geliştirmektedir. Firmalar tarafından ticari amaçla geliştirilen bu sistemlerin dışında açık kaynak kodlu yönetim sistemleri de bulunmaktadır (Sezer, 2019). Bu sistemler arasında üniversitelerde tercih edilen bazı programlar aşağıda sunulmuştur (Tablo 1.3):

Tablo 1.3. Öğrenme Yönetim Sistemleri (Ozan, 2008; Sezer 2019; Durak vd., 2020).

Açık Kaynak Kodlu Öğrenme Yönetim Sistemleri	Ticari/Kapalı Kaynak Kodlu Öğrenme Yönetim Sistemleri
Moodle	Blackboard Learn
Sakai	ALMS
Open LMS	eCollege
Dokeos	Microsoft Teams
ATutor	PHI Corporate LMS
Canvas	Toltek
ILIAS	Desire2Learn

1.2.2.3.1.1. Açık Kaynak Kodlu Öğrenme Yönetim Sistemleri

Uzaktan eğitim sistemi olarak firmaların ticari olarak geliştirdikleri çözümler ile kurumların geliştirdikleri çözümler kullanılmaktadır. Bu sistemlerin yanı sıra büyük bir kullanıcı ağına sahip olan, gruplar tarafından oluşturulan ve geliştirilen açık kaynak kodlu sistemler de yaygın bir şekilde kullanılmaktadır (Süral, 2015). Açık kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemlerin özellikleri aşağıda belirtilmiştir (Duran, Önal ve Kurtuluş, 2006):

- Kullanıcıların teknoloji okuryazarlığının ileri düzeyde olmasını gerekmemektedir.
- Birden fazla dil paketini desteklemektedir.
- Standartlara uygunluk düzeyi yüksektir ve nesne tabanlı tasarımlara sahiptir.
- Kendi kendine, problem tabanlı ve deneysel öğrenme, yapılandırmacı yaklaşım, iletişim ve etkileşim gibi unsurlara uygundur.
- Sistem çok katmanlı olup dağıtık mimariyi barındırmaktadır.
- Kullanıcı denetim kurallarına sahip olup kullanıcıların farklı profiller aracılığıyla sisteme erişim sağlanmasına olanak tanımaktadır.
- Sistemde öğretmenler ile yöneticiler arayüzleri bulunmakta olup kurs ve içerik yönetimi, yetkilendirme, kayıt, raporlama ve sunucu işlemleri, yedekleme araçları bulunmaktadır.
- Öğrenenlere çeşitli uygulamalar verilebilmekte, geri bildirim alınabilmekte ve takip yapılabilmektedir.
- Sistemde kayıtlar arşivlenebilmekte ve çeşitli raporlar oluşturulabilmektedir.
- Çalışma grupları yapılabilmekte olup, işbirlikçi uygulamalar desteklenmektedir.
- Çeşitli duyuru ve iletişim uygulamaları barındırmaktadır.
- Sistem içerisinde kullanıcılar için yardımcı programlar yer almaktadır.
- Kullanıcılar ihtiyaçlarına göre çalışma alanları oluşturabilmektedir.

Tüm bu özelliklerden yola çıkarak ülkemizde kullanılan bazı açık kaynak kodlu yazımlar hakkında bilgilendirmeler ise aşağıda sunulmuştur.

1.2.2.3.1.1.1. Moodle

Moodle; sistem yöneticilerine, öğretmenlere ve öğrenenlere kişiselleştirilmiş bir eğitim ortamları sunmayı amaçlamaktadır. Bu eğitim ortamlarını güvenli, sağlam ve

entegre edilebilir sistem sağlamak üzere tasarlanmış öğrenme yönetim uygulamasıdır. Dünyanın her yerinden seksenden daha fazla “Moodle Ortağı Hizmet Şirketi”nin kurduğu bir ağ tarafından finanse edilen ve “Moodle HQ” tarafından yönetilip desteklenen “Moodle Projesi” sonucunda Moodle uygulaması inşa edilmiştir.

Moodle, akademinin yanı sıra kurumsal düzeyde de kullanılabilen ve web tabanlı olması sayesinde dünya çapında erişim olanağına sahiptir. 213 milyondan fazla kullanıcısıyla bu uygulamanın dünyanın en yaygın kullanılan öğrenme yönetim sistemi olduğu söylenebilmektedir. Arayüzü basit, kullanışlı, sürekli bakım özelliği içeren ve belgelenmiş kaynakları bulunmaktadır. Moodle, “GNU Genel Kamu Lisansı” ile birlikte açık kaynak yazılımı altında ücretsiz sunulmaktadır. Moodle Projesinin açık kaynak olarak tasarlanması aynı zamanda kullanıcıların ihtiyaçlarına uygun olacak biçimde sürekli geliştirilmesini sağlamaktadır.

Moodle esnek ve ölçülebilir olarak tasarlanmıştır. Kullanıcıların gizliliği ve verileri koruma taahhüt güvenliği ve kullanıcı gizliliği, güvenlik kontrolleri ile sürekli gözden geçirilmektedir. Moodle geliştirme süreçleri yetkisiz erişimi, veri kaybını önlemek için programlanmıştır (Moodle, 2021).

1.2.2.3.1.1.2. Sakai

Sakai, açık kaynak kodlu bir öğrenme yönetim sistemidir. Bu özelliği sayesinde sistem ihtiyaç doğrultusunda yapılandırmaya ve özelleştirmelere uygun olarak tasarlanmıştır. Ayrıca Sakai topluluğunun katkılarıyla çeşitli araçlar barındırmakta olup eklentiler yüklenerek harici entegrasyonlar sağlanabilmektedir.

Sakai öğrenme yönetim sistemlerinde bulunması gereken tüm standartlara sahiptir. İletişim olanakları ve gruba uygun araçlar sayesinde iletişim içerisinde olmayı ve işbirlikli çalışmayı kolaylaştırmaktadır. İleri seviyede sınıflandırma, değerlendirme içerik geliştirme ve yayınlama imkanları bulunmaktadır. Güçlü eğitim ve sistem yönetimi alanıyla birlikte tüm sürecin en etkili ve en verimli şekilde yürütülmesini sağlamaktadır (Sakai, 2021).

1.2.2.3.1.1.3. Open LMS

Open LMS, açık kaynak kodlu uygulamaların tüm avantajlarını barındırmaktadır. Bu avantajlar yapılan ek geliştirmeler ve yeniliklerle arttırılmakta olup sürekli bir

iyileştirme ve gözden geçirme sağlanmaktadır. 2005 yılından itibaren, eğitim kurumlarının ve firmaların, öğrenmeden zevk alması, sağlam bir öğrenme kültürünün oluturulması ve öğrenme sonuçlarının sürekli izlenebilmesi amaç edinilmiştir. Open LMS istemcileri , yetenekli bir öğrenme ortamı oluşturmak için çok sayıda erişim araçlarına ve ikiyüzden fazla belgelenebilir eklentiye sahiptir (Open LMS, 2021).

1.2.2.3.1.2. Ticari/Kapalı Kaynak Kodlu Öğrenme Yönetim Sistemleri

Ticari/kapalı kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemlerinin toplulukları kaynak koda erişimi kısıtlamaktadırlar. Çünkü bu tür yazılımlarda kaynak unsuru bilgidir ve bilgi ise güç olarak görülmektedir. Bu durum açık kaynak kodlu yazılımlardan en büyük farkıdır. Bunun dışında kullanımda kısıtlamalar söz konusudur ve talep edilen değişiklikler ücret karşılığında uygunluğa göre eklenmektedir.

Ticari/kapalı kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemlerinde tüm kontrol üretici firmada olup yazılıma yapılan yatırımlar büyük ölçeklidir. Bu tür sistemlerde gelişme ve yenilenme düşük seviyededir. Sistemin ömrü oluşturan topluluğun başarısına bağlıdır ve sistem desteği ilgili topluluğun önerdikleri ile sınırlıdır (Aydoğdu Karaaslan, 2019). Tüm bu özelliklerle birlikte ülkemizde kullanılan bazı kapalı kaynak kodlu yazımlar hakkında bilgilendirmeler ise aşağıda sunulmuştur.

1.2.2.3.1.2.1. Blackboard

Blackboard, e-öğrenme ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için üç bileşene önem vermektir. Bunlarda birincisi zaman içerisinde geliştirilebilir yetenekleri barındıran, sorunsuz kullanıcı deneyimine imkan veren bir tasarım yaklaşımıdır. Diğerleri ise ihtiyaca göre geliştirme yeteneği ile daha iyi sonuçlar elde etme gücüdür.

Blackboard bu bileşen uygulamasıyla bağlantılı ve genişletilebilir bir eğitim ortamı oluşturmayı hedeflemektedir. Ayrıca Blackboard, kampüslerde veya sanal sınıflarda, öğrencilerin talep ettiği ilgi çekici, etkileşimli ve bağlantılı öğrenim deneyimi sunan yükseköğretim için standartları sağlayan, kapalı kaynak kodlu bir öğrenme yönetim sistemidir. Bu nedenlerle büyük araştırma üniversiteleri uzaktan eğitim için genellikle Blackboard platformunu seçmektedir (Blackboard, 2021).

1.2.2.3.1.2.2. ALMS

ALMS, başlangıcı “Advancity Firması ile Sakarya Üniversitesi” işbirliği ile geliştirilen Akademik LMS’e dayanan, tamamen yerli bir öğrenme yönetim sistemidir. Günümüzde çok sayıda kurum tarafından kullanılan bu yönetim sistemi 200.000 kullanıcı sayısı ile tüm ülkemize yayılmıştır. ALMS platformu canlı sınıf uygulamalarına entegre olabilecek şekilde tasarlanmıştır.

ALMS ara yazılıma ihtiyaç duymadan web üzerinde çalışabilmektedir. ALMS kullanıcıların takibine olanak tanımakta olup detaylı içerik yönetimine sahiptir. Ayrıca yazılımı geliştirilebilir ve yeniklerin uygulanabilirliği yüksek bir sistemdir (ALMS, 2021).

1.2.2.3.1.2.3. PHI Corporate LMS

PHI corporate LMS, eğitim süreçlerinin planlanmasına, yönetilmesine ve paylaşılmasına imkan tanımaktadır. Zoom ve Adobe Connect gibi sanal sınıf uygulamaları ile öğrenci otomasyonu gibi üniversite uygulamalarına entegrasyon olanağı bulunmaktadır. Raporlama ve sertifikasyon işlemleri mevcut olup otomatik işlem özelliklerine sahiptir. Kullanıcı bazlı ücretlendirme yapılmaktadır. Bu modelde kiralama yöntemi ile kullanım sağlanabilmektedir (PHI Corporate LMS, 2021).

1.2.2.3.2. Sanal Sınıf Uygulamaları

Sanal sınıf uygulamaları, aynı yerde bulunmayan öğretilerinin ve öğrenenlerin senkron olarak aynı sanal ortamda bir araya geldiği platformlardır. Bu uygulamalar, katılımcıların öğrenme yönetim sistemi ya da video konferans uygulamaları aracılığıyla bir araya geldiği, öğrenenlerin sunulan ders içeriklerine ulaşabilirdiği bir sistem olarak tanımlanabilmektedir. Katılımcılar arasındaki eş zamanlı iletişim ve paylaşımlar bu sanal ortamda gerçekleştirilmektedir.

Sanal sınıf uygulamaları, uzaktan eğitim süreçlerini yüz yüze eğitime yaklaştıran en önemli teknolojidir. Bu teknoloji sayesinde öğretiler ve öğrenenler istedikleri yerden internet aracılığıyla sanal sınıflara bağlanabilmektedir. Böylelikle isteğe bağlı olarak görüntülü ve sesli bir şekilde görüşmeler sağlanabilmekte,

yazışmalar, ekran ve dosya paylaşımları yapılabilmekte, görüşmeler ve ekran kayadı alınabilmektedir (Palas Bozkurt, 2019).

Sanal sınıf uygulamalarının özellikle senkron uzaktan eğitime entegre edilmesi oldukça yaygındır. Yükseköğretim düzeyinde uzaktan eğitim programlarında bu uygulamalar aktif bir şekilde kullanılmaktadır. Sanal sınıf uygulamaları, çoğunlukla öğrenme yönetim sistemlerine bütünleşmiş bir şekilde eğitim sürecinde kullanılmaktadır.

Senkron bir şekilde sanal sınıf uygulamalarında gerçekleştirilen eğitimler kayıt altına alınabilmekte, sonrasında ise öğrenme yönetim sistemine yüklenerek tekrar öğrenenlerin erişimine açılabilir. Bu şekilde öğrenenler ihtiyaçları doğrultusunda istedikleri gün ve saatte eğitim kayıtlarına ulaşabilmektedir (İzmirli ve Akyüz, 2017). Bu durum avantajken öğrenenlerin asenkron erişim hakkı olması senkron eğitimlere gereken önemi vermemesine de neden olabilmektedir. Sanal sınıf uygulamaları geleneksel eğitime göre daha ekonomiktir ancak uygulamalı dersler gibi disiplin alanlarına tamamen uygun değildir. Eğitim-öğretim süreçlerinde şeffaflık sağlarken öğrenenlerin öz disiplin sahibi olmasını gerektirmektedir.

Sanal sınıf uygulamalarında eğitim sürecinin yürütülebilmesi için eşzamanlı ve eş zamansız kullanım özelliklerine sahip bazı yardımcı araçlar bulunmaktadır. Eşzamanlı kullanım özelliğine sahip araçlar video konferans, sohbet ve beyaz tahta unsurlarıdır. Eş zamansız kullanım özelliğine sahip araçlar ise tartışma grupları, forumlar ve e-posta unsurlarıdır. Bu unsurları barındıran ve yaygın olarak kullanılan sanal sınıf uygulamaları; Adobe Connect, Blackboard Collaborate, Big Blue Button ve Perculus, Microsoft Teams, Zoom, Skype Meet Now, OpenMeetings ve Google Meet olarak sıralanabilmektedir (Can, 2020). Ülkemizde kullanılan bazı sanal sınıf uygulamaları hakkında bilgilendirmeler ise aşağıda sunulmuştur.

1.2.2.3.2.1. Adobe Connect

Adobe Connect dünya genelinde kullanılan sanal sınıf uygulamasıdır. Öğrenenlerin herhangi bir ara yazılım indirmesine gerek olmadan, web üzerinden bağlanabilen kapsamlı bir uygulamadır. Uygulamanın lisanslama seçenekleri mevcut olup lisanslama için satın alma ya da kiralama yöntemi seçilebilmektedir.

Uygulama sınıf mantığında çalışmakta olup sınıfların bazı değişmeyen web adresleri olmakta ve bu adresler önceden belirlenmektedir. Tekrar kullanıma uygun olan bu sınıflar eğitim bitiminde en son bulunulan biçimde bırakılmakta dolayısıyla kalınan yerden devam edilebilmektedir. Yapılan eğitimler kayıt altına alınıp düzenlenebilmekte ve tekrar erişime açılabilir. (İzmirli ve Akyüz, 2017).

1.2.2.3.2.2. Zoom

Zoom, uygulama içerisinde yer alan bekleme odaları, özelleştirilebilir sanal oturma düzeni, sınıf ayrımı vb. özellikler yardımıyla senkron eğitimde öğrencileri yönetmeye yardımcı olmaktadır. Kolayca yapılabilen eğitim içerik paylaşımı, beyaz tahta teknolojisi, ara odalar, anketler sayesinde eğitime katılımı teşvik etmektedir. Moodle, Blackboard, Sakai, Canvas, Schoology, Desire2Learn vb. öğretim yönetim sistemlerine entegre olabilmekte ve sorunsuz bir şekilde çalışabilmektedir. Altyazı imkanı, klavye kısa yollarının kullanılabilirliği, canlı deşifre vb. erişilebilirlik özellikleriyle katılımcılara kullanımı kolaylığı sağlamaktadır. Toplantılar için alınan güvenlik önemleri, Zoom tarafından yapılan eğitimlerin güvenliğini teyit etmektedir.

“Toplantı phone Zoom sohbet, Zoom video web seminerleri (Webinar) ve toplantı odaları” ile akademik sürece hizmet edilmekte, esnek çalışma ortamları sağlanmaktadır. Zoom ücret veya ücretsiz seçenekleri mevcuttur. Eğitim paketine lisanslama yapıldığında bir toplantıda 300 kişiye kadar erişim, kesintisiz yayın imkanı, otomatik kayıt seçeneği, kullanıcıları entegre etme imkanı gibi çeşitli güvenlik seçenekleri ile tüm toplantı verilerine erişebilme ve çeşitli raporlamalar yapabilme olanakları sağlamaktadır (Zoom, 2021).

1.2.2.3.2.3. Perculus

Perculus, ülkemizin ilk yerli sanal sınıf uygulamasıdır. Ara yazılım kurumuna gerek olmayan, web tarayıcısı aracılığıyla bağlanılabilen, üst seviye kullanım kolaylığına sahip bir yazılımdır. Perculus, tek tuş mantığı ile hareket etmekte olup “sistem yöneticisi, yönetici, eğitmen, kullanıcı ve dış katılımcı” şeklinde beş farklı yetkilendirmeyi desteklemektedir.

Perculus öğrenme yönetim sistemlerine sorunsuz bir şekilde entegre olabilmektedir. Kullanıcıların sınıflarda bulunma süreleri, sınıflara bağlanma ve çıkma

saatleri, anket vb. uygulamalara verdikleri yanıtlar kayıt altına alınıp rapor şeklinde sunabilmektedir. Uygulama ses, görüntü, sunum ve ekran paylaşımını desteklerken, beyaz tahta teknolojisi, mesajlaşma vb. unsurları da barındırmaktadır (Perculus, 2021).

1.2.2.3.2.4. Microsoft Teams

Microsoft Teams, öğrenenlerin, öğreticilerin ve idari destek görevlilerinin toplantı süreçlerini yürütmelerini, birlikte çalışma ortamı oluşturmalarına, ofis programlarıyla içerik oluşturmalarına ve kaynak paylaşımı yapmalarına olanak tanıyan bir sanal sınıf uygulamasıdır. İlgili yazılımın ücretsiz versiyonu 300 kişiye kadar katılımcı imkanı vermektedir. Merkezi bir şekilde sınıflar oluşturulabilmekte ve ödev süreçleri organize edilebilmektedir.

Microsoft Teams, grup çalışmalarını desteklemektedir. Sınıf içerisinde dosya paylaşımı yapılabilirken materyallere erişim olanağı tanımaktadır. Tam güvenli bir sistem olan Microsoft Teams, öğrenim yönetim sistemleriyle sorunsuz entegrasyon sağlayabilmektedir. Ayrıca ekran paylaşımı, beyaz tahta teknolojisi bulunan ve sistem üzerindeki hareketlerin ayrıntılı raporlarını verebilen bir yazılımdır (Microsoft, 2021).

1.2.2.3.2.5. OpenMeetings

OpenMeetings, web tarayıcısı aracılığıyla ulaşılabilen ve internet üzerinden video konferans yapılmasını sağlayan herhangi bir ücreti olmayan uygulamadır. Ses, görüntü, masaüstü ve dosya paylaşımı, anlık mesaj uygulaması, beyaz tahta teknolojisi, oda ve kullanıcı yönetimi, videoların kayıt altına alınabilmesi, takvim mantığı vb. unsurları bulunduran açık kaynak kodlu senkron bir sanal sınıf yazılımıdır (Süral, 2015). Yazılım tabanlı öğrenen sayısında herhangi bir kısıt bulunmamaktadır. Aynı anda uygulamada olabilecek öğrenen sayısı sunucu ve bant genişliğine göre belirlenebilmektedir (İzmirli ve Akyüz, 2017).

1.2.2.4. Uzaktan Eğitimin Avantajları ve Dezavantajları

Uzaktan eğitimin tüm eğitim şekillerinde olduğu gibi avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır (Koç, 2021):

Uzaktan Eğitimin Avantajları:

- Zaman açısından esnek olması,
- Mekan açısından esnek olması,
- Fazla sayıda bireye aynı anda eğitim verilebilmesine olanak tanınması
- Ders içerikleri birden fazla erişim imkanının bulunması,
- Düşük maliyetli olması,
- Eğitim sürecini pratik hale getirmesi,
- Eğitimi yaygınlaştırması.

Uzaktan Eğitimin Dezavantajları:

- Öğrenenlerin, kendi öğrenmelerinden sorumlu olması nedeniyle öğrenme disiplinine sahip olmalarını zorunlu kılması,
- Teknolojinin uzun süreler kullanılması sonucunda ortaya çıkan sağlık sorunları,
- Alt yapı ve internet yetersizliğinden dolayı verimin düşmesi.

1.2.2.4.1. Uzaktan Eğitim Modellerine Göre Uzaktan Eğitimin Avantajları ve Dezavantajları

Uzaktan eğitimin avantajları ve dezavantajları uzaktan eğitim modelleri açısından aşağıdaki şekilde ifade edilebilmektedir (Midkiff ve DaSilva, 2000; Taylor, 2002):

Eşzamanlı (Senkron) Uzaktan Eğitim Modelinin Avantajları:

- Eşzamanlı tartışma ortamının oluşturulabilmesi,
- Anlık geri bildirim imkanının bulunmasıyla herhangi bir problemin hızlıca giderilebilmesi,
- Öğrenenlerin grup içinde olmasıyla daha az izole olmalarının sağlanması,
- Mekana bağlı problemlerin ortadan kalkmış olması.

Eşzamanlı (Senkron) Uzaktan Eğitim Modelinin Dezavantajları:

- Eğitimlerin zamanları belirlenirken tüm öğrenenlere ve öğreticiye uygun aralıkların belirlenmesinin zor olması,
- Ölçme ve değerlendirme sırasında gözetmenlik problemlerinin yaşanması,
- Özellikle grup çalışmalarında teknolojik olarak ihtiyaç duyulan araçların teminin sağlanamaması,
- Özellikle katılımcı sayısının fazla olduğu eğitimlerde öğrenenlerin dinleyici pozisyonuna düşebilmesi,
- Teknoloji okur yazarı olmayan öğrenenlerin pasif durumda kalması.

Eş zamansız (Asenkron) Uzaktan Eğitim Modelinin Avantajları:

- Zaman probleminin ortadan kalkmış olması,
- Tüm bireylerin eğitimlere katılım imkanının olması,
- Eğitimlerin uluslararası bir kimliğe kavuşması,
- Öğrenenlerin eğitimlere istedikleri şekilde katılabilmeleri,
- İletişim bakımından zayıf olan, çekingen öğrenenlerin eğitimlere katılım oranının artması.

Eş zamansız (Asenkron) Uzaktan Eğitim Modelinin Dezavantajları:

- Geçeklikten uzak, sanal ve dağınık bir öğrenim ortamının olması,
- Uygulama temelli eğitimler için uygun olmaması,
- Ölçme ve değerlendirmelerde gözetmen kullanılması ihtiyacı durumunda dışarıya bağımlı kalınması,
- Öğrenenlerde izole olma hissiyatının yüksek derecede oluşması
- Anlık geri bildirim imkanının olmaması ve bu nedenle oluşabilecek problemlerin önüne geçilmesinin zorlaşması.

1.2.2.5. Dünyada Uzaktan Eğitim Tarihi

Dünyada uzaktan eğitimin tarihi gelişimine bakıldığında, uzaktan eğitimin temellerinin 1800'lü yılların sonlarına dayandığı görülmektedir. Chicago Üniversitesinde, ilgili yıllarda öğretim elemanları ve öğrencilerin aynı yerde bulunamadığı durumda iletişim için Birleşik Devletler'in yazışma programının kullanılmasıyla uzaktan eğitimin başlangıcı için ilk tuğlalar koyulmuştur (Koç, 2021). Sonrasında 1890'lı yıllarda "William Rainey Harper" değişik bir sistemle ilk uzaktan eğitim bölümünü Columbia Üniversitesinde kurmuştur. Bu farklı sistem, on dokuz yıllık bir süreçte eğitim sistemlerini denetlemekle yetinmeyip eğitim için oluşturulan yapıları da değiştirmiş ve geliştirmiştir. Yazışma ile yürütülen uzaktan eğitim sistemini Almanya, Fransa ve İngiltere vb. ülkeler çalışan topluma ulaşmak amacıyla desteklemiş ve yeni, farklı sistemler oluşturmuşlardır. (Mcisaac, 1996; akt. Özüçelik, 2019).

Uzaktan eğitim mektupla başlamış olup "BBC (British Broadcasting Corporation)" tarafından 1920'li yıllarda radyoda yayınlanan okullar için eğitimlerle yeni bir boyut kazanmıştır (Gökbulut, 2021). Günümüze kullanılan uzaktan eğitim sistemlerine yaklaşma çift taraflı radyo ve televizyon ile başlamıştır. Böylelikle eğitim sürecinde öğreticinin yanı sıra öğrenenin de senkron şekilde iletişim ve etkileşim kurabileceği bir sistem oluşmuştur. 1960'lı yıllarda uzaktan eğitimde yapı köklü bir şekilde değişmeye başlamıştır. Bu değişimle beraber uzaktan eğitim sistemi geliştirilmiş ve zenginleştirilmiştir. Ayrıca öğrenenlerin uzaktan eğitime karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlamıştır.

İlk aşamada telekonferans sistemi kullanılmış olup ilerleyen zamanlar video konferans sistemi kullanılmaya başlamıştır. Birleşik Krallık'ta bulunan ve uzaktan eğitim sürecinde görev yapan bir üniversite televizyon istasyonlarını kullanarak uzaktan eğitim yöntemini yaygınlaştırmaya devletle yaptığı işbirliği ile sağlamıştır. 1990'lı senelerden itibaren teknolojinin hızlı bir şekilde ilerlemesiyle internet teknolojisi hayatımıza girmiş olup bu teknoloji uzaktan eğitimin gelişmesine büyük katkı sunmuştur. Bilgisayarların araç olarak kullanıldığı telekonferans işlemleri öğrenenlerin uzaktan eğitim sistemine uyum sağlamalarını kolaylaştırmıştır (Moore, 1989; akt. Özüçelik, 2019).

Özellikle gelişmiş ülkelerde uydu ile bilgisayar teknolojilerinin birlikte kullanılması uzaktan eğitim sürecini başka bir boyuta taşımıştır. İletişim teknolojisi bilgisayarın kullanılmasıyla beraber 1982 senesi itibariyle küresel olarak gelişme göstermiştir. Uzaktan eğitim yöntemini kullanan çoğu kurum da bilgisayar kullanımını aktif hale getirmiş ve iletişim sistemlerini bilgisayar teknolojisiyle birleştirmiştir.

İletişim ve bilgisayar teknolojisinin birleştirilmesiyle, sunulan eğitimin kalitesi yükselmiş olup bu durum bir tür yarış ortamının oluşmasına neden olmuştur. Bu yarış ortamı, öğrenenlere uzaktan eğitim hizmetini uygunluğa ve kaliteye göre seçebilme olanağını sağlamıştır. Tüm bu teknolojiye bağlı gelişmeler üniversitelerde yeni kavramları oluşturmuştur (Moore, 1989; akt. Özüçelik, 2019). Uzaktan eğitime süreç olarak bakıldığında öncelikle öğrenme sonrasında ise açıklık ve esneklik hususlarına yaklaşım olduğu görülmektedir (Tablo 1.4):

Tablo 1.4. Uzaktan Eğitimin Küresel Bağlamında Dönem ve Evreleri (Bozkurt, 2016).

Dönem	I.Dönem Yazılarak	II. Dönem Görsel-İşitsel Araçlar			III. Dönem Bilişim Tabanlı
Evre	1720 Mektupla	1925 Radyo ve TV	1970 Açık Üniversite	1980 Telekonferans	1990-... İnternet-Web
Değişim	Öğretim Merkezli		→	Öğrenme Merkezli	
	Uzaktan Eğitim		→	Açık ve Uzaktan Öğrenme	

Ateş, kuru öksürük ve yorgunluk gibi yaygın semptomları oluşturan COVID-19 pandemisi ilk olarak 31 Aralık 2019 tarihinde Çin'in Vuhan şehrinde ortaya çıkmıştır. Bulaşma düzeyi oldukça yüksek olan bu virüs çok kısa bir sürede önce Avrupa'da sonrasında ise tüm dünyada görülmeye başlanmıştır (World Health Organization [WHO], 2021). COVID-19 enfeksiyonunun yayılma hızını düşürmek

amacıyla virüsün görüldüğü ülkelerin çoğunda okul, üniversite vb. eğitim kurumları geçici bir süre için kapatılmıştır (Keskin ve Kaya, 2020). Pandeminin ortaya çıkardığı kısıtlamalar nedeniyle eğitim süreçleri sekteye uğramış olup süreçlerin devamlılığını sağlamak için uzaktan eğitim yöntemine başvurulmuştur (Gökbulut, 2021).

1.2.2.6. Türkiye’de Uzaktan Eğitim Tarihi

Türkiye’de ilk kez uzaktan eğitim kavramı 1927 yılında gerçekleştirilen ve eğitimde yaşanan problemlerin görüldüğü bir toplantı sırasında konuşulmaya başlanmıştır. Uzaktan eğitim yöntemi ile okuma ve yazma bilmeyen bireylere ilgili becerilerin kazandırılması planlanmış olup mektup aracılığıyla ilgili uygulamaya hayata geçirilmiştir. 1939 yılında “İlmi Heyet Toplantıları” yapılmış olup ilgili toplantılarda eğitim sürecinin Anadolu’da bulunan her bir köşeye ulaştırılmasının gerekliliği üzerinde durulmuştur. Ayrıca bu toplantılarda üniversiteler ile halk evlerinin işbirliği yapması teklif edilmiştir. Buna bağlı olarak üniversite haftalarının çeşitli yerlerde düzenlenmesi için çaba sarf edilmiştir. Uzaktan eğitim süreciyle ilgili çalışmalar “IV. Milli Eğitim Şurasında” hızlanmış olup bu şurada çok sayıda yenilikler teklif edilmeye başlanmıştır (Alkan, 2019).

Ülkemizde yaşanan bu gelişmelere rağmen, uzaktan eğitim 1960’lı senelere gelene kadar sadece kavramsal olarak tartışılmıştır (Bozkurt, 2017). Uzaktan ile yaygın eğitim süreçlerinde bu yıllarda teşkilatlanmaya yönelik çalışmalar yapılmıştır. Özellikle yetişkinlerin eğitimi için yapılan çalışmalar hızlandırılmış olup bu durumu yaşam boyunca öğrenme için geliştirilen uygulamalar takip etmiştir (Özüçelik, 2019). “İstatistik ve Yayın Müdürlüğü” bünyesinde 1960 yılında “Mektupla Öğretim Merkezi” açılmıştır (Özarslan ve Ozan, 2014). 1962 yılına geldiğimizde çeşitli nedenlerle eğitim hayatına devam edememiş kişilerle mesleki açıdan gelişim göstermek isteyen kişilere mektupla öğretim aracılığıyla fazla sayıda eğitimler sunulmaya başlanmıştır. TRT, 1968 yılında eğitsel yayınlar yayınlamaya başlamıştır (İşman, 2005; akt. Özbay, 2015).

Ülkemizde 1970’li yıllara geldiğimizde askeri eğitim için uzaktan eğitim yöntemi uygulanmıştır. Bu yılın sonlarına yaklaşıırken çeşitli dersler “Hava Kuvvetleri Komutanlığına” bağlı “Hava Harp Okulunda” öğrenim gören öğrencilere uzaktan eğitim yöntemi ile verilmiştir. Ancak ne yazık ki uzaktan eğitim için olumsuz

tutum geliştiren ve üst rütbeli bazı subayların oluşturduğu topluluk nedeniyle uzaktan eğitim sürecinin durdurulması kaçınılmaz bir durum olmuştur (Özüçelik, 2019). 1973 yılında “Film Radyo Televizyonla Eğitim Merkezi (FRTEM)”, ilköğretim, ortaöğretim ve lise düzeyine uygun eğitsel programlar sunmaya başlamıştır. 1975 yılına gelindiğinde ise açılan “Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu (YAYKUR)”, birden fazla alanda, ihtiyacı merkez alan çok sayıda eğitsel programı televizyon aracılığıyla yayınlamayı planlamıştır (İşman, 2005; akt. Özbay, 2015).

“Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi” 1982 yılında yürürlüğe giren “2547 sayılı Yüksek Öğretim Yasası” ile açılmış olup günümüze kadar varlığını sürdürmüştür (Özüçelik, 2019). Açılan bu fakülte bünyesinde yapılan dersler, televizyon ve radyo tarafından gerçekleştirilen yayınlarla desteklenmiştir. Bunun yanı sıra TRT’de, ön lisans programlarına öğrenim gören öğrenciler için programlar gösterilmiştir. 1989 yılında ise “Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ)” mühendislik programlarında sertifika eğitimlerini uzaktan eğitim yöntemiyle vermeye başlamıştır. İlgili dönemde yalnızca sekiz üniversitede internet imkanı bulunmaktaydı. Bu imkana sahip olan ODTÜ internet sayesinde eğitim içeriklerini e-posta aracılığıyla öğrencilerine gönderebilmiştir (Alkan, 1997).

Yaygın eğitimle ilgili fikirlerin ortaya koyulması ve farklı kararlar verilmesi amacıyla 1990 yılında “Eğitim şurası” toplanmıştır. Yaygın eğitim ile ilgili kanununun çıkartılması, örgün ve yaygın eğitimin denklik seviyelerinin değerlendirmeye tabi tutulması, denetim sistemin oluşturulması vb. konular toplanan bu şurada görüşülmüş olup aynı şurada karara bağlanmıştır. Uzaktan eğitim sürecine bu yıllarda daha çok önem verilmiştir (Özüçelik, 2019).

Uzaktan eğitimde, 1990’lı senelerin sonu ile 2000’li senelerin başı itibariyle “Bilgi ve İletişim Teknolojileri” tarafında meydana gelen gelişmelerle birlikte bireylere sunulan fırsatlar çeşitlenmiş ve uzaktan eğitimden faydalanan öğrencisi sayısı milyonlara ulaşmıştır (Bozkurt, 2017). YÖK 1999 senesinde “Uzaktan Eğitim Yönetmeliğini” yayınlamıştır. Üniversitelerde, 2001 senesinden itibaren “Uzaktan Eğitim Yönetmeliği” kapsamında programlar ve dersler açılmaya başlanmıştır. “Türkiye Bilimler Akademisi” tarafından “TÜBA'nın Açık Ders Malzemeleri Projesi” 2007 senesinde başlatılmıştır. 2012 senesine geldiğimizde ise YÖK tarafından

“Yükseköğretim Kurumlarında Uzaktan Öğretime İlişkin Usul ve Esaslar” yayımlanmıştır (Cabı ve Ersoy, 2017).

2020 senesinin başı itibariyle COVID-19 salgını etkisini fazlalaştırmış, hızla bulaşarak pandemiye dönüşmüştür. Bu durum tüm dünyada zorunlu ve ani şekilde uzaktan eğitime geçilmesine neden olmuştur. Türkiye’de “Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)” bünyesinde bulunan okullarda 23 Mart 2020 tarihinden itibaren uzaktan eğitim sürecine geçilmiştir. 2020-2021 eğitim-öğretim yılına hibrit eğitim modelinin uygulanması planlanmış olsa da pandemi sürecinin devam etmesi sebebiyle bu model istenilen şekilde uygulanamamıştır. Yükseköğretim kurumlarında bu duruma benzer olarak süreçle ilgili; “7. Uzaktan öğretimle ilgili usul ve esaslara göre açılmış, hâlihazırda uzaktan eğitimle yürütülmekte olan programların, uygulamalı ve yüz yüze eğitimleri hariç olmak üzere, eğitimlerine devam etmesine” şeklinde 13 Mart 2020 tarihinde karar alınmıştır. İlgili karara istinaden bu tarihten itibaren yükseköğretim kurumlarında okutulmakta olan programların hemen hemen tamamı eğitim-öğretim süreçlerini uzaktan eğitim yöntemi ile yürütmektedir (Koç, 2021).

1.2.2.7. Türkiye’deki Üniversitelerde Uzaktan Eğitim Yönetimi

Toplumların ihtiyaç duyduğu yükseköğretim eğitimini karşılamak amacıyla üniversiteler açılmıştır. Üniversiteler ilk olarak eğitim unsurunu ön planda tutarken sanayi devrimiyle beraber araştırmacı görevini üstlenmiştir. Bugüne geldiğimizde ise üniversitelerin sosyal, kültürel ve ekonomik açılardan kalkınmaya katkı sunmaları beklenmektedir (Sarkınç ve Aybarç Bursalıoğlu, 2012).

1981 yılında yayınlanan “2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu” ile yükseköğretim, kurumsal, idari ve akademik açılardan yapılanma dönemine girmiştir. Ülkemizde bulunan tüm yükseköğretim kurumları ilgili kanunla beraber “Yükseköğretim Kurulu (YÖK)” altında bir araya toplanmıştır. Bu süreçte akademiler yerini üniversitelere bırakmış, meslek yüksekokulları ve konservatuvarlar üniversitelere bağlamış, eğitim enstitüleri yerini eğitim fakülteleri almıştır. 2020-2021 eğitim-öğretim yılı itibariyle ülkemizde 129 devlet üniversitesi, 74 vakıf üniversitesi, 4 vakıf meslek yüksekokulu bulunmaktadır. Bu üniversitelerden 13 devlet üniversitesi,

44 vakıf üniversitesi, 3 vakıf meslek yüksekokulu İstanbul'da yer almaktadır (Yükseköğretim Kurulu, 2021). Bu üniversiteler diğer tüm eğitim kurumlarında olduğu gibi uzaktan eğitim yöntemini genellikle teknolojinin gücünden faydalanarak eğitim hizmetinin kalitesini yükseltmek için kullanmaktadır. Ancak bazen gelişen olumsuz koşullarda uzaktan eğitim, eğitim-öğretim hizmetini devam ettirebilmek için etkili bir çözüm olarak da kullanılabilir (Karaca, Karaca, Karamustafaoğlu, ve Özcan, 2021).

YÖK tarafından “Yükseköğretim Kurumlarında Uzaktan Öğretime İlişkin Usul ve Esaslar” yayınlanarak uzaktan eğitim süreci üniversitelerde standartlaştırılmıştır. İlgili usul ve esaslarda uzaktan eğitim tanımı; “Yükseköğretim kurumlarında öğretim faaliyetlerinin bilgi ve iletişim teknolojilerine dayalı olarak planlandığı ve yürütüldüğü, öğrenci ile öğretim elemanı ve öğrencilerin kendi aralarında karşılıklı etkileşimine dayalı olarak derslerin öğretim elemanı tarafından aynı mekânda bulunma zorunluluğu olmaksızın senkron (eşzamanlı) ve/veya asenkron (eş zamansız) biçimde verildiği öğretimi” şeklinde verilmiştir. Yine ilgili usul ve esaslarda bu süreci yönetecek birim, “Uzaktan öğretim birimi” ismiyle ifade edilmiştir. Bu birimin tanımı ise “Uzaktan öğretimin sunulmasında teknik ve idari alt yapı hizmetini yürütmek üzere ilgili yükseköğretim kurumu tarafından görevlendirilen birimi veya merkezi” olarak verilmiştir (Yükseköğretim Kurulu, 2021).

Uzaktan eğitim birimleri üniversitelerde “Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezleri (UZEM)” olarak yerini almıştır. UZEM faaliyetleri genellikle “önlisans, lisans, tezsiz yüksek lisans ile sertifika” programlarının uzaktan eğitim süreçlerinde e-içerik geliştirmek, teknik destek sağlamak, sınav ve ders organizasyonlarını yapmak vb. hususları kapsamaktadır (Durak vd., 2020). Öğrenme hayatın her aşamasında olması nedeniyle ortaya çıkan hayat boyu öğrenme kavramının devamlılığı için bir gereklilik olarak görülen ve örgün eğitime bir alternatif olan uzaktan eğitim, birçok ülkede bulunan kurumlarca genellikle eğitim faaliyetlerinin zenginleştirilmesi için kullanılmaktadır. Ancak günümüzde ortaya çıkan koronavirüs (COVID-19) pandemisi nedeniyle yapılan kısıtlamalarla eğitim-öğretim faaliyetleri durma noktasına gelmiştir. Eğitim camiası bu duruma çözüm olarak uzaktan eğitim yöntemine hızlı bir geçiş yapmak durumunda kalmıştır (Gökbulut, 2021).

COVID-19 vakalarının ülkemizde görülmeye başlamasıyla YÖK, 16 Mart 2020 Pazartesi günü itibariyle yükseköğretim kurumlarının üç hafta süresince tatil olacağını duyurmuştur. Bu duyurudan sonra üniversitelere YÖK tarafından uzaktan eğitime geçilmesi hususunda bilgilendirme yapılmıştır. YÖK tarafından süreçle ilgili kararlar alınmış olup 23 Mart 2020 Pazartesi günü itibariyle üniversitelerin alt yapıları ve uzaktan eğitim yetkinlikleri ölçüsünde, uzaktan eğitim yöntemi kullanılarak eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmeleri gerektiği sonucuna varılmıştır (Durak vd., 2020). 24 Eylül 2020 tarihli YÖK Genel Kurul kararı ile “Yükseköğretim Kurumlarında Uzaktan Öğretime İlişkin Usul ve Esaslarda” da uzaktan eğitim süreciyle ilgili değişikliklere gidilmiştir (Yükseköğretim Kurulu, 2021). Dolayısıyla yaşanan bu olağan üstü süreçlerin yönetilmesi ve yürütülmesinde üniversite bünyesinde bulunan en başta UZEM olmak üzere “Bilgi İşlem Daire Başkanlıklarına” büyük bir sorumluluk ve çok sayıda görevler yüklenmiştir (Durak vd., 2020).

2020-2021 eğitim-öğretim yılı itibariyle ülkemizde 122 devlet üniversitesinde, 55 vakıf üniversitesinde UZEM bulunmaktadır. İstanbul’da bulunan üniversitelerden 9 devlet üniversitesinde, 36 vakıf üniversitesinde UZEM faaliyet göstermektedir. İstanbul’da bulunan bu üniversitelerin 18 tanesi ise COVID-19 pandemisi sonrasında merkezlerini kurmuştur. (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2021).

1.2.2.7.1. Türkiye’deki Uzaktan Eğitim Yönetimine Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun Etkisi

Kurumlarda yapılan işlemlerin elektronik araçlar ile ağ sistemleri üzerinden gerçekleştirilmesi bazı riskli durumlar barındırmaktadır. Kurumsal ve kişisel verilerin gizliliği siber saldırılar gibi zararlı ve kötü amaçlı yazılımlarla tehlikeye düşebilmektedir. Bu durum güvenlik açığını ortaya çıkarmakta ve ek tedbirleri beraberinde getirmektedir.

İletişim ve bilgi teknolojilerinin kullanımının yaygınlaşmasıyla internetin ve elektronik araçların hayatımızda kapladığı alan git gide artmıştır. Bilgiye erişimin oldukça kolaylaştığı bu süreçte kişisel verilere de erişim olanağı da fazlalaşmıştır. Dolayısıyla “temel insan hakları” arasında yer alan “kişisel verilerin korunmasının” gerekliliğinin ulusal ve uluslararası belirli standartlar gözetilerek değerlendirilmesini

zorunlu hale getirmiştir. Ancak ülkemizde kişisel verileri korumak amacıyla bir kanun oluşturma ve bir kurul kurma işlemleri uzun süreler boyunca ertelenmiştir (Kutlu ve Kahraman, 2017).

Ülkemizde 2016 yılına kadar yapılan kişisel verilerin korunması kanununa ilişkin çalışmalar çeşitli sebeplerle nihayete erememiştir. Avrupa Birliği müzakere konularının kişisel verileri korunması hususunu içermesi ve ülkemizin de bu müzakerelere yeniden başlaması sebebiyle kişisel verileri koruma yasa tasarısı düzenlenerek bir kere daha TBMM'ye sunulmuştur. Sunulan yasa 24 Mart 2016 tarihinde “6698 sayılı Kişisel Verileri Korunma Kanunu” ile TBMM tarafından kabul edilmiştir. Kabul edilen bu yasa “07 Nisan 2016 tarihli ve 29677 sayılı Resmi Gazetede” yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ancak ilgili yasaya ait 32. madde gereğince; “8’inci, 9’uncu, 11’inci, 13’üncü, 14’üncü, 15’inci, 16’ncı, 17’nci ve 18’inci maddeleri yayım tarihinden altı ay sonra” yürürlüğe girmiştir (Dülger, 2016).

KVKK’nın doğru bir şekilde yorumlanabilmesi için öncelikle veri sorumlusu ve ilgili kişi kavramlarının anlaşılması önem arz etmektedir. Veri sorumlusu, “kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişi” olarak tanımlanmaktadır. Veri sorumlusunun; aydınlatma, veri güvenliği, ilgili kişiler tarafından yapılan başvuruların cevaplanması ve kurul kararlarının yerine getirilmesi hususlarında yükümlülükleri bulunmaktadır.

KVKK kapsamında sadece “gerçek kişilere” ait veriler korunma altına alınmaktadır. Dolayısıyla kanunda ilgili kişi, “kişisel verileri işlenen gerçek kişiyi” ifade etmektedir. İlgili kişi KVKK’nın 11’inci maddesi çerçevesinde veri sorumlusuna başvurarak kendisi ile ilgili bilgi edinme, talepte bulunma ve itiraz etme haklarına sahiptir. Hak arama yöntemi olarak başvuru ve şikayet haklarını kullanabilmektedir.

KVKK tüm kurumlarda olduğu gibi üniversitelerde de belirli önlemleri beraberinde getirmiştir. Özellikle COVID-19 pandemisiyle zorunlu bir şekilde uzaktan eğitim sürecine geçen kurumlar aynı zamanda KVKK gerekliliklerini de göz önünde bulundurmaları gerekmiştir. Bu hususla ilgili “Kişisel Verileri Koruma Kurumu’nun”

07 Nisan 2020 tarihli kamuoyu duyurusunda aşağıdaki bilgilere yer verilmiştir (Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 2021):

- Uzaktan eğitim sistemlerinde kişisel verilerin (isim, soyisim vb.) “6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun” 5’inci maddesindeki işlenme şartlarına göre yapılması gerekmektedir.
- Uzaktan eğitim sistemlerinde biyometrik verilerin (ses, görüntü vb.) “6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun” 6’ncı maddesinde “zel nitelikli” kişisel verilerin işlenme şartlarına göre yapılması gerekmektedir.
- Uzaktan Eğitim sistemlerinin çoğunluğu verileri bulut alanına yüklemektedir. Bu alanların çoğunlukla yurt dışı merkezli olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla söz konusu yurt dışına veri aktarımı olduğundan aktarımların “6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun” 9’uncu maddesindeki şartlara göre yapılması gerekmektedir.
- Uzaktan eğitim sistemlerindeki gerekli olan tüm veri güvenlik tedbirlerinin alınma durumları ile ilgili “Kişisel Verileri Koruma Kurulu” tarafından düzenlenen “Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (İdari ve Teknik Tedbirler)” ve “Kişisel Verileri Koruma Kurulunun” 31/01/2018 tarihli ve 2018/10 sayılı “zel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sorumlularınca Alınması Gereken Yeterli nlemler” kararı gözetilmelidir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

Araştırmanın amacı; üniversitelerde Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi yöneticilerinin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşlerini alarak uzaktan eğitim sürecini belirlemek ve değerlendirmek, mevcut durumu ile olması gerekeni belirleyerek sürecin nasıl daha etkili olabileceğine ilişkin saptamalar yapmaktır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada nitel araştırma yöntemi izlenmiştir. Çünkü amaca ulaşabilmek için nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilebilecek olan, araştırma problemine disiplinler arası bütüncül bir yaklaşımla bakmak ve problemi yorumlayıcı olarak incelemek gerekmektedir. Ayrıca nitel araştırma yönteminde çalışmaya konu olan olgular ile olaylar kendi içerisinde değerlendirilerek, bireylerin yükledikleri anlamlar doğrultusunda yorumlanabilmektedir (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2010).

2.1. ARAŞTIRMA PROBLEM DURUMU

Problem durumu; İstanbul'daki üniversitelerde uzaktan eğitim yönetiminin değerlendirilmesi nasıldır?

Alt Problemler:

1. Üniversitelerde uzaktan eğitim yönetimi konusunda tercih edilen sistem ve işleyişi nasıldır?
 - a. Tercih edilen sistemlerin seçilme sebepleri nelerdir?
 - b. Uzaktan eğitim sürecinin işleyişi nasıldır?
 - c. Platformların güvenliği hakkında görüşler nelerdir?

2. Uzaktan eğitim sürecinin akademik başarıya etkisine ilişkin görüşler nasıldır?
3. Düzeltme ve iyileştirme konusundaki görüşler nasıldır?
4. Üniversitelerde uzaktan eğitim yönetiminin değerlendirilmesi nasıldır?

2.2.ÇALIŞMA GRUBU

Araştırma kapsamına giren ve incelenmesi gereken, araştırma konusuyla ilgili verilerin toplanabileceği veri kaynaklarının tümü araştırmanın evrenini oluşturmaktadır Evren içerisinde, nitelik ve nicelik bakımından evreni temsil etme gücüne sahip, evrenin özelliklerini bulunduran ve toplanan verilerin evreni yansıtabileceği bir çalışma grubunun belirlenmesine örnekleme, belirlenen gruba ise örneklem denilmektedir. (Küçük, 2016).

Çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örneklem kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir örneklem, araştırmacının çalışma grubunu belirlerken ulaşılabilir kaynakların tercih etmesi olarak ifade edilmektedir (Küçük, 2016). Araştırmada, COVID-19 pandemi süresince UZEM'lerin yoğun çalışma temposunun olması ile pandemi sürecinde İstanbul'da bulunan tüm üniversitelerin UZEM yöneticilerine ulaşarak veri toplanmasının zor olması ve fazla zaman alması nedenleriyle ulaşılabilirlik dikkate alınarak çalışma grubu belirlenmiştir.

Araştırmanın veri kaynakları belirlenirken İstanbul'da bulunan ve bünyesinde UZEM birimi olan üniversiteler arasında tarama yapılmıştır. Yapılan tarama sonucunda araştırma için gönüllü olan 2 devlet üniversitesi ile 6 vakıf üniversitesi bünyesinde açılan UZEM'lerde görev yapan 8 yönetici çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışma grubunda, devlet üniversitelerinden Yıldız Teknik Üniversitesi ile isminin geçirilmemesini talep eden bir üniversite bünyesinde görev yapan UZEM yöneticileri; vakıf üniversitelerinden ise Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul Ayvansaray Üniversitesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi ile İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi bünyesinde görev yapan UZEM yöneticileri bulunmaktadır.

2.3. VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ VE ARACI

Araştırmada veriler görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Görüşme yönteminin esas gayesi insanların bakış açılarını anlamaya çalışmaktır. Bu yöntemin seçilme nedeni ise görüşme yöntemiyle araştırma konusuna ilişkin katılımcıların deneyimleri, konu hakkında bireyin, görüşleri, düşünceleri ile niyetleriyle ilgili bilgi edinilebilme imkanı sağlamasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Görüşme formunda araştırma amacına uygun, problem durumuna ışık tutacak verilerin elde edilebileceği sorular bulunmaktadır. Ayrıca ilgili formun açık uçlu sorulardan oluşmasına, farklı tür sorular kullanılmasına, soruların mantıklı bir şekilde düzenlenmesine, yönlendirmeler içermemesine, anlaşılabilir ve yansız olmasına dikkat edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu alanda uzman bir kişiye görüşü alınmak üzere sunulmuştur. Ayrıca UZEM bünyesinde göre yapan bir yöneticiyle hazırlanan form üzerinden görüşme yapılarak ön uygulama gerçekleştirilmiştir. Alınan uzman görüşü ile ön uygulama sonucunda yarı yapılandırılmış görüşme formuna son hali verilmiştir (Ek 1). Ayrıca hiçbir araştırma probleminin cevapsız kalmaması için görüşme sorularının araştırma problemleriyle ilişkisini gösteren belirtke tablosu oluşturulmuştur (Tablo 2.1).

Yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmanın önemini vurgulayan bir metin ile çalışma grubunda bulunan yöneticilere mail aracılığıyla iletilmiştir. Formda bulunan sorulara verilen cevaplar doğrultusunda toplanan verilerin yalnızca bu çalışmada kullanılacağı ve kişisel bilgilerin ise gizli tutulacağı hususunda teyit verilmiştir. Veri alınamayan üniversitelere ayrıca telefon ile ulaşılmaya çalışılmıştır. Yöneticilerden gelen yazılı bilgiler incelenmiş olup tam anlaşılmayan veya eksik kalan hususlar belirlendiğinde ise yöneticilere mail aracılığıyla iletilmiştir. Aynı zamanda ilgili birim yöneticisinden çevrimiçi görüşme talep edilmiştir. Yazılı gelen ikinci bilgiler veri dosyasına olduğu gibi aktarılmıştır. Görüşme talebini uygun bulan yöneticiler ile COVID-19 pandemisi nedeniyle Zoom uygulaması üzerinden görüşme yapılmış olup görüşmeler ortalama 15 dakika sürmüştür.

Tablo 2.1. Araştırmanın Belirtke Tablosu

Görüşme Soruları	Üniversitelerde uzaktan eğitim yönetimi konusunda tercih edilen sistem ve işleyişi nasıldır?			Uzaktan eğitim sürecinin ders başarısına etkisine ilişkin görüşler nasıldır?	Düzeltilme ve iyileştirme konusundaki görüşler nasıldır?
	Tercih edilen sistemlerin seçilme sebepleri nelerdir?	Uzaktan eğitim sürecinin işleyişi nasıldır?	Platformların güvenliği hakkında görüşler nelerdir?		
Kullandığımız öğrenme yönetim sistemi (ÖYS) ve sanal sınıf uygulamasının neler olduğunu belirterek tercih sebeplerini örneklerle açıklayabilir misiniz?	X				
Kullanılan ÖYS ile sanal sınıf sistemlerinin uygulama sürecinde sağladığı avantajlar ve getirdiği dezavantajlar nelerdir?	X				
Uzaktan eğitim sürecinin hem yönetim hem de kullanılan sistemler açısından işleyişi nasıldır?		X			
Kullanılan ÖYS ile sanal sınıf uygulamalarının kişisel veriler, dersler ve sınavlar açısından güvenilirliği hakkında görüşleriniz nelerdir?			X		
Derslerin hedeflere ulaşma düzeyleri hakkında görüşleriniz nelerdir?				X	
Öğrencilerin ders başarısına bu işleyişin etkileri nasıldır?				X	
Kullanılan ÖYS ile sanal sınıf uygulamalarının geliştirilebilirlik düzeyi nasıldır?					X
Uzaktan eğitim sürecinde yaşanan problemler nelerdir? Bu problemlerin çözümü için başvurulan yöntemler nelerdir?					X
Uzaktan eğitim sürecinin geliştirilebilmesi için sizce neler yapılması gerekmektedir?					X

2.4. VERİLERİN ANALİZİ

Nitel araştırmalarda veriler analiz edilirken farklı adımlar takip edilebilmektedir. Ancak farklı adımlar takip edilse de analizde verilerin işlenmesi ve bulguların yorumlanması ortak adımlardır. Nitel çalışmalarda verilerin işlenmesinde yani analiz edilmesinde; verilerin kodlanması, kategorilerin oluşturulması ve temaların belirlenmesi süreçleri izlenebilmektedir (elik, Baykal ve Memur, 2020; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmada da veriler içerik analizi yoluyla tanımlanmış olup bu süreçler aşağıdaki bilgiler temel alınarak takip edilmiştir.

Kodlama, toplanan verilerdeki cümlelerden hareketle durumlarla ilgili olguya, olaya veya düşünceye isim ya da etiket verme işlemidir. Bu işlem sırasında veriler içerisinde araştırma problemleriyle ilgili olan tüm durumlar ayrıştırılmalıdır. Bu sürecin sonucunda elde edilen kodlar karşılaştırılarak benzer nitelik gösteren durumlar aynı etiket altında toplanmalıdır.

Kategoriler ise birbiri ile bağlantısı veya ilişkisi bulunan kodların gruplandırılmasıyla ortaya çıkmaktadır. Araştırmacı bulunan kodları kendi içerisinde bağlayarak kategorileri keşfetmelidir. Bu süreçte kategoriler de isimlendirilmelidir. Keşfedilen kategoriler arasındaki ilişki durumları incelenerek anlamlandırılmalı ve bu süreç sonucunda ilişkisi bulunduğu belirlenen kategoriler bir araya toplanarak temaya ulaşılmalıdır (Marshall ve Rossman, 1995; Ratcliff, 2008; akt. zdemir, 2010).

Bu araştırmada, toplanan veriler Excel programında bir araya getirilmiş ve taslak bir liste oluşturulmuştur. Oluşturulan liste üzerinden veriler cümleler halinde incelemiş yanlarına çalışılan durumu en iyi ifade ettiği düşünülen kavramlar not alınmıştır. Ayrıca tekrar edilen kelimelere de kod olarak yer verilmiştir. Tekrar yapılan incelemede aynı koda bağlı olduğu tespit edilen veriler ilgili kod altında toplanmıştır. Tüm veriler kodlandığı dşnlne kadar bu devam etmiştir. Bu işlem yapılırken kodlara ulaşılan görüş sayısı da belirlenmiştir.

Kodlardan yola çıkarak ilişkili olan kavramlar gruplandırılmış olup kategoriler belirlenmiştir. Bu kategoriler durumu en iyi anlattığı düşünülen ifadelerle isimlendirilmiştir. Ardından aynı kategorilerin altında yer alan veriler incelenmiş olup verilerin kategorilere uygunluğu değerlendirilmiştir.

Araştırmada problem durumu ile bu duruma ulaşmayı sağlayacak alt problemler önceden belirlenmiş olup yarı yapılandırılmış görüşme formu bu problemlerden yola çıkarak oluşturulmuştur. Elde edilen kategorilerin arasındaki örgüye ve alt problemlere dayanarak temalar oluşturulmuştur. Ardından aynı temaların altında yer alan veriler incelenmiş olup verilerin temalara uygunluğu değerlendirilmiştir.

Ayrıca çalışmada elde edilen veriler, hiçbir veriyi gözden kaçırmamak için nitel veri analiz süreçlerinde kullanılan bilgisayar programlardan MAXQDA 2020 kullanılarak da analiz edilmiştir. Program analiz sonuçlarını kodlar bazında düzenlemeyi sağlayarak sade ve anlaşılması kolay tablolar oluşturabilmektedir. Ayrıca sonuçları görselleştirebilmekte ve frekansları belirleyerek ilgili verileri kullanıcılara sunabilmektedir. Bu işlemler sonucunda elde edilen veriler uzmana görüşü alınmak üzere sunulmuş olup uzmanın yönlendirmesi doğrultusunda güncellemeler yapılmıştır. Böylelikle analiz sürecindeki verilerin işlenmesi adımı tamamlanmıştır.

2.5. ARAŞTIRMACININ ROLÜ

Nitel bilimsel çalışmalarda araştırmacı veri kaynaklarıyla doğrudan iletişime geçen, zamanını alanda harcayan ve kazandığı perspektif ile yaşadığı tecrübeleri toplanan verileri analiz ederken kullanan insandır. Nitel araştırmalarda veri kaynakları ile iletişime geçme, gözlemlerde bulunma, hususla ilgili dokümanları inceleme, araştırma durumunu tanıma, bilme ve anlama en önemli hususlardandır. Bu açıdan bakıldığında araştırmacı nitel bilimsel çalışmalarda sürecin doğa bir unsurudur ve hatta zaman zaman veri toplama aracı olarak işlev görebilmektedir (Yıldırım, 1999).

Nitel bilimsel çalışmaların sonuçlarını araştırmacının gözlemleri, görüşleri ve yorumları etkileyebilmekte olup bu hususlar sonuçlar üzerinde belirleyici olabilmektedir. Bu nedenle araştırmacının nitel çalışmadaki rolü açık ve net şekilde belirlenmeli ve ifade edilmelidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Nitel yöntemle yürütülen bu çalışmada, araştırmacı daha önce edindiği tecrübelere bağlı olarak problem durumu kapsamında araştırılan konularla ilgili bilgi birikimine sahiptir ve

yeri geldikçe bu tecrübelerine dayanarak araştırma konusuyla ilgili görüşlerine bulgular bölümünde yer vermiştir.

2.6. GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK

Bilimsel çalışmaları değerlendiren ölçütler bulunmaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçların inandırıcılığı ise önde gelen ölçütlerdendir. Bu açıdan bakıldığında “geçerlik ve güvenilirlik” ise inandırıcılığı sağlamak için en fazla kullanılan ölçütlerdir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Nitel bilimsel çalışmanın geçerliliği problem durumunu mümkün olduğunca yansız ve aynı şekilde olduğu gibi yansıtılması anlamına gelmektedir (LeCompte ve Goetz, 1982; akt. Çelik vd., 2020). Nitel bilimsel çalışmanın güvenilirliği ise ilgili araştırmanın benzer ortamlarda tekrar yapılması durumunda aynı veya benzer sonuçlar vermesi anlamına gelmektedir (Baltacı, 2019). Ayrıca nitel bilimsel çalışmalarda, araştırmacının bulunduğu konunun ifade edilmesi ve çalışmanın araştırmacının ön yargılarından, görüşlerinden, yönlendirmelerinden bağımsız bir şekilde yansız olarak yürütülmesi geçerlik ve güvenirliliğin sağlanması için gerekli hususlardır (Baltacı, 2018).

Bu çalışmada veri toplamak için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmanın güvenirliliğini arttırmak amacıyla uzman görüşüne sunulmuştur. UZEM bünyesinde göre yapan bir yöneticiyle sorular üzerinden ön uygulama gerçekleştirilmiştir. Görüşme formuna alınan uzman görüşü ve ön uygulama sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda son hali verilmiştir. Araştırmanın geçerliliğini arttırmak amacıyla ise yapılan görüşmeler sırasında alınan bilgiler kullanıcı teyidi alınarak veri dosyasına eklenmiştir.

İnandırıcılığı arttırmada etkili bir yöntem olarak ifade edilen tekniklerden biri de verilerin analizi sürecinde bilgisayar programlarının kullanılmasıdır (Arastaman, Öztürk Fidan ve Fidan, 2018). Bu çalışmada elde edilen veriler analiz edilirken MAXQDA 2020 bilgisayar programı kullanılmıştır. Ayrıca elde edilen veriler uzmana görüşü alınmak üzere sunulmuş olup uzmanın yönlendirmesi doğrultusunda güncellemeler yapılmıştır. Son olarak araştırmacının rolü açıkça belirtilmiş, çalışma

grubu belirtilmiş ve araştırmada yürütölen tüm süreçler şeffaf bir şekilde ifade edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR VE YORUM

Bulgular ve yorumlar bölümünde, araştırmanın amacı doğrultusunda ulaşılan verilerin analiz edilmesiyle elde edilen bulgulara ve bu bulguların açıklanması ile anlamlandırılarak yorumlanmasına yer verilmiştir.

3.1. UZAKTAN EĞİTİM SİSTEMLERİNİN TERCİH EDİLME SEBEPLERİ

Araştırmanın amacına ulaşabilmek için öncelikle veri kaynaklarından, tercih edilen ÖYS ve sanal sınıf uygulamalarının isimleri talep edilmiştir. Böylelikle toplanan bilgilerin hangi sistemler temel alınarak verildiği ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Araştırma için gönüllü olan 8 üniversite tarafından kullanılan sistemler aşağıda sunulmuştur (Tablo 3.1; Tablo 3.2):

Tablo 3.1. Kullanılan Öğrenme Yönetim Sistemleri

Öğrenme Yönetim Sistemi	Kullanan Üniversite Sayısı
Moodle	3
Microsoft Teams	1
UBİS - Moodle	1
ALMS	1
PHI LMS	1
Kendi Sistemi	1

Yukarıdaki tabloda belirtildiği üzere, veri kaynakları arasında en fazla tercih edilen öğrenme yönetim sistemi açık kaynak kodlu bir yazılım olan Moodle olmuştur. Diğer üniversiteler ise kapalı kaynak kodlu yazılımlar olan Microsoft Teams, UBİS, ALMS ve PHI LMS sistemlerini tercih etmiştir. Bir üniversite öğrenme yönetim sistemini kendisi yazarken diğer bir üniversite ise öğrenme yönetim sistemi olarak daha önce kendi yazdıkları platform olan UBİS sistemiyle birlikte Moodle kullanmaktadır.

Tablo 3.2. Kullanılan Sanal Sınıf Uygulamaları

Sanal Sınıf Uygulaması	Kullanan Üniversite Sayısı
Zoom	3
Microsoft Teams	2
Blackboard Collaborate	1
Perculus	1
Adobe Connect	1

Yukarıdaki tabloda belirtildiği üzere, veri kaynakları arasında en fazla tercih edilen sanal sınıf uygulaması Zoom olmuştur. Zoom uygulamasını Microsoft Teams uygulaması takip etmektedir. Üniversitelerden biri yerli yazılım olan Perculus uygulamasını tercih etmiştir. Diğer bir üniversite ise hem öğrenme yönetim sistemi hem de sanal sınıf uygulaması olarak Microsoft Teams uygulamasını kullanmaktadır. Bu üniversiteler dışındaki kurumlar ise sanal sınıf uygulaması olarak Blackboard Collaborate ve Adobe Connect sistemlerini kullanmaktadır.

Uzaktan eğitim sürecinde belirtilen bu öğrenme yönetim sistemleri ile sanal sınıf uygulamalarının neden tercih edildikleri bu başlık altında analiz edilmiştir. Öğrenme yönetim sistemleri ve sanal sınıf uygulamalarının tercih edilme nedenleriyle ilgili toplanan görüşlerden elde edilen kodlar, kodlara ilişkin görüş sayısı ve bu kodlardan yola çıkılarak oluşturulan kategoriler aşağıda sunulmuştur (Tablo 3.3):

Tablo 3.3. Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Seçilme Nedenleri

Tema: Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Seçilme Nedenleri		
<i>Öğrenme Yönetim Sistemleri</i>		
Kategoriler	Kodlar	Görüş Sayısı
Kullanım İmkânı	Hazırbulunuşluk	3
	Maliyet	4
Teknik Özellikler	Kullanım Kolaylığı	9
	Entegrasyon	7
	Alt yapı	26
	Teknik Destek	4
Öğrenme Süreci	Senkron-Asenkron Eğitim	6
	Etkileşim	4
<i>Sanal Sınıf Uygulamaları</i>		
Kategoriler	Kodlar	Görüş Sayısı
Kullanım İmkânı	Hazırbulunuşluk	4
	Maliyet	3
Teknik Özellikler	Kullanım Kolaylığı	11
	Entegrasyon	3
	Alt yapı	24
	Teknik Destek	33
Öğrenme Süreci	Senkron-Asenkron Eğitim	8
	Etkileşim	4

Araştırmanın birinci alt problemi daha önce “Üniversitelerde uzaktan eğitim yönetimi konusunda tercih edilen sistem ve işleyişi nasıldır?” olarak belirtilmiştir. Bu alt probleme ulaşabilmek için ilk olarak “Tercih edilen sistemlerin seçilme sebepleri nelerdir?” soruna cevap aranmıştır. Bu alt problem doğrultusunda toplanan ham verilerin çözümüyle oluşturulan kategorilerden biri kullanım imkanıdır. Kategoriyi oluşturan kodlar ise hazırbulunuşluk ve maliyet olarak belirlenmiştir.

Sistemler tercih edilirken kullanıcıların bu platformları daha önce deneyimlemiş olmalarının ya da sistemlerin yaygın kullanımları nedeniyle

platformlara aşına olmalarının uzaktan eğitim sürecine adaptasyonu kolaylaştıracağından sistem tercihlerinde hazırbulunuşluğun etkili olduğu belirtilebilir. Yöneticilerden biri ÖYS tercih sebeplerini açıklarken “9 yılı aşkın süredir kullanmış olduğumuz LMS’i pandemi sürecinde de kullanmaya devam ediyoruz. Bu sistemi üniversite olarak kullanmaya yatkın ve aşına olduğumuz için değiştirmedik.” ifadesini kullanmıştır. Başka bir yönetici sanal sınıf uygulamasını tercih sebeplerini açıklarken “Sanal sınıf uygulamasını tercih etme sebepimiz pandemiden önce de uzaktan eğitim programlarında ve ortak derslerde bu sistemin kullanılmasıydı. Öğretim üyelerimizin hazırbulunuşluk düzeyi yüksek olduğu için tercih ettik.” şeklinde fikrini beyan etmiştir. Diğer bir yönetici “Sanal sınıf için yaygın kullanımından dolayı bu uygulamayı seçtik.” söyleminde bulunmuştur. Ayrıca yeni bir sisteme geçen UZEM yöneticilerinden biri bu durumun getirdiği sorunu “En büyük dezavantaj bir anda bu yeni uygulamaları herkes için kullanılabilir kalmaktı.” şeklinde belirtmektedir.

Yönetim açısından sistemler tercih edilirken uzaktan eğitim sürecine hizmet etmesinin yanında uygun maliyetli olmalarının da sistemleri cazip kıldığı belirtilebilir. Bu durumla ilgili yöneticilerden biri “Bu sistemi kullanmamızın nedeni, maliyetinin de daha uygun olması...” söyleminde bulunmuştur. Bir diğer yöneticinin durumla ilgili söylemi ise “Sistemler için firmalardan teklifler aldık. İşleyişimize uygun olabilecek firmalar arasından maliyeti de daha uygun olan uygulamaları yönetimimiz tercih etmiştir.” biçimindedir.

Araştırmanın birinci alt problemi doğrultusunda cevap aranan ilk sorusu için toplanan ham verilerin çözümüyle oluşturulan kategorilerden diğeri teknik özelliklerdir. Kategoriyi oluşturan kodlar ise kullanım kolaylığı, entegrasyon, alt yapı ve teknik destek olarak belirlenmiştir.

Üniversitelerde uzaktan eğitim sistemleri tercih edilme sebeplerinde kullanım kolaylığı olarak kodlanan durum; kullanıcı dostu arayüzler, kolay erişim, kullanım ve yönetim, stabil yapı, esnek raporlama hususlarıyla belirtilebilir. Bir yönetici bu durumla ilgili “Tüm katılımcılar açısından sisteme erişimin kolay, kullanım ve kullanıcı ara yüzleri anlaşılabilir olması...” şeklinde ifade bulunurken diğeri bir yönetici bu durumu “Uzaktan eğitim sisteminin en temel amacı tüm katılımcılar

tarafından sisteme rahatlıkla erişilebilmesi...” şeklinde ifade ederek hususun ne denli önemli olduğuna değinmiştir. Bir yönetici ise sanal sınıf uygulaması tercihi için *“Bu uygulamayı kullanmamızın nedenlerinin başında diğer uygulamalara göre daha stabil ve verimli çalışması bulunmaktadır.”* söyleminde bulunurken farklı bir yöneticinin ÖYS tercihi için ifadesi *“Raporlama konusunda dilediğimiz şekilde rapor almayı sağlaması...”* şeklindedir.

Üniversitelerde uzaktan eğitim sistemleri tercih edilme sebeplerinde entegrasyon olarak kodlanan durum; tercih edilen ÖYS ile sanal sınıf uygulamalarının hem birbirleriyle hem de kurumda kullanılan ilgili diğer platformlarla konuşabilmesi ve veri aktarımının sağlanabilmesi yeteneklerine sahip olması şeklinde belirtilebilir. Bir yönetici *“Kullanılan tüm programların arasında uyum olması, veri aktarımının gerçekleştirilebilmesi uzaktan eğitim açısından en önemli durumlardır.”* ifadesiyle durumun önemini vurgularken diğer yönetici ise teknik bir açıklama yaparak *“Sanal sınıfların webservis yoluyla otomasyon bünyesinde bulunan sistemlere entegrasyonları yapılabiliyor. Sistem üzerindeki lisans yönetimi entegre edilmiş ÖYS sistemi üzerinden yapılabiliyor. Tercih edilen sistemlerin bu gibi durumlara kesinlikle açık olması gerektiğini düşünüyorum.”* söyleminde bulunmuştur. Aynı yönetici *“Sisteme girişlerde kullanıcı teyitleri otomasyon üzerinden yapıldığından, otomasyonda meydana gelen aksaklıklar ÖYS sistemini de etkileyebilmektedir.”* ifadesiyle entegrasyon işleminin getirebileceği dezavantaja da değinmiştir. Ancak bu yöneticinin bir önceki söyleminde ve diğer yöneticilerin ifadelerinde belirttiği gibi entegrasyonun gerekliliği ve sistemlerin bu hususa elverişli olması tercih sebeplerinin başlarında geldiği belirtilebilir.

Üniversitelerde uzaktan eğitim sistemleri tercih edilme sebeplerinde alt yapı olarak kodlanan durum; ihtiyaçları karşılayacak düzeyde kullanım kapasitesi, geliştirilebilir ve güvenilebilir, eğitim anlayışına uygun bir sistem yapısının tercih edilmesi olarak belirtilebilir. Yöneticilerden biri bu sanal sınıf tercih sebeplerini açıklarken *“Sanal sınıfta bu sistemi kullanmamızın nedeni kullanım kapasitesi gibi açılardan daha avantajlı olması...”* ifadesine yer verirken ÖYS tercih sebebi için başka bir yönetici *“Yapılan testlerde aynı anda 50.000 kişiye, toplamda 500.000’in üzerinde öğrenciye hizmet verebilecek şekilde alt yapı sağlayabileceği için bu sistemi*

kullanıyoruz.”, “Bu sistemi kullanmamızın nedeni, geliştirilebilir açık kaynak olması...” açıklamalarında bulunmuştur. Yüz yüze eğitimin getirdiği avantajları sağlayabilmenin önemini vurgulayan başka bir yönetici ise iddialı bir açıklamayla tercih sebebini “Yüz yüze eğitimde gerçekleştirilen tüm aşamaları karşılayabilecek alt yapıya sahip olması...” şeklinde belirtmiştir. Bu duruma zıt düşen açıklamada bulunan başka bir yönetici ise “dezavantaj olarak kullandığımız sistemlerin tasarım ve kullanımının eğitim için yapılmamış olması” diyerek kullandıkları sistemlerin tercih ederken değerlendirmedikleri bu hususun kendilerine dezavantaj olarak döndüğünü belirtmektedir. Yöneticilerimizden biri güvenli bir alt yapının gerekliliği için “Tüm katılımcıların kişisel verilerinin güvenliği sağlanabilmesi, üçüncü kişilerin herhangi bir kişisel veriye erişememesi önemli sebeplerdendir.” derken diğer bir yönetici “Ölçme ve değerlendirme aşamasında sınav ve veri güvenliğinin sağlanabilmesi, kişisel veri güvenliğinin sağlanmış olması...” söyleminde bulunmuştur.

Üniversitelerde uzaktan eğitim sistemleri tercih edilme sebeplerinde teknik destek olarak kodlanan durum; süreç içerisinde meydana gelen problemlerin çözümünde ya da soru işaretlerinin giderilmesinde hızlı ve doğru hizmet alınabilmesi olarak belirtilebilir. Bu hususu bir yönetici *“Herhangi bir yazılım olarak sorun veya eksiklikte güncelleme / sorun giderme desteği alıyoruz.”* şeklinde ifade ederken başka bir yönetici ise *“... sistemlerin kullanımı sırasında probleme göre hızlı çözümler alabilmemiz önemli bir etken...”* ifadesinde bulunmuştur. Ancak yabancı bir firmayla çalışan yöneticilerden biri bu duruma eleştiri getirerek sanal sınıf uygulaması için *“İletişim sıkıntısı... teknik destek olarak yabancı bir firma olduğu için bu durumla ilgili sorunlar yaşanabilmektedir.”* söyleminde bulunmuştur.

Araştırmanın birinci alt problemi doğrultusunda cevap aranan ilk sorusu için toplanan ham verilerin çözümüyle oluşturulan kategorilerden bir diğeri ise öğrenme sürecidir. Kategoriyi oluşturan kodlar ise senkron-asenkron eğitim ve etkileşim olarak belirlenmiştir.

Uzaktan eğitim sistemlerinin canlı olarak işlenen dersleri kaydederek tekrar erişime sunma özellikleri ve gerekliliği senkron-asenkron eğitim olarak kodlanmış olup bu durum zaman ve mekan bağımsızlığı olarak belirtilebilir. Araştırmaya katılan bir yönetici sistemleri tercih etme nedenlerinden birini *“Eşzamanlı eğitim ile*

gerçekleştirilen öğretim modelinin yanında eğitime tekrardan erişim imkanı sunabilen eş zamanlı olmayan eğitim modeline de sahip olması...” şeklinde ifade etmiştir. Diğer bir yönetici ise *“Kullandığımız sistemler tamamen öğrenci merkezlidir. Eğitimde fırsat eşitliğine olanak sağlamak önemlidir. Örneğin sağlık sorunları sebebi ile eğitim hakkından mahrum olan kişilere eğitim imkanı verir.”* biçiminde bu hususun önemine değinmiştir.

Uzaktan eğitim sürecinde hem öğrenciler arasında hem de öğrencilerle öğretmenler arasında hareketliliğin birbirlerini etkilemesi ve aralarındaki iletişim süreci etkileşim olarak kodlanmıştır. Bir yönetici sistemleri tercih etme nedenleri arasında *“Kullanılan sistemler ile öğrencilerin ve öğretmenlerin etkileşimli olarak eğitim öğretim sürecine devam etmeleri sağlanmalıdır.”* hususuna yer vermiştir. Farklı bir yönetici ise *“...teorik çalışmalar için etkileşimi artıracak eklentilere sahip olmaları nedeniyle tercih edilmiştir.”* şeklinde tercih nedenlerini ifade etmiştir.

Yöneticilerin bu tema hakkındaki görüşlerine bakıldığında uzaktan eğitimde kullanılacak sistemler seçilirken UZEM yöneticilerinin sürecin en az hata ve sorunla yönetilebilmesi için alt yapı özelliklerine ve teknik destek hizmetine önem verdikleri söylenebilir. Sistemlerin birbirleriyle ve kurumun diğer sistemleriyle konuşabiliyor olması, kurgulanan sistemde hem iş yükünü hem de hata payını büyük ölçüde azaltacağı; canlı ders videolarının otomatik yüklenebilmesi, senkronizasyonla sürekli güncellik sağlanabilmesi ve çeşitli raporlamaların en güncel haliyle yapılabilmesi gibi kullanım kolaylıkları sağlayacağı ifade edilebilir. Bu süreçte tüm verilerin korunması sorumluluğunun büyük bir parçasının UZEM’lerin üzerlerinde bulunduğunu ve bu durumda da kullanılan sistemlere büyük görevler düştüğü söylenebilir. Bu nedenle yöneticiler tarafından güvenli bir alt yapı kurulmasının öneminin vurgulandığı belirtilebilir.

Özellikle COVID-19 pandemisi sonrasında üniversitelerin ani bir şekilde uzaktan eğitim sürecine geçmesiyle katılımcıların adaptasyon sorunu yaşaması gündeme geldiğinden bu sürecin biraz daha hızlı atlatılabilmesi için yaygın kullanılan veya daha önce deneyimlenmiş, yüz yüze eğitim sürecine benzer etkileşimli platformların tercih edilmesinin söz konusu olduğu ifade edilebilir. Ayrıca merkezlerin bir bütçesi bulunduğundan ve üniversite yönetiminin bu tür alımlarda

değerlendirmeye katılmasından dolayı UZEM'ler tarafından tercih edilen teklifler arasında maliyet bakımından daha uygun olan sistemlerin seçildiği söylenebilir. Ancak tüm bu hususların tek başına bir sistem seçimi için yeterli olmadığı ancak kurumun özelliklerine ve ihtiyaçlarına göre önem sırasının değiştiği belirtilebilir. Bir yöneticimizin belirttiği üzere tam olarak eğitim amacıyla tasarlanmamış ve uzaktan eğitim modeline uyarlanamamış bir sistemi daha önce kullanıldığı için tercih etmek sorasında farklı problemlerle yol açabilmektedir. Dolayısıyla tüm yönlerin bir bütün olarak ele alınması gerektiği vurgulanabilir.

3.2. UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİ

Uzaktan eğitim sürecinin nasıl işlediği bu başlık altında analiz edilmiştir. Sistemlerin işleyişi ile ilgili toplanan görüşlerden elde edilen kodlar, kodlara ilişkin görüş sayısı ve bu kodlardan yola çıkılarak oluşturulan kategoriler aşağıda sunulmuştur (Tablo 3.4):

Tablo 3.4. Uzaktan Eğitim Sürecinin İşleyişi

Tema: Uzaktan Eğitim Sürecinin İşleyişi		
Kategoriler	Kodlar	Görüş Sayısı
Süreç Yönetimi	Planlama ve Organizasyon	7
	Eğitim Modelleri	11
	Süreç İşlemleri	10
	Teknik İşlemler	9

Araştırmanın birinci alt problemi daha önce “Üniversitelerde uzaktan eğitim yönetimi konusunda tercih edilen sistem ve işleyişi nasıldır?” olarak belirtilmiştir. Araştırmanın birinci alt problemine ulaşmak için ikinci olarak “Uzaktan eğitim sürecinin işleyişi nasıldır?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu alt problem doğrultusunda toplanan ham verilerin çözümüyle oluşturulan kategori süreç yönetimidir. Kategoriyi oluşturan kodlar ise planlama ve organizasyon, eğitim modelleri, süreç işlemleri ve teknik işlemler olarak belirlenmiştir.

Uzak eğitim sürecini yürüten ekip yapısı ile bu ekibin sürecin yönetimiyle ilgili bir görev dağılımı ve kurgu oluşturulması planlama ve organizasyon olarak kodlanmıştır. Yöneticilerden biri UZEM’lerin idari yapılanmasını “UZEM’de müdür, müdür yardımcısı ve 2 personel olarak çalışmaktayız, tahmin edeceğimiz gibi yöneticiler teknik anlamda işlem yapmamakta daha çok yönlendirme ve planlama kısmıyla ilgileniyor.” şeklinde ifade etmiştir. Farklı bir yönetici “UZEM ekibi kurumun geçmişten gelen tecrübesiyle sistemin işleyişi, mümkün oldukça otonom sistem üzerinden manuel işlemin en aza indirilmesi ve minimum insan gücü ile maksimum verim amaçlanarak planlamıştır.” şeklinde UZEM’in süreçleri yürütme şekillerini özetlemiştir. Diğer bir yönetici ise “Herkesin bu yazılımları kullanabilmesi için her fakülteden temsilciler alarak UZEM sorumlusu gibi gerekli eğitimleri organize ettik. Hem görsel videolarla hem de bire bir telefon ile görüşerek...” şeklinde süreci nasıl organize ettiklerine değinmiştir.

Uzaktan eğitim sürecinin işleyişi sırasında hem senkron hem de asenkron eğitim modellerinin bir arada kullanılması ve bu modellerin sistemlere uyarlanarak sürecin yönetilmesi eğitim modelleri olarak kodlanmıştır. Yöneticilerinden biri bu süreçten “Canlı derslerimiz aynı zamanda kayıt altına alındığından 7/24 derslerin materyallerine ve videolarına ulaşabilmektedir.” şeklinde bahsederken farklı bir yönetici “Sanal sınıflara ek olarak öğrenmeyi pekiştirecek asenkron video ders içerikleri, dokümanlar, SCORM alt yapısını destekleyen kullanıcı etkileşimli e-ders materyalleri ve ödev uygulamaları da sistemde öğrenciler ile paylaşılmaktadır.” biçiminde ifade etmiştir. Diğer bir yönetici ise “Her derse sadece o derse seçmiş olan öğrenciler katılabildiğinden uzaktan eğitim geleneksel sınıf ve ders anlayışını bozmamaktadır. Geleneksel eğitimde olduğu gibi ders notu veya farklı uygulamalar paylaşılabilir.” söyleminde bulunarak sürece farklı bir açıdan yaklaşmıştır.

Uzaktan eğitim süreci yürütülürken UZEM personellerinin gerçekleştirdiği sistemin planlanması, verilerin sisteme çekilmesi, entegrasyonların sağlanması, kontroller ve testlerin gerçekleştirilmesi, yeniliklerin takibi ve mevcut sisteme uyarlanması, raporlar oluşturulması gibi tüm adımlar süreç yönetimi olarak kodlanmıştır. Yöneticilerden biri bu adımlardan bahsederken “UZEM yönetimi ve ekibi, ÖYS üzerinde gereken değişikliği ve güncellemeleri takip eder.”, “Yeni

özellikleri test eder.” söylemlerinde bulunmuştur. Farklı bir yönetici “Kurumda tüm süreçleri destekleyen entegre bilgi yönetim sistemine ve kullanımına ilişkin sonuçlar sistematik olarak izlenmekte, paydaş görüşleri alınmakta ve izlem sonuçları paydaşlarla birlikte ekip tarafından değerlendirilmektedir.” şeklinde açıklamada bulunurken diğer bir yönetici “Ders materyal yüklemeleri ve sanal ders işleme takibi için raporlamalar günlük, haftalık, aylık olarak yapılmaktadır.” ifadesine yer vermiştir. Bir yönetici ise “Uzaktan eğitim birimi tarafından canlı derslerde her saat başı sistemden otomatik olarak güncellenen listeye göre dersler tek tek kontrol edilmektedir. Kamera, ses ve görüntü sorunları olup olmadığı kontrol edilmektedir.” biçiminde merkez tarafından gerçekleştirilen adımlara değinmiştir.

Uzaktan eğitim sürecinin işleyişine etki eden ve sürecin önemli bir parçasını oluşturan verilerin kaydedilme yapılması, yetki-rol yapısı, kullanılan ara servisler sistemseller hamleler teknik işlemler olarak kodlanmıştır. Yöneticilerden biri bu hususa *“Toplantı arşivleri Zoom toplantı sistemin bulut sistemine ek olarak kendi bünyemizde bulunan sunucularda tutulmaktadır.”* ifadesiyle değinirken farklı bir yönetici bu durumla ilgili *“Uzaktan eğitim sistemlerin tamamında yetki-rol sistemi kullanılmaktadır. Yönetim dışındaki girişler için tamamen öğrenci bilgi sistemi webservisleri kullanılmaktadır.”* söyleminde bulunmuştur. Diğer bir yönetici ise *“Öğrenme yönetim sistemi uygulamaları kampüs içerisindeki sunucularda bulunduğu için anlık sunucu yükleri paylaştırılmıştır.”* açıklamasına yer vermiştir.

Yöneticilerin bu tema hakkındaki görüşlerine bakıldığında uzaktan eğitim sürecinin işleyişine yön veren UZEM’lerde görev yapan personelin idari yapılanmasının ve görev dağılımlarının başarılı bir yönetim için oldukça önemli olduğu söylenebilir. UZEM’lerde az personel bulunması ve özellikle COVID-19 pandemisi sonrasında yoğun iş temposu nedeniyle tüm personellerin gerekli durumlarda bütün görevlerde yer alması gerektiği ve iş yükünü biraz hafifletebilmek adına yapılan planlamalarda bu personeller tarafından organize edilen eğitimlere yer verildiği ifade edilebilir. Bu eğitimlerin amaçları arasında kurumda yer alan birim temsilcilerine çeşitli yetkilendirmeler verilerek sistem ve süreç desteği alınması sayılabilir.

Uzaktan eğitim sürecinin işleyişinde asenkron ve senkron eğitim modellerinin bir arada sunulabilmesi öğrenenlerin çalışma, hastalık vb. sorunlar nedeniyle senkron derslere katılamaması durumunda oluşabilecek mağduriyetleri ile öğrenmenin önündeki engelleri ortadan kaldırma açısından önemli olduğu söylenebilirken bu işlemin entegrasyonla otomatik olarak yürütülmesi personellerin iş yükünü büyük ölçüde azalttığı ve hata payını da minimize ettiği ifade edilebilir. Bu nedenlerle yöneticilerin bu hususları vurguladığı belirtilebilir. Ayrıca uzaktan eğitim sürecinde gerçekleştirilen adımların işleyişe ışık tuttuğu ve ekibin her bir aşamayı değerlendirerek titizlikle ilerledikleri söylenebilir. Bu işleyişte yapılan teknik hamlelerin ise hem süreci kolaylaştırmakta olduğu hem işleyişi tüm yönleriyle ortaya koyarak faydalı olduğu ifade edilebilir.

3.3.UZAKTAN EĞİTİM SİSTEMLERİNİN GÜVENLİĞİ

Uzaktan eğitim sistemlerinin güvenliği ile ilgili görüşler bu başlık altında analiz edilmiştir. Sistemlerin güvenliği ile ilgili toplanan görüşlerden elde edilen kodlar, kodlara ilişkin görüş sayısı ve bu kodlardan yola çıkılarak oluşturulan kategoriler aşağıda sunulmuştur (Tablo 3.5):

Tablo 3.5. Platformların Güvenliği

Tema: Platformların Güvenliği		
Kategoriler	Kodlar	Görüş Sayısı
Sistem Güvenliği	Kişisel Veriler ve KVKK	9
	Veri Arşivleme	8
	Güvenlik Önlemleri	9
	Sınav Güvenliği	5

Araştırmanın birinci alt problemi daha önce “Üniversitelerde uzaktan eğitim yönetimi konusunda tercih edilen sistem ve işleyişi nasıldır?” olarak belirtilmiştir. Araştırmanın birinci alt problemine ulaşmak için üçüncü olarak “Platformların güvenliği hakkında görüşler nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu alt problem

doğrultusunda toplanan ham verilerin çözümüyle oluşturulan kategori süreç güvenliğidir. Kategoriyi oluşturan kodlar ise kişisel veriler ve KVKK, veri arşivleme, güvenlik önemleri ve sınav güvenliği olarak belirlenmiştir.

Uzaktan eğitim sürecinde kullanılan sistemlerde UZEM yöneticileri gözünden veri güvenliğini ne ölçüde sağlanabildiği ve KVKK'ya uygunluğu hususunda bilgiler kişisel veriler ve KVKK olarak kodlanmış olup merkezlerin veri güvenliğini büyük ölçüde sağladıkları ve KVKK'yı rehber olarak kabul ettikleri belirtilebilir. Yöneticilerden biri bu hususu *“Sunucularda verilerin bulunma durumu KVKK gereğince veri gizliliği ihlali ihtimalini en aza indirmektedir.”* biçiminde ifade ederken diğer bir yönetici *“Ayrıca KVKK kapsamında gerekli hukuki destek alınarak veri güvenliği konusunda gerekli adımlar atılmaktadır.”* şeklinde ifade etmektedir. Başka bir yönetici ise *“Öğrencinin ve akademisyenlerin kimlik numaraları sistemde şifreleme sistemiyle şifrelenerek tutulmakta, kişilere ait şifre bilgileri sistemde tutulmamaktadır. Böylelikle kişisel verilerin korunması sağlanmıştır.”* söylemiyle sistemde kişisel verilerin gizliliğini nasıl sağladıklarını anlatmıştır. Bir yöneticimiz ise bu olumlu tablodan farklı olarak *“... açık kaynak kodlu sistemler için kapalı kaynak kodlu sistemlerle aynı fikirde değilim, bu konuda destek veren firma ile gereken görüşmeleri yaptığımız ve taahhütler aldığımız halde, açık kaynak kodlu yazılımların dış müdahalelere nispeten daha açık olduğunu düşünüyorum.”* açıklamasında bulunmuştur.

Uzaktan eğitim sürecinde sistemlerin güvenilirliğine etki eden önemli hususlardan biri olarak belirtilebilen süreçte ortaya çıkan veri yığınının güvenlik parametrelerine uygun saklanma koşullarında arşivlenmesi, ilgili kategori altında veri arşivleme olarak kodlanmıştır. Yöneticilerden biri *“Küresel ölçekte hizmet veren ve canlı toplantılar için kullanılan uygulamaların verileri yurt dışında tutulmaktadır. Bu durumda firmalar kendilerine avantaj sağlamışlardır ve veri kontrolü kendilerindedir.”* şeklinde sanal sınıf uygulamalarında elde edilen verilerin saklanma durumdan bahsederken farklı bir yönetici *“... sisteme yönelik kayıtlar kurum tarafından alınmakta ve kurum kampüsü içerisinde tutulmaktadır.”* ifadesiyle öğrenme yönetim sisteminde bulunan verilerin saklanma koşullarına değinmiştir. Ayrıca bir yönetici verilerin saklanma durumlarıyla ilgili *“... kurumsal hafızayı*

korumak ve sürdürülebilirliğini güvence altına almak üzere; üretilen tüm dijital ve çıktı kayıtları, öğrenci dosyaları vb. arşivlenmektedir. Fotoğraf ve video prodüksiyon tamamı dijital olarak iki farklı serverda saklanmaktadır.” açıklamasında bulunmuştur.

Uzaktan eğitim sürecinde sistemlerin güvenliğini sağlamak zorunluluğu ve arttırmak amacıyla UZEM’ler tarafından sistemlerin sürekli takip edilmesi, farklı güvenlik yazılımlarının kullanılması, yetkilendirme ile erişim gibi tedbirler alınması güvenlik önemleri olarak kodlanmıştır. Yöneticilerden biri bu hususla ilgili *“Sistemlerin bulunduğu sunuculara ait tüm portlar monitörlerle izlenmekte ve anlık değişimler sistem güvenliğine anlık bildirilmektedir.”* şeklinde alınan önlemden bahsederken farklı bir yönetici *“Elektronik ortamdaki verilerin güvenliğinin sağlanması için ise Firewall cihazı ve benzeri Ağ Güvenlik Cihazları ve anti virüs programları, elektronik imza gibi çeşitli Güvenlik Yazılımları kullanılmaktadır.”* şeklinde güvenlik önemlerini ifade etmiştir. Bir yönetici ise ilgili durum için *“Ayrıca bilgi kayıtlara erişim yetkileri sınırlandırılmıştır. Serverlara erişim sınırlı yetki dahilindedir.”* söyleminde bulunmuştur.

Uzaktan eğitim sürecinde sistemlere güvenli denilebilmesi için önemli etkenlerden biri de sınavların güvenli bir şekilde yürütülmesi olarak belirtilebilecek olup sınav güvenliği için ayrıca sistem yazma ya da mevcut sistemdeki eklentileri aktif kullanarak süreci yürütme çalışmaları sınav güvenliği olarak kodlanmıştır. Yöneticilerden biri *“Oluşturulan sınavlarda sınav güvenliği sağlanmalıdır ve bu nedenle sınav güvenliği için çeşitli önlemler alınmıştır. Bu önlemler aynı zamanda sınavda kopya ve öğrenciler arası bilgi paylaşımının mümkün seviyede önüne geçebilmek için alınır. Sınavlar planlanarak öğrenciye önceden tebliğ edilen gün ve saatte açılır ve süre bitiminde kapanır...”* şeklinde sınav güvenliğinden bahsederken farklı bir yönetici *“Ölçme değerlendirme güvenliği için üniversitemizin bilgi işlem birimi tarafından yazılmış sınav programı kullanılmaktadır.”* biçiminde önlem olarak kendi sistemlerini yazdıklarını ifade etmiştir.

Yöneticilerin bu tema hakkındaki görüşlerine bakıldığında uzaktan eğitim sürecinde kişisel verilerin, KVKK’ya uygun bir şekilde saklanması ve güvenli sınav işleminin yürütülebilmesi sistemlerin güvenlik düzeyini gösterdiği belirtilebilir. KVKK’da, verilerin yurt dışına aktarımının çeşitli koşullar sağlandığı sürece

gerçekleştirilebileceğini aksi takdirde bu tarz aktarımların ihlale sebep olacağı belirtildiğinden verilerin kurumlar ait sunucularda saklanması güvenlik açısından önemli olduğu söylenebilir. Bu nedenle yöneticilerin sunucu kullanımına vurgu yaptıkları ifade edilebilir. Ancak boyutu oldukça büyük verilerin sunucularda saklanması yüklü bir maliyet gerektirdiğinden bulut sisteminin kullanılabilmesi ve ülkemizde kullanışlı, gerekli özelliklere sahip sanal sınıf uygulamaları geliştirilmediğinden sağlıklı bir işleyiş için bazı verilerin çeşitli taahhütlerle yurt dışına gönderilmesi söz konusu olabilir.

Ayrıca açık kaynak kodlu yazılımların dış tehditlere açıklık hususundaki fikir ayrılığının ise alınan güvenlik önlemlerinin, kullanılan farklı güvenlik yazılımlarının yeterlilik düzeyi ile ilişkilendirilebileceği söylenebilir. Öğrenme yönetim sistemleri üzerinde yapılan sınavlardaki güvenlik açısından alınan tedbirler sistemin yetenekleri ile doğru orantılıdır denilebilir. Bu nedenle bazı kurumların sınav sistemlerini ayrıca bir entegre sistem olarak geliştirerek kullandıkları ifade edilebilir.

3.4.UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE DERS BAŞARI DURUMU

Uzaktan eğitim sürecinin ders başarısına etkisi ile ilgili görüşler bu başlık altında analiz edilmiştir. Uzaktan eğitimin ders başarılarına etkisi ile ilgili toplanan görüşlerden elde edilen kodlar, kodlara ilişkin görüş sayısı ve bu kodlardan yola çıkılarak oluşturulan kategoriler aşağıda sunulmuştur (Tablo 3.6):

Tablo 3.6. Uzaktan Eğitim Sürecinin Ders Başarısına Etkisi

Tema: Uzaktan Eğitim Sürecinin Ders Başarısına Etkisi		
Kategoriler	Kodlar	Görüş Sayısı
Başarı Durumu	Başarı Takibi	4
	Derslere Erişim	4
	Başarı Düzeyi	10
Başarı Arttırma Yöntemleri	Kullanıcı Eğitimleri	4
	Önlemler	6

Araştırmanın ikinci alt problemi daha önce “Uzaktan eğitim sürecinin ders başarısına etkisine ilişkin görüşler nasıldır?” olarak belirtilmiştir. Bu alt problem doğrultusunda toplanan ham verilerin çözümüyle oluşturulan kategorilerden biri başarı durumudur. Kategoriyi oluşturan kodlar ise başarı takibi, derslere erişim ve başarı düzeyi olarak belirlenmiştir.

Üniversitelerde uzaktan eğitim sürecinin ders başarısına etkisi incelenirken başarı takibi olarak kodlanan durum; UZEM’lerin ders başarı düzeylerini takip etme gerekliliği ve yöntemleri olarak belirtilebilir. Yöneticilerden biri “*Uzaktan eğitim öğrenim süresinin sonunda mezun durumda olacak öğrencilerin hedeflenen yeterliliklere ulaşma süreleri öğrenci memnuniyet anketleri, iç ve dış paydaş görüşleri dikkate alınarak takip ediliyor.*” şeklinde takip sürecini özetlemiştir. Diğer bir yönetici ise bu durum için farklı olarak “*Eğitim içeriği açısından hedefe ulaşmayı bizler değil fakülteler, bölümler, akademik birimler takip ediyor.*” söyleminde bulunmuştur.

Üniversitelerde uzaktan eğitim sürecinin ders başarısına etkisi incelenirken derslere erişim olarak kodlanan durum; öğretim elemanları ile öğrencilerin derslere sorunsuz erişebilmesinin ve öğrencilerin derslere katılım göstermesinin önemi olarak belirtilebilir. Yöneticilerden biri bu husus için “*Özellikle pandemi ile artan uzaktan eğitim derslerinde devam zorunluluğu olmaması nedeniyle öğrencilerin katılımı daha düşük olmaktadır. Ancak yine de şöyle bir tespitim var, içeriği ilgi çeken ya da hocası sevilen dersler daha fazla takip ediliyor.*” ifadesinde bulunmuştur. Farklı bir yönetici ise erişim durumunu “*Canlı derslere erişim sorununda internet bağlantısı, elektrik kesintisi veya başka sebeplerle derse giremeyen öğrenciler asenkron kayıtlarla derisi daha sonradan izleyebilmektedir. Tüm hedef kitleye ulaşılabilmesi için tüm olanaklar sağlanmaktadır.*” şeklinde açıklamıştır.

Üniversitelerde uzaktan eğitim sürecinin ders başarısına etkisi incelenirken başarı düzeyi olarak kodlanan durum; çeşitli etkenlere bağlı olarak derslerdeki başarı durumunun teorik derslerde uygulama derslerine göre daha yüksek olduğunun ve yüz yüze öğretime göre karşılaştırılmasının ortaya koyulması olarak belirtilebilir. Yöneticilerden biri başarı durumu için “*Derse katılım sağlayan öğrenciler açısından başarı sağladığını görebiliyoruz ancak şu an için genel olarak öğrenci katılımı düşük olduğundan, başarı da düşük görünmektedir.*” ifadesine yer verirken diğer bir yönetici

“Zamane olarak artık her şey mobil ve ulaşmak çok çok kolay mekân ve zamandan bağımsız olarak öğrenci-öğretmen sürekli bir eğitim içerisinde diyebiliriz... Uygulamalı dersler hariç hedeflere ulaşma düzeye %99 diye düşünüyorum.” şeklinde özetlemiştir. Farklı bir yönetici ise bu husus hakkında farklı olan görüşünü *“İşleyiş tam özümsemediği için başarıyı olumsuz etkilemektedir. Öğrenciler tarafından doldurulması gereken vakit olarak algılanmakta ve etkileşim az olduğundan başarı düşmektedir.”* şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmanın ikinci alt problemi doğrultusunda toplanan ham verilerin çözümüyle oluşturulan kategorilerden diğeri başarı artırma yöntemleridir. Kategoriyi oluşturan kodlar ise kullanıcı eğitimleri ve önlemler olarak belirlenmiştir.

Üniversitelerde uzaktan eğitim sürecinin ders başarısına etkisi incelenirken kullanıcı eğitimleri olarak kodlanan durum; başarının arttırılabilmesi için kullanıcılara hem sistemleri benimsetecek hem de süreci özümsemelerini sağlayacak eğitimler yapılması olarak belirtilebilir. Yöneticilerden biri eğitimler organize ettiklerini *“Uzaktan eğitimin öğretim elemanları tarafından verimli şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla üniversitemiz bünyesinde eğitimler düzenlendi.”* şeklinde ifade etmektedir. Diğer bir yönetici ise ilgili eğitimler için *“... eğitimci ve öğrencilerin sistemi benimsemelerine yönelik eğitimlerin yapılması ...”* söyleminde bulunmuştur.

Üniversitelerde uzaktan eğitim sürecinin ders başarısına etkisi incelenirken önemler olarak kodlanan durum; iletişim problemlerinin ortadan kaldırılması, etkileşimin arttırılması ve anlık destek sağlanması olarak belirtilebilir. Yöneticilerden biri bu durumla ilgili *“Başarı için öğrenciler arasında yaşanabilecek iletişim problemlerinin, öğrencilerin sistemden uzaklaşmasına sebep olmasının engellenmesi öğrencilerin zihnini derse yoğunlaştırması, kendisini sınıfın bir parçası gibi hissetmesi ve kendisini öğrenme ortamı ve yönteminin bir parçası olduğunu hissetmesi sağlanmalıdır. Uzaktan eğitim sistemi içerisinde öğrenci motivasyonu ve katılımını sürekli kılmak için çeşitli düzeylerde tedbirler alınmaktadır.”* söyleminde bulunmuştur. Farklı bir yönetici ise *“Eğitim programlarının uzaktan eğitim modeline göre oluşturulması, katılımcı etkileşiminin arttırılması, yaşayabilecekleri problemlerin önceden belirlenerek giderilmesi ile eğitim seviyesini daha ideal seviyelere taşınır.”* şeklinde başarı için alınan önemlerden bahsetmiştir.

Yöneticilerin bu tema hakkındaki görüşlerine bakıldığında uzaktan eğitim sürecinde ders başarısının üst düzeylere çekilebilmesi için öğretmenlerin ve öğrencilerin süreci benimsemesi, uzaktan eğitim modelini özümsemesi, UZEM'lerin gerekli alt yapıyı sağlaması ve eğitimin önünde oluşabilecek engelleri ortadan kaldırabilmek için önlemler alması gerektiği söylenebilir. Mevcut duruma bakıldığında ise derslerin hedeflere ulaşma düzeyini tüm bu bağlamlar çerçevesinde UZEM'lerin de takip ettiği görülmektedir. Ancak bazı kurumlarda bu süreci merkezler dışında farklı birimlerin takip ettiği UZEM'lerin ise sonuçlar üzerine sistemsal işlemler yaptığı ifade edilebilir.

Uzaktan eğitim sürecinde ders başarı düzeylerinde farklı düşünceler ve tespitler oluşu görülse de uygulama derslerinde başarının teorik derslere oranla daha düşük olduğu görüşünün ortak olduğu söylenebilir. Uygulama derslerinin daha fazla etkileşim gerektirmesi, uzaktan eğitimle becerilerin kazandırılmasının zor olması ve COVID-19 pandemisiyle beraber hareket alanlarının kısıtlanmasından dolayı yöneticilerin uygulama derslerindeki başarı oranının düşük olduğunu vurguladıkları ifade dileyebilir. Yöneticiler arasında farklı düşüncelerin olmasının nedeni ise yüz yüze eğitimle kıyaslama ve oluşturulan kurgunun sağlıklı bir şekilde işleme durumu gösterilebilir.

3.5.UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE DÜZELTME VE İYİLEŞTİRME

Uzaktan eğitim sürecinde düzeltme ve iyileştirme hususları ile ilgili görüşler bu başlık altında analiz edilmiştir. Uzaktan eğitim sürecinin düzeltme ve iyileştirme durumları ile ilgili toplanan görüşlerden elde edilen kodlar, kodlara ilişkin görüş sayısı ve bu kodlardan yola çıkılarak oluşturulan kategoriler aşağıda sunulmuştur (Tablo 3.7):

Tablo 3.7. Düzeltme ve İyileştirme Süreçleri

Tema: Düzeltme ve İyileştirme Süreçleri		
Kategoriler	Kodlar	Görüş Sayısı
Düzeltme	Problemler ve Çözümler	13
	Düzeltilmesi Gereken Hususlar	9
İyileştirme	Geliştirilebilecek Özellikler	8
	Geliştirilmeye Açıklık	9

Araştırmanın üçüncü alt problemi daha önce “Düzeltme ve iyileştirme konusundaki görüşler nasıldır?” olarak belirtilmiştir. Bu alt problem doğrultusunda toplanan ham verilerin çözümüyle oluşturulan kategorilerden biri düzeltmedir. Kategoriyi oluşturan kodlar ise problemler ve çözümler ile düzeltilmesi gereken hususlar olarak belirlenmiştir.

Üniversitelerde uzaktan eğitim sürecinde düzetme süreçleri incelenirken problemler ve çözümler olarak kodlanan durum; kullanıcı taraflı olarak işleyişe direnme, yanlış işlemler yapma, yapılan işlemleri teyit ihtiyacı gibi karşılaşılan sorunlar, diğer sistemlerde oluşan aksaklıklar nedeniyle oluşan hatalar ve bu problemlere sistemlerin sürekli kontrolü, eğitimler, anlık destek, kılavuzlar gibi geliştirilen çözümler olarak belirtilebilir. Bu hususla ilgili bir yönetici “*İlk ve en büyük problem hocaların ve öğrencilerin gelişime ve değişime direnişidir. Birçok insan alışkanlıklarını değiştirmek, konfor alanından çıkmak ve yeni düzene geçmek istememektedir. Bu konuda biz sistem kullanımı ve avantajlarını anlatan periyodik eğitimler veriyoruz.*” söyleminde bulunmuştur. Farklı bir yönetici ise “*Öğrenci Bilgi Sistemi yetersizlikleri Uygulanan Çözüm: ani ve acil geliştirme talepleri ile Öğrenci Bilgi Sisteminin yapısını değiştirmeden ancak talepleri de karşılayacak şekilde geliştirmeler yapılıyor.*” şeklinde ilgili duruma değinmiştir. Diğer bir yönetici ise karşılaşılan sorunlara ve çözümüne “*Yazılımla ilgili bir sorundan çok kullanan kullanıcılar tarafında sorun yaşanmakta fakat bu konuları da genelde bizler*

çözmekteyiz. Çözüm olarak web sitemizde hazırlamış olduğumuz videolar, sunumlar, mail, ticket sistemi, çevirim içi yazışmalar ile çözmekteyiz.” şeklinde açıklık getirmiştir.

Üniversitelerde uzaktan eğitim sürecinde düzetme süreçleri incelenirken düzeltilmesi gereken hususlar olarak kodlanan durum; uzaktan eğitim sürecine etki eden idari yapılanmadan etkileşimli eğitime kadar hususlarla ilgili süregelen problemler olarak belirtilebilir. Yöneticilerden biri bu durumla ilgili “... *problem ise UZEM konusunda nitelikli personel açığıdır... Devşirme personelle çok verimli yol almak çok da mümkün değildir.*” söyleminde bulunmuştur. Farklı bir yönetici süregelen problemler arasında “*Uzaktan eğitim sisteminin parçası olan tüm kullanıcıların teknolojik ve internet erişim problemi yaşamaması.*” hususunu saymıştır. Diğer bir yönetici ise “*İçerik hazırlarken uzaktan eğitim içerik hazırlama kurallarına göre ders içeriklerinin hazırlanması da oldukça önemlidir. Öğrenci etkileşimini arttırmak için öğrencilere farklı etkinlikler verilmesi açısından öğretiler yönlendirilmelidir.*” ifadesinde bulunmuştur.

Araştırmanın üçüncü alt problemi doğrultusunda toplanan ham verilerin çözümüyle oluşturulan kategorilerden diğeri iyileştirmedir. Kategoriyi oluşturan kodlar ise geliştirilebilecek özellikler ve geliştirilmeye açıklık olarak belirlenmiştir.

Üniversitelerde uzaktan eğitim sürecinde iyileştirme süreçleri incelenirken geliştirilebilecek özellikler olarak kodlanan durum; sistemleri daha kullanışlı hale getirebilecek, etkileşimi artırabilecek özellikler olarak belirtilebilir. Yöneticilerden biri bu özelliklerden “*Ayrıca yine mühendislik fakültelerinde kullanılmak üzere uygulamalı derslere ait simülasyon, etkileşimli animasyon gibi eklentiler geliştirilebilir.*” şeklinde bahsetmiştir. Diğer bir yönetici ise “*Uzaktan eğitim için tüm kurumlar aynı çatı altında toplanarak birbirlerinin uzmanlıklarından yararlanarak sistem geliştirebilirler. Ancak bu sistem tek bir kurumun dayatmasıyla veya sistemine göre olmamalı, tamamen esnek bir yapıda olmalıdır. Gerektiğinde diğerkurumlar kendi sistemleri doğrultusunda bu sisteme katkı sağlayabilmelidir.*” biçiminde bir esnek bir yapı geliştirilmesine değinmiştir.

Üniversitelerde uzaktan eğitim sürecinde iyileştirme süreçleri incelenirken geliştirilebilecek özellikler olarak kodlanan durum; süreçte kullanılan sistemlerin geliştirilmeye elverişlilik durumu olarak belirtilebilir. Yöneticilerden biri hususla ilgili “Sistemler aslında maddi ve insan kaynağı ile desteklendiği takdirde gerekli geliştirmeler de sorun olmayacaktır.” ifadesinde bulunmuştur. Farklı bir yönetici ise “Sistemin izin verdiği ölçüde öğrencilerin talepleri dikkate alınarak iyileştirilmeler yapılmakta, sistemin sınırları dışında ise anlaşmalı olunan öğrenme yönetim sisteminin yazılım şirketiyle iletişime geçilerek sistem iyileştirilmeleri yapılabilmektedir.” söylemiyle sistemlerin geliştirilebilir olduğuna değinmiştir.

Yöneticilerin bu tema hakkındaki görüşlerine bakıldığında uzaktan eğitimde düzeltme ve iyileştirme süreçlerinin birbirlerini bağlı olduğu ve birlerini beslediği söylenebilir. Öncelikle UZEM’lerde görev yapan personellerin hem teknik alanda hem de eğitim alanına yetkin olmasının yöneticiler tarafından vurgulanmasının nedeni sağlıklı ve sağlam temellere dayanan, neyin ne için yapıldığı bilenen bir süreç yönetimi sağlanması olarak ifade edilebilir. Ayrıca sistemler geliştirilebilir tercih edildikleri için UZEM’lerin kendi içlerinde düzeltmeler ve geliştirmeler yapabilmekte oldukları belirtilebilir. Ancak sistemlerini kurarken farklı bir firmadan hizmet alan kurumların büyük ölçekli işlemlerde firmalara bağlı kaldıkları ifade edilebilir. UZEM’ler karşılaştıkları problemlere çözümler üretmeye çalışsalar da ders içeriklerine müdahale, internet alt yapısı, teçhizat gerekliliği gibi hususların yetki alanlarını ve güçlerini aştığı söylenebilir. UZEM’lerin müdahale alanı dışında kalan bu gibi hususlarda merkezler tarafından yapılan yönlendirmelerin ve taleplerin dikkate alınması gerektiği hususu vurgulanabilir.

3.6.ÜNİVERSİTELERDE UZAKTAN EĞİTİM YÖNETİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmanın dördüncü alt problemi daha önce “Üniversitelerde uzaktan eğitim yönetiminin değerlendirilmesi nasıldır?” olarak belirtilmiştir. Bu başlık altında araştırmada ulaşılan bulgular ışığında ulaşılan mevcut durum ile literatürde yer alan bilgiler doğrultusunda ulaşılan olması gereken durum arasındaki fark analiz edilmiştir.

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Üniversitelerde uzaktan eğitim yönetimi konusunda tercih edilen sistem ve işleyişi nasıldır?” sorusunun analizi için öncelikle kullanılan sistemler ve bu sistemlerin tercih sebepleriyle ilgili veriler toplanmıştır. Bu verilerden yola çıkarak sistemlerin tercih edilme sebepleri; kullanıcıların bu platformlara karşı hazırbulunuşluğa sahip olması, maliyetlerinin uygun bulunması, kullanım kolaylığı sağlamaları, hem birbirleriyle hem de gerekli olan diğer sistemlerle entegrasyon kurulabiliyor olmaları, ihtiyaçları karşılayacak düzeyde kullanım kapasitesine sahip olmaları, geliştirilebilir ve güvenilebilir, eğitim anlayışına uygun bir sistem yapısı, canlı olarak işlenen dersleri kaydederek tekrar erişime sunma özellikleri, hem öğrenciler arasında hem de öğrencilerle öğretmenler arasında etkileşim sağlamaları olarak belirtilebilir. Uzaktan eğitim sürecinde öğretim elemanlarının, yaş, bilişim okur yazarlığı vb. etkenlere bağlı olarak teknoloji konusunda bazı sıkıntılar yaşayabileceği söylenebilir. Literatüre bakıldığında da teknolojiyi kullanırken sorun yaşayan zorluk çeken öğretmenlerin olduğu görülmektedir. Eğitim kurumları bu durumun üzerine bir de uzaktan eğitim sistemlerini yanlış tercih etmeleri durumunda geliştirilecek olumsuz tutumla birlikte çeşitli olumsuzluklara neden olmuş olacaktırlar (Durak vd., 2020).

Uzaktan eğitimde hazırbulunuşluk şeklinde ifade edilen husus tek taraflı değil kurguda bulunan tüm paydaşlar için geçerlidir (Koloğlu, Kantar ve Doğan, 2016). Öğrencilerin de yeni sürece karşı olumsuz tutum geliştirmemeleri ve yönetimin kolay olabilmesi için sistemler tercih edilirken öncelikle eğitim odaklı olmalarına, kullanım kolaylığı, hazırbulunuşluk, entegrasyon durumlarına dikkat edilmesinin gerekliliği ifade edilebilir. Ayrıca uzaktan eğitimin eğitim kurumlarında sunumunun kaliteli olabilmesi için eğitimde kalite çerçevesini ölçütlerle belirleyen Sloan Consortium (Sloan-C) (2005) bu ölçütleri; “etkili öğrenme, erişim, maliyet etkisi, öğrenci doyumu ve eğitimci doyumu” olarak ifade edilmiştir (Moore, 2005). Tüm bu verilerden yola çıkarak uzaktan eğitim sistemleri tercih edilirken çok yönlü düşünüldüğü ancak öncelik sıralamalarının kurumların ihtiyaçlarına ve imkanlarına göre değiştiği söylenebilir. Dolayısıyla değerlendirilen yönler farklılık göstermese de eğitime uygunluk, güvenlik, entegrasyon ve etkileşim gibi temel unsurlar dışında kalan özellikler kurumun önceliğine göre vazgeçilebilir olabilmektedir. Literatüre de

bakıldığında bu çalışmada elde edilen bulguların olması gereken hususlarla büyük ölçüde örtüştüğü söylenebilir. Ancak burada konumuz eğitim olduğundan, eğitim için tasarlanmamış sistemlerin farklı özelliklerden dolayı tercih edilmesinin uygun olmayacağını vurgulanabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Üniversitelerde uzaktan eğitim yönetimi konusunda tercih edilen sistem ve işleyişi nasıldır?” sorusunun analizi için sonraki adım olarak uzaktan eğitim sürecinin işleyişiyle ilgili veriler toplanmıştır. Bu verilerin analizi sonucunda uzaktan eğitim sürecinin işleyişinin idari yapının belirlenmesi, süreçlerin planlanması ve eğitimlerin organize edilmesi ile başladığı, verilerin sisteme çekilmesi, entegrasyonların sağlanması, kontroller ve testlerin gerçekleştirilmesi, yeniliklerin takibi ve mevcut sisteme uyarlanması, verilerin kaydedilme yapılması, yetki-rol yapısı, kullanılan ara servisler, sistemsel hamleler ile hem senkron hem de asenkron eğitim modellerinin bir arada kullanılması ve bu modellerin sistemlere uyarlanarak sürecin yönetilmesi, raporlamaların yapılması işlemleriyle devam ettiği belirtilebilir. Uzaktan eğitim işleyişini kullanan sistemleri sunan ekip oluşturmaktadır. Sistem işleyişindeki ilk unsur ise öğretim elemanlarıdır. Çünkü eğitimi en uygun biçimde sunacak kişiler onlardır. Bu sürece sistem yöneticileri ise teknik yeterlilikleri doğrultusunda her aşamada destek vermekte olup süreçleri değerlendirmekte ve en uygun haliyle dersleri öğrencilerle buluşturmaktadır (Yalçın, 2005).

Uzaktan eğitim sürecinin başarılı yürütülebilmesi için sistemde bulunan çeşitli rolleri üstlenen teknik ekip, öğretici ve öğrenenin görevleri belli olmalı, yetenekleri ve hazırbulunuşluk düzeyleri bilinmelidir (Koloğlu, Kantar ve Doğan, 2016). Ancak çalışma grubunu oluşturan bazı üniversitelerde UZEM'lere idari personel seçiminde uzaktan eğitim yönetimi hususunda yeteneklere bakılmadığı bulgusuna erişilmiştir. Diğer üniversitelerde ise personel sayısının az olması nedeniyle görev dağılımının ortadan kalktığı görülmektedir. Bu durumun literatürde bilgilerle örtüşmediği vurgulanabilir. Bu durumun nedeninin COVID-19 pandemisi öncesinde uzaktan eğitime çoğu üniversitenin yatırım yapmaması ve salgın sebebiyle ani bir geçiş yaşanması olduğu belirtilebilir. Uzaktan eğitimin stratejilerine bakıldığında öğrenci merkeze alan bir yapılanma, dengeli bir çevrimiçi ve çevrimdışı öğrenim ortamı

oluşturma, hedeflere odaklanma, alt yapı geliştirme, kullanıcılara destek olma ve teşvik etme, kaliteyi arttırmak için çalışma vb. hususların bulunduğu bir kurgu karşımıza çıkmaktadır (Balaban, 2012). Dolayısıyla toplanan veriler üzerinden çalışma grubundaki UZEM'lerin hemen hemen benzer süreçleri yürüttüğü ve süreçlerin uzaktan eğitimin amaçlarıyla örtüştüğü söylenebilir.

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Üniversitelerde uzaktan eğitim yönetimi konusunda tercih edilen sistem ve işleyişi nasıldır?” sorusunun analizi için son adım olarak platformların güvenliği hakkındaki görüşlerle ilgili veriler toplanmıştır. Bu verilerin analizi sonucunda platformların güvenliği ile ilgili süreçte ortaya çıkan verilerin mümkün olduğunca güvenli bir şekilde saklandığı, UZEM'ler tarafından yetki-rol sistemi, sunuculara aktarımı, sistemlerin sürekli takibi, farklı güvenlik yazılımlarının kullanılması, yetkilendirme ile erişim gibi tedbirler alınarak veri güvenliğini büyük ölçüde sağlandığı ve KVKK'nın rehber olarak kabul edildiği, sınav güvenliği için ayrıca sistem yazma ya da mevcut sistemdeki eklentileri aktif kullanarak süreci yürütme gibi çalışmalar yapıldığı belirtilebilir. Uzaktan eğitim sürecinin etkili olabilmesi için kurumların kendilerine ait güvenli internet erişimine, sunucuların kapasitelerinin yeterli olmasına, yönlendiricilere, herhangi bir arıza oluşumunda yedek sunuculara, dosya yedeklemelerine ve elektrik kesintisi gibi durumlarda jeneratörlere sahip olmaları gerekmektedir (Üstün, 2020). Ayrıca uzaktan eğitimin etkililiğinde verilen teknik destek önemli bir yer tutmaktadır. Bu desteğin sağlanabilmesi için ise sağlam bir alt yapıya ihtiyaç olup bu alt yapının güvenliğinin ve bakımının sağlanması gerekmektedir (Zawacki-Richter, 2009). Bu çalışmada toplanan verilere bakıldığında hem veri ve sınav güvenliikleri hem de KVKK gereklilikleri için sunuculara bütçe ölçüsünde yatırım yapıldığı ancak özellikle yerli olmayan sanal sınıf uygulamalarında öncelikle bulut sisteminin kullanıldığı söylenebilir. Çalışma grubunda yer alan kurumların destek konusunda verimli bir süreç yürüttükleri, sağlam ve güvenilir alt yapıya önem verdikleri söylenebilir.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Uzaktan eğitim sürecinin ders başarısına etkisine ilişkin görüşler nasıldır?” sorusunun analizi için toplanan verilerin çözümlenmesi sonucunda uzaktan eğitim sürecinde ders başarısının UZEM'ler tarafından bizzat ya da farklı birimler aracılığıyla takip edildiği, çeşitli etkenlere bağlı

olarak derslerdeki başarı durumunun teorik derslerde uygulama derslerine göre daha yüksek olduğu, ders başarısını öğretim elemanları ile öğrencilerin derslere sorunsuz erişebilmesinin ve öğrencilerin derslere katılım göstermesinin etkilediği, başarının artırılabilmesi için kullanıcılara eğitimler düzenlenmesi, iletişim problemlerinin ortadan kaldırılması, etkileşimin artırılması ve anlık destek sağlanması hususları belirtilebilir. Uzaktan eğitim sistemleri öğrenciler için ders ortamıyken aynı zamanda başarı durumlarının da ölçülerek raporlandığı sınav ortamlarıdır (Yalçın, 2005).

Kurumlar örgün eğitim programları ile uzaktan eğitim programlarının kıyaslanabildiğini görebilmek için eğitim sürecini öğrenme çıktıları, memnuniyet anketleri gibi hususlarla ölçmektedirler (Kaban, 2013). Uzaktan eğitim hem senkron hem de asenkron biçiminde verildiğinde başarı oranının yükselebildiği görülmektedir. Uzaktan eğitim modellerinin bir arada kullanıldı bu şekilde düzenlenen eğitimlerde etkileşim artarken iletişim kolaylaşmakta olup aynı zamanda ders bilgilerine sonradan erişim imkanı doğmaktadır (Herand ve Hatipoğlu, 2014). Başarıyı arttırmak için çeşitli önlemler alınsa da uzaktan eğitim sistemlerinin daha çok teorik derslerde kullanıma uygun olduğu, uygulamalı derslerde ise sorunlar yaşanabildiği görülmektedir. COVID-19 pandemisiyle birlikte örgün eğitim durduğundan kurumlarda teorik derslerin yanında uygulamalı dersler de uzaktan eğitim yöntemi sunulmuştur (Kahraman, 2020). Bu çalışmadaki bulgularda da görüldüğü üzere UZEM'ler tarafından dolaylı veya dolaysız yolla ders başarı durumları takip edildiği ve değerlendirmelere göre uyarlamalar yapıldığı ifade edilebilir. Ancak yine bulgulara bakıldığında uygulamalı derslerde teorik derslere göre başarı daha düşük olduğu söylenebilir. Bu durumun nedeni uzaktan eğitimle öğrencilerin uygulamalı derslerin gerektirdiği becerilerin bilgisayar başında kazandırılmasının güç olması olabilir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Düzeltilme ve iyileştirme konusundaki görüşler nasıldır?” sorusunun analizi için toplanan verilerin çözümlenmesi sonucunda süreçte kullanıcı taraflı gerçekleşen; işleyişe direnme, yanlış işlemlerde bulunma, yapılan işlemleri sürekli teyit ihtiyacı gibi sorunlar yaşandığı, diğer sistemlerde oluşan aksaklıklar nedeniyle problemler ortaya çıktığı ve bu problemlere UZEM'ler tarafından sistemlerin sürekli kontrolü, eğitimler, anlık destek, kılavuzlar gibi çözümler üretildiği, uzaktan eğitim sürecine etki eden idari yapılanmadan etkileşimli

eğitime kadar olan hususlarla ilgili UZEM'lerin yetki g¼c¼n¼ aşan ve s¼re gelen problemlerin varlığı, sistemlerin geliştirilebilir olduğu, daha kullanışlı hale getirebilecek, etkileşimi artırabilecek ¼zelliklerle donatılabileceği hususları belirtilebilir. Uzaktan eğitimin en b¼y¼k avantajlarından biri etkileşimin ¼st d¼zeyde olması ve s¼rekli g¼ncellenebilir olmasıdır (Yalçın, 2005). B¼ylelikle UZEM'ler d¼n¼tler doğrultusunda iyileşmeler yapabileceklerdir. Kurumların uzaktan eğitim s¼recinde kullanıcılara yapılan geri bildirimler ve bu bildirimlerin kalitesini y¼kseltecek işlemeler yapmaları da gerekmektedir (Jara ve Mellar, 2007).

¼zellikle COVID-19 pandemisiyle birlikte zorunlu geçilen uzaktan eğitim d¼neminde yaşadığı ortam veya ekonomik koşullar nedeniyle interneti bulunmayan ve bilgisayar, tablet gibi araçlar sahip olmayan ¼đrenciler bu s¼reçte olumsuz etkilenmekte fırsat eşitliği kavramı negatif y¼nde etkilenmektedir (Erkoca, 2021). UZEM'lerin sınırlarını aşan bu durumlarda d¼zeltme yapmalarının m¼mk¼n olmadığı s¼ylenebilir. Ayrıca literat¼rde kurumların kurguladığı uzaktan eğitin s¼reçlerinin engelli kişilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek d¼zeyde olması gerektiği yer almaktadır. Uzaktan eğitim s¼reçlerinin planlanmasında ve derslerin dağılımında engelli bireylerin ihtiyaç duyabilecekleri ¼zelliklerin de bilinerek değerlendirilmesi gerekmektedir (Kaban 2013). Bu çalışmada toplanan verilerde engelli bireylerle ilgili herhangi bulguya rastlanmamıştır. Bu durumun nedenleri arasında, UZEM ekiplerinin engelli bireylerin ihtiyaçları konusunda yetkin olmamaları, kurumlarda sistem ¼zerinden ¼zel gereksinim duyacak engelli ¼đrenci bulunmaması, s¼rece hızlı geçiş nedeniyle oldukça ¼nemli olan bu hususun sistemler açısından ¼ncelik sıralamasına alınamaması veya bu konuda rehberlik edilmemesi sayılabilir. Ayrıca son derece ¼nemli olan bu eksikliğin genellikle ¼đretim elemanları tarafından geliştirilen y¼ntemlerle ders içerisinde giderilmeye çalışıldığı g¼r¼lmektedir. Ancak mevcut durumda ihtiyaç olsun ya da olmasın planlamaların uzun s¼reli yapılması gerektiği, hepimizin engelli adayı olduğu d¼ř¼ncesiyle hareket edilerek iyileştirme yoluna gidilmesinin oldukça ¼nemli olduğu vurgulanabilir. Ders tasarımlarına ek olarak sistemde yapılacak iyileştirmelerle fırsat eşitliği daha b¼y¼k ¼lç¼lerde sağlanabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TARTIŞMA VE SONUÇLAR

Bu bölümde amaca hizmet eden her bir alt problemin sonuçlarına ve bu sonuçların literatür taramasında tespit edilen diğer çalışmalara ait sonuçlarla karşılaştırmalarına yer verilecektir.

Araştırmanın problem durumunu “İstanbul’daki üniversitelerde uzaktan eğitim yönetiminin değerlendirilmesi nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır. Bu soruya cevap verebilmek için uzaktan eğitim yönetiminin çeşitli yönleriyle ele alınması gerekmektedir. Özellikle COVID-19 pandemisiyle beraber diğer eğitim kurumlarında olduğu gibi üniversiteler de tüm birimleriyle beraber uzaktan eğitim sürecine hızlı ve zorunlu bir geçiş yapmak durumunda kalmıştır. Bazı üniversiteler daha önce kullandıkları alt yapı doğrultusunda ilerlerken sistemleri bulunmayan ya da yetersiz kalan üniversiteler yeni bir kurgu kurmak durumunda kalmıştır.

Üniversitelerde uzaktan eğitim sürecinin yönetilebilmesi için öncelikle kullanılacak platformlar belirlenmelidir. Araştırmanın çalışma gurubu oluşturan UZEM yöneticilerinin öğrenme yönetim sistemi ile sanal sınıf uygulamalarını tercih ederken, kullanıcıların hazırbulunuşluk düzeylerinin, sitelerin sahip oldukları kullanım kolaylığının, entegrasyon kurabilme yeteneklerinin, kullanım kapasitelerinin ihtiyaçları karşılama durumunun, geliştirilebilmelerinin, güvenli olmalarının, eğitim anlayışına göre tasarlanmalarının, eğitim modellerini destekleyebilmelerinin, iletişim ve etkileşim imkanlarının etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu özelliklerin kurumların ihtiyaçları ve önem sırasına göre değiştiği görülmektedir. Ancak toplanan verilerden bu özelliklerin tamamen eksik olması durumunda problemlerin ortaya çıktığı hususuna erişilebilmektedir. Herand ve Hatipoğlu (2014), yaptıkları araştırmada sanal sınıf uygulamaları tercih edilirken en fazla önem verilmesi gereken hususun ihtiyaçları karşılayacak bir sistemin kurulması olduğunu, kullanıcılar için

gerekli olan özelliklere göre tercih kriterlerinin önceden belirlenmesi gerektiğini tespit etmişlerdir. Bulut (2017), yaptığı araştırmada öğrenme yönetim sistemleri tercih edilirken ihtiyaçları karşılayabilen, kullanışlı, güncel ve sade olmalarının gerekli olduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca uzaktan eğitimde teknolojik hazırbulunuşluğun önemli faktör olduğuna da değinmiştir. Kaçan ve Gelen (2020), yaptıkları araştırmada, üniversitelerin farklı öğrenme yönetim sistemleri tercih etmelerinin nedeni olarak literatürde “kullanım kolaylığı, maliyet, teknik destek ve güvenlik” şeklinde yer aldığını ifade etmişlerdir.

Üniversitelerde uzaktan eğitim sürecinin işleyişiyle ilgili çalışma grubu idari yapılarını, ekibin tüm aşamalarda aktif rol aldıklarını, eğitim, sınav vb. süreçleri planlayarak organize ettiklerini, sistemlerle ilgili veri çekme, entegrasyon sağlama, kontrol ve test işlemlerini gerçekleştirme, verilerin arşivlenmesi gibi teknik işlemleri yaptıklarını, eğitim modellerini sistemlere uyarladıklarını ve çeşitli raporlamalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Tüm süreci özetle bu aşamalarla yürüttükleri görülmektedir. Karadağ, Çiftçi, Gök, Su, Ergin Kocatürk, ve Çiftçi (2021), yaptıkları araştırmada uzaktan eğitim sürecinin kalitesinin artırılabilmesi için süreci yöneten ekipte görev yapan personel sayısının hizmet ettikleri öğrenci sayısına bağlı belirlenmesi ve ilgili personellerin gelişimlerinin sağlanması gerektiğini belirterek insan kaynağının yeterli olmasının amaca uygun eğitim faaliyetleri için oldukça önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Hammond vd., (2020), ise yaptıkları çalışmada uzaktan eğitimde senkron modele uygun ders yapıldığı sürece canlı derslerin kaydedilerek asenkron olarak öğrencilerin erişime tekrar ulaşılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu ifade de görüldüğü üzere işleyişteki eğitim modellerinin sisteme uyarlanması işleyişin olmazsa olmaz parçasıdır. Ayrıca Engin (2013), yaptığı araştırmada uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler arasında ve öğrenci ile öğretmenler arasında etkileşim, hızlı geribildirim, ilan edilen sürede dönüt, farklı eklentiler gibi yöntemlerin çoğunlukla kullanıldığını tespit etmiştir.

Üniversitelerde uzaktan eğitim sistemlerinin güvenlik durumlarıyla ilgili çalışma grubu çoğunlukla verilerin güvenliğinin sağlandığını ve sınavların güvenli bir şekilde yürütüldüğünü belirtmişlerdir. Bu durum için verilerin kişisel sunuculara aktarılması, sistemlerde yetki-rol yapısının oluşturulması, sürekli takip

mekanizmasının çalışması, çeşitli güvenlik yazılımlarının kullanılması gibi ayrıca tedbirler alındığı görülmektedir. Sınav güvenliği için ayrıca yazılım oluşturdıklarını belirten yöneticiler bulunmaktadır. Sınavlar için öğrenme yönetim sistemini kullanan yöneticilerin ise sistemdeki sınav modüllerini etkin ve kontrollü bir şekilde kullandıkları görülmektedir. Ayrıca yöneticiler, son zamanlarda veri güvenliği için KVKK'yı rehber kabul ettiklerini belirtmektedirler. Güraksın, Türker, Hakkari ve Doğan (2007), yaptıkları araştırmada uzaktan eğitim sistemlerinde yetkilerin net bir şekilde belirlenmesi gerektiğini ve bu işlemin ilk tasarlama aşamasında yapılmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Sistemler bu şekilde tasarlanırken sistem ve kullanıcı güvenliğinin ön planda tutulması ve şifrelere önem verilmesi gerektiği sonucuna araştırmalarında yer vermişlerdir. Ayrıca bu araştırmada başarılı bir öğrenci değerlendirmesi için sınav güvenliği sağlamada sistemsel güvenlik önlemlerinin yanında dijital kimlik doğrulama, video kaydı, belirli tarihlerde sınav işlemi gibi tedbirlerin yararlı olacağı ifade edilmiştir. Altınpulluk (2021), ise yaptığı araştırmada uzaktan eğitimde kesinlikle yerli sistemlerin geliştirilmesi gerektiği tek bir çatı altında güvenilir sistemlerin oluşturulmasının önemli olduğu sonucuna varmıştır.

Üniversitelerde uzaktan eğitim süresindeki ders başarısıyla ilgili çalışma grubundaki yöneticiler çoğunlukla başarı durumlarını kendilerinin takip ettiklerini, bazı yöneticiler ise farklı birimlerin takip ettiğini ancak durumdan haberdar olduklarını belirtmişlerdir. Başarı durumunun derslere sorunsuz erişim, derslere katılım gösterme, derslerin etkileşimli işlenmesi gibi çeşitli etkenlere göre değiştiği ancak teorik derslerin başarı oranının uygulamalı derslere göre daha yüksek görülmektedir. Ayrıca UZEM'lerin başarıyı arttırmak için eğitimler düzenlediği, iletişim problemlerini ortadan kaldırmak için çözümler geliştirdiği, anlık destek mantığını benimsedikleri anlaşılmaktadır. Can (2020), yaptığı araştırmada, uzaktan eğitim sürecinde yalnızca eğitimin verilmesi değil öğrencilerin başarılarının ölçülmesiyle birlikte değerlendirme yapılmasının da önemli olduğunu ve bu hususa öncelik verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Durak vd. (2020), yaptıkları araştırmada derse devam durumlarının çalışma grubunu oluşturan üniversitelerin yaklaşık olarak yarısında takip edildiği sonucuna ulaşmıştır. Herron, Holsombach-Ebner, Shomate ve Szathmary (2012), yaptıkları araştırmada sistemlerin etkileşimli öğrenmeye imkan tanıyacak yapıda

olmasının, online öğrenmeye uygun bir değerlendirme işleminin gerçekleştirilmesinin gerekliliklerini belirtmişlerdir. Engin (2013), yaptığı araştırmada uzaktan eğitim sürecinde öğrencilere sistemlerde bulunan verilere ulaşmada yardım, kullanıcı eğitimleri, sürecin belirli olması ve bildirilmesi, sürekli teknik destek sağlanmasının çoğunlukla kullanılan yöntemler olduğu sonucuna varmıştır. İzmirli ve Kırmacı (2017), yaptıkları araştırmada uzaktan eğitim sürecinde üniversiteler tarafından büyük bir bölümünün öğretim elemanlarına online eğitim yeterlilikleri hakkında eğitim verildiği bilgisine ulaşmışlardır.

Üniversitelerde uzaktan eğitim süreciyle ilgili çalışma grubu düzeltme ve iyileştirme konusundaki görüşlerini sistemlerin geliştirilebilir olduğu, daha kullanışlı hale getirebilecek ve etkileşimi artırabilecek özelliklerle donatılabileceği şeklinde belirtmişlerdir. Süreçte kullanıcı ve entegre edilen diğer sistemlere bağlı sorunlar yaşandığı, bu sorunların giderilmesi için eğitimler düzenlenerek, kılavuzlar oluşturularak, sürekli takip edilerek, anlık destek verilerek UZEM'ler tarafından çözümler üretildiği görülmektedir. Ayrıca UZEM'lerin yetki gücünün üzerinde olan öğrencilerin ve öğretim elemanlarının internet, teçhizat hususlarında yaşadığı sorunlar ile idari yapılanmada yetkin personellerin bulunmaması gibi sorunların varlığı da söz konusudur. Can (2020), yaptığı araştırmada uzaktan eğitim sistemlerinin “güvenilir, erişilebilir ve kullanışlı olması, yerli platformların ulusal düzeyde geliştirilmesi ve kullanılması” gerekliliklerini tespit etmiştir. Ayrıca Uzaktan eğitim süreçlerindeki uygulamalar sırasında karşılaşılan sorunlar, uygulamaların etkililiği, paydaş görüşleri, süreçlere katılım gibi durumlar belirlenerek gerekli tedbirlerin alınmasına ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Karadağ ve Yücel (2020), yaptıkları çalışmada UZEM'lerin yetki alanını aşan hususlarla ilgili; internet bağlantısının lisans programlarında öğrenim öğrencilerin %63'ünün evinde bulunduğu, öğrencilerin üçte birinde bilgisayar ya da tabletin olmadığı verilerine ulaşılmıştır. Bu bilgilerle beraber araştırmaya katılan öğrencilerin dörtte birinin “internetlerinin veya bilgisayar/tablet vb. olmaması nedeniyle eğitimlerini sürdüremediklerini” ifade ettiklerini belirtmişlerdir.

Tüm bu bilgilerden yola çıkarak üniversitelerde uzaktan eğitim yönetiminde sistemler tercih edilirken öncelikle eğitim amaçlı ya da eğitime uyarlanabilen platform

olmalarına dikkat edilmesi gerektiği, sonrasında ise hazırbulunuşluk, güvenlik, maliyet, etkileşim, gelişime elverişlilik vb. özellikler geldiği sonucuna varılmıştır. Bu özelliklerin ise kurumların ihtiyaç ve koşullarına göre önem sıralamalarının değiştiği görülmektedir. Uzaktan eğitim sistem sürecinin işleyişinin ise amaçlara uygun bir şekilde senkron ve asenkron eğitim bir arada kullanılarak bütünlük içerisinde sürdürüldüğü ancak idari personelin yetkinliklerinin sorgulandığı, sayısındaki azlık ve bu nedenle görev dağılımının yapılamadığı belirtilen hususlardandır. Can (2020), yaptığı çalışmada uzaktan eğitim süreçlerinin planlanması, sağlam ve yeterli alt yapının oluşturulması, yönetim ile denetimin etkili bir şekilde sürdürülmesi, eşgüdüm hususlarının gerekliliğini tespit etmiştir. Demir (2014), yaptığı çalışmada senkron ve asenkron eğitim modelleriyle gerçekleşen eğitim sistemleri; “e-çerik, sanal sınıf, ölçme-değerlendirme” olmak üzere kendilerine ait özellikleri olan üç bileşenlerinden oluştuğunu belirtmektedir. Bu bileşenler arasında bulunan yapının sarmal olduğunu, süreçteki başarının ise ilgili yapının iyi kurgulanmasına bağlı olduğunu vurgulamıştır.

Uzaktan eğitim sürecinde kullanılan platformların güvenliklerinin büyük ölçüde sağlandığı bu husustaki çalışmaların KVKK rehberliğiyle devam ettirildiği ancak yerli olmayan yazılımlarda veri güvenliği için taahhütlere güvenildiği görülmektedir. Uzaktan eğitim sürecinin ders başarısına etkisine bakıldığında ise UZEM’ler tarafından dolaylı veya dolaysız yolla ders başarı durumları takip edildiği ve değerlendirmelere göre başarıyı arttırmak için uyarlamalar yapıldığı belirtilmektedir. Ayrıca uygulamalı derslerde teorik derslere göre başarının daha düşük olduğu söylenebilmektedir. Demir (2014), yaptığı çalışmada sistem yapısı güçlü kurulan bir kurguda içeriğin de önemli olduğu, ihmali söz konusu olduğunda sürecin tam anlamıyla hedefleri gerçekleştiremeyeceğini belirtmiştir. Ayrıca ideal öğrenme hedeflerine ulaşabilmek için belirlenen rollerin tam olarak yerine getirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Uzaktan eğitim sürecinde düzeltme ve iyileştirme işlemlerinin UZEM’ler tarafından dönütler doğrultusunda yapıldığı, büyük ölçekli işlemlerin ise destek alınan birimlerden talep edildiği görülmektedir. Kaban (2013), yaptığı çalışmada uzaktan eğitim süreçlerinde görev alan kişilerin en fazla “alt yapı, engelli bireylerin ihtiyaçları, güvenlik ve ders tasarımına” önem verdikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu hususları

incelediğinde ise sistemlere ait alt yapının etkili olarak yönetilmesi ile desteklenmesinin ön plana çıktığını belirtmiştir. Engelli bireylerin ihtiyaçlarının planlamada ve içerik geliştirmede dikkate alınması sürece dahil olan tüm kişilerin bilgi güvenliklerinin sağlanması öne çıkan diğer hususlar olduğunu tespit etmiştir. Bu hususlara ek olarak kolay anlaşılabilir, dikkat dağıtmayan ders tasarımlarının geliştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Yapılan bu araştırma sonucunda engelli bireylere yönelik herhangi bir bulguya rastlanmamış olup alt yapı, güvenlik ve planlamalara hususlarına ise önem verildiği görülmüştür.

5. ÖNERİLER

Bu bölümde bulgulardan elde edilen sonuçlara bağlı olarak üniversitelerde uzaktan eğitim sürecinin daha etkili hale getirilebilmesi için yapılabilecek hususlarla ilgili önerilere yer verilecektir.

1. UZEM'lerde görev yapan idari personel sayısının hizmet verilen birey sayısına uygun belirlenmesine ve ekibin gerek duyulan alan bilgilerine sahip kişilerden oluşturulmasına önem verilmesi önerilebilir. Ayrıca mevcut personelin de alanda yetkin ve etkin kılabilmek için bir eğitim programına tabi tutulması ve bu durumun kurumlar tarafından desteklenmesi önerilebilir.
2. UZEM'lerin engelli bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda sistemler üzerinde iyileştirmeler yapması önerilebilir. Bunun için öncelikle üniversitelerde bulunan ilgili bölüm/program öğretim görevlileriyle ya da engelli bireyler konusunda çalışmalar yapmış kişilerle işbirliği yapılarak rehberlik hizmeti alınabilir. Sonrasında ise sistem üzerinden engelli bireyler için süreci kolaylaştırmak adına neler yapılabileceği teknik destek birimlerinin de görüşleri alınarak belirlenebilir ve sisteme uyarlama konusunda çalışmalar yapılabilir.
3. Türkiye'de üniversitelerde kullanılmak üzere yerli ve yeterli bir öğrenme yönetim sistemi ile sanal sınıf uygulamasının tek bir çatı altında geliştirilmesi önerilebilir. Üniversitelerden temsilcilerin bir araya gelerek

sistem özelliklerini belirlediği, geliştirilebilir ve esnek yapılı bir sistem kurulabilir. Böylelikle merkezi bir yapıda, kurum özelinde kullanılabilir, maksimum güvenliği, tüm ihtiyaçlara cevap verebilecek, eğitimin verimliliğini ve etkililiğini üst seviyelere çekebilecek, maddi açıdan kazanç sağlanabilecek, tüm üniversitelerde öğrenim gören bireyler için fırsat eşitliği sunabilecek bir sistem ağı oluşturulabilir.

KAYNAKÇA

- Akdemir, Ö.** (2010). Teaching math online: current practices in Turkey. *Journal of Educational Technology Systems*, 39(1), 47-64. doi: <https://doi.org/10.2190/ET.39.1.e>
- Alkan, C.** (1997). *Eğitim teknolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Alkan, C.** (2019). Öğrenme-öğretme süreçleri ilkeler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 20(1), 209-229. doi: https://doi.org/10.1501/Egifak_0000001070
- Altınpulluk, H.** (2021). Türkiye'deki öğretim üyelerinin COVID-19 küresel salgın sürecindeki uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(1), 53-89. <http://www.gefad.gazi.edu.tr/tr/download/article-file/1515852> adresinden edinilmiştir.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E.** (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı* (6. bs.). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Arastaman, G., Öztürk Fidan, İ. ve Fidan, T.** (2018). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik: Kuramsal bir inceleme. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75. <https://dergipark.org.tr/en/pub/yyuefd/issue/40566/491262> adresinden edinilmiştir.
- Arat, T. ve Bakan, Ö.** (2011). Uzaktan eğitim ve uygulamaları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 14(1-2), 363-374. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/selcuksbmyd/issue/11302/135148> adresinden edinilmiştir.
- Arslan, V.** (2019). *Web tabanlı uzaktan eğitim deneyimi ve verimliliği analizi: İstanbul Üniversitesi örneği*. İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ateş, V.** (2010). *Gazi Üniversitesi uzaktan eğitim programlarında kullanılmakta olan öğrenme yönetim sisteminin ders verenler açısından değerlendirilmesi*. Gazi Üniversitesi, Bilişim Enstitüsü, Ankara.
- Aydoğdu Karaaslan, İ.** (2019). Açık kaynak kodlu ve ticari web tabanlı uzaktan eğitim yazılımlarının karşılaştırılması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(62). doi: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3111>

- Bağcı, H. ve Yalın, H. İ.** (2018). Harmanlanmış öğrenme ortamında denetim odağına göre uyarlanmış 5E öğrenme modelinin öğrencilerin akademik başarısına etkisi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 11(3), 562-585. doi: <http://dx.doi.org/10.30831/akukeg.382522>
- Balaban, E.** (2012). Dünyada ve Türkiye’de uzaktan eğitim ve bir proje önerisi. *İstanbul: Işık Üniversitesi*. http://www.erdalbalaban.com/wp-content/uploads/2012/12/UE_UzaktanE%C4%9Fitim_EB.pdf adresinden edinilmiştir.
- Baltacı, A.** (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274. <https://dergipark.org.tr/en/pub/bitlissos/issue/38061/399955> adresinden edinilmiştir.
- Baltacı, A.** (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388. doi: <https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>
- Balyer, A.** (2017). *Eğitim yönetiminde yeni yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bozkurt, A.** (2016). *Bağlantıcı kitlesel açık çevrimiçi derslerde etkileşim örüntüleri ve öğreten-öğrenen rollerinin belirlenmesi*. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Bozkurt, A.** (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 3(2), 85-124. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auad/issue/34117/378446> adresinden edinilmiştir.
- Bursaloğlu, Z.** (2003). *Eğitim yönetiminde teori ve uygulama* (7. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Bulut, S.** (2017). *Eğitim ve öğretimde uzaktan eğitim sistemleri ve gerekliliği: 2010-2016 dönemi lisansüstü çalışmalar analizi*. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Brusilovsky, P.** (2003) Adaptive navigation support in educational hypermedia: the role of student knowledge level and the case for meta-adaptation. *British Journal of Educational Technology*, 34(4), 487-497. doi: <https://doi.org/10.1111/1467-8535.00345>
- Cabı, E. ve Ersoy, E.** (2017). Yükseköğretimde uzaktan eğitim uygulamalarının incelenmesi: Türkiye örneği. *Journal of Higher Education Science / Yükseköğretim Bilim Dergisi*, 7(3), 419-429. doi: <https://doi.org/10.5961/jhes.2017.219>

- Can, E.** (2005). *Uzaktan öğretim öğrencilerinin uzaktan eğitim yönetimini değerlendirmeleri*. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Can, E.** (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53. <https://dergipark.org.tr/en/pub/auad/issue/55662/761354> adresinden edinilmiştir.
- Can, E.** (2020). Sanal sınıf yönetimi: İlkeleri uygulamalar ve öneriler. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 251-295. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1352063> adresinden edinilmiştir.
- Can, Ş.** (2008). *Fen eğitiminde web tabanlı eğitim*. Celal Bayar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Çelik, A. ve Şimşek, M. Ş.** (2013). *Yönetim ve organizasyon*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Çelik, H., Baykal, N. B., ve Memur, H. N. K.** (2020). Nitel veri analizi ve temel ilkeleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 379-406. doi: <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.8c.1s.16m>
- Coşkun, A.** (2018). *Türkiye’deki karma eğitim uygulamasına yönelik öğretmen görüşleri (Ankara ili örneği)*. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Daniel, S. J.** (2020). Education and the COVID-19 pandemic. *Prospects* 49, 91-96. doi: <https://doi.org/10.1007/s11125-020-09464-3>
- Demir, E.** (2014). Uzaktan eğitime genel bir bakış. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (39), 203-2012. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/55935> adresinden edinilmiştir.
- Demirel, Ö. (Ed.) ve Kaya, Z. (Ed.).** (2005). *Öğretmenlik mesleğine giriş* (6 bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö. (Ed.) ve Kaya, Z. (Ed.)** (2014). *Eğitimle ilgili temel kavramlar. Eğitim bilimine giriş* (4 bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Diker Coşkun, Y. ve Demirel, M.** (2012). Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(42), 108-120. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/87299> adresinden edinilmiştir.

- Durak, G., Çankaya, S., ve İzmirli, S.** (2020). COVID-19 pandemi döneminde Türkiye'deki üniversitelerin uzaktan eğitim sistemlerinin incelenmesi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 14(1), 787-809. doi: <https://doi.org/10.17522/balikesirnef.743080>
- Duran, N., Önal, A. ve Kurtuluş, C.** (2006). E-Öğrenme ve Kurumsal Eğitimde Yeni Yaklaşım Öğrenim Yönetim Sistemleri *Akademik Bilişim 2006*, 9-11 Şubat 2006, Pamukkale Üniversitesi, Denizli. [http:// ab.org.tr/ab06/bildiri/165.pdf](http://ab.org.tr/ab06/bildiri/165.pdf) adresinden edinilmiştir.
- Dülger, M.** (2016). Kişisel verilerin korunması kanunu ve türk ceza kanunu bağlamında kişisel verilerin ceza normlarıyla korunması. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 101-168. <https://dergipark.org.tr/en/pub/imuhfd/issue/54311/736998> adresinden edinilmiştir.
- Dziuban, C., Graham, C. R., Moskal, P. D., Norberg, A. and Sicilia, N.** (2018). Blended learning: the new normal and emerging technologies. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 15(1), 1-16. <https://link.springer.com/article/10.1186/s41239-017-0087-5> adresinden edinilmiştir.
- Ekren, G.** (2014). *Türkiye'de uzaktan eğitim yönetiminde liderlik anlayışı*. Gazi Üniversitesi, Bilişim Enstitüsü, Ankara.
- Engin, M.** (2013). *Üniversitelerde teknoloji yoğun uzaktan eğitim sistemlerinin üretim, uygulama ve yönetim süreçlerinin incelenmesi*. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erfidan, A.** (2019). *Derslerin uzaktan eğitim yoluyla verilmesiyle ilgili öğretim elemanı ve öğrenci görüşleri: Balıkesir Üniversitesi örneği*. Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Erkoca, M.** (2021). Uzaktan eğitim sürecinde öğrenci ilgisi – bir çalışma. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 148-163. <https://dergipark.org.tr/en/pub/auad/issue/60075/805154> adresinden erişildi.
- Ertürk, S.** (2013). *Eğitimde "Program" geliştirme* (6. bs.). Ankara: Edge Akademi Yayıncılık.
- Fidan, N.** (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme* (2. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Gökbulut, B.** (2021). Uzaktan eğitim öğrencilerinin bakış açısıyla uzaktan eğitim ve mobil öğrenme. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 11(1), 160-177. doi: <https://doi.org/10.17943/etku.797164>

- Gökmen, Ö. F., Duman, İ. Ve Horzum, M. B.** (2016). Uzaktan eğitimde kuramlar, değişimler ve yeni yönelimler. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 29-51. <https://dergipark.org.tr/en/pub/auad/issue/34059/376987> adresinden edinilmiştir.
- Güraksın, G. E., Türker, G. İ., Hakkari, F. Ve Doğan, M.** (2007). Web Tabanlı eğitimde güvenlik ve kullanıcı Girişi için alternatif kodlama yöntemi. IX Akademik Bilişim Konferansı 31 Ocak-02 Şubat 2007, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya. https://ab.org.tr/ab07/kitap/guraksin_turker_AB07.pdf adresinden edinilmiştir.
- Hammond, T., Watson, K., Brumelow, K., Fields, S., Shryock, K., Chamberland, J.-F.,... Herbert, B.** (2020). A Survey to Measure the Effects of Forced Transition to 100% Online Learning on Community Sharing, Feelings of Social Isolation, Equity, Resilience, and Learning Content During the COVID-19 Pandemic. <https://oaktrust.library.tamu.edu/handle/1969.1/187835> adresinden edinilmiştir.
- Herand, D. ve Hatipoğlu, Z. A.** (2014). Uzaktan eğitim ve uzaktan eğitim platformları'nın karşılaştırılması. *Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 65-75. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/46574> adresinden edinilmiştir.
- Herron, R., Holsombach-Ebner, C., Shomate, A. and Szathmary, K.** (2012). Large scale quality engineering in distance learning programs. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 16(5), 19. <https://commons.erau.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://scholar.google.com.tr/&httpsredir=1&article=1091&context=publication> adresinden edinilmiştir.
- İşman, A.** (2011). *Uzaktan eğitim* (4. bs). Ankara: Pegem Yayıncılık
- İzmirli, S. ve Akyüz, H. İ.** (2017). Eş zamanlı sanal sınıf yazılımlarının incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi*, 13(4), 788-810. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eku/issue/31729/347815> adresinden edinilmiştir.
- İzmirli, S. ve Kırmacı, Ö.** (2017). Developing online teaching competencies of educators in Turkey. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 11(22), 38-52. https://mjer.penpublishing.net/files/10/sayi/sayi_126/mjerv11i22-115617.pdf#page=42 adresinden edinilmiştir.

- Jara, M. and Mellar, H.** (2007). Exploring the mechanisms for assuring quality of e-learning courses in uk higher education institutions. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*. <https://old.euodl.org/?p=archives&year=2007&halfyear=1&article=261> adresinden edinilmiştir.
- Jarvis, P.** (2003). *Continuing education and training*. Athens: Metaixmio.
- Kaban, A.** (2013). *Uzaktan eğitim kalite standartlarının belirlenmesi ve Atatürk Üniversitesi uzaktan eğitim sisteminin incelenmesi*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaçan, A. ve Gelen, İ.** (2020). Türkiye'deki uzaktan eğitim programlarına bir bakış. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(1), 1-21. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uebt/issue/53891/713456> adresinden edinilmiştir.
- Kahraman, M.** (2020). COVID-19 salgınının uygulamalı derslere etkisi ve bu derslerin uzaktan eğitimle yürütülmesi: Temel Tasarım dersi örneği. *Medeniyet Sanat Dergisi*, 6 (1), 44-56. doi: <https://doi.org/10.46641/medeniyetsanat.741737>
- Karaca, İ., Karaca, N., Karamustafaoğlu, N., ve Özcan, M.** (2021). Öğretmenlerin uzaktan eğitimin yararına ilişkin algılarının incelenmesi. *Humanistic Perspective*, 3(1), 209-224. doi: <https://doi.org/10.47793/hp.844113>
- Karadağ, E., Çiftçi, Ş. K., Gök, R., Su, A., Ergin Kocatürk, H. ve Çiftçi, Ş. S.** (2021). Covid-19 pandemisi sürecince üniversitelerin uzaktan eğitim kapasiteleri. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 8-22. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1557291> adresinden edinilmiştir.
- Karadağ, E. ve Yücel, C.** (2020). Yeni tip Koronavirüs pandemisi döneminde üniversitelerde uzaktan eğitim: Lisans öğrencileri kapsamında bir değerlendirme çalışması. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 181-192. doi: <https://doi.org/10.2399/yod.20.730688>
- Karlı, M. D. (Ed.)** (2010). *Eğitim bilimine giriş* (3 bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Kaya, F.** (2019). *Ortaöğretim kademesinde örgün eğitim dışına çıkma durumunun çeşitli değişkenler açısından analizi (Malatya ili örneği)*. İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Kaya, Z.** (2002). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Keskin, M , Özer Kaya, D .** (2020). Covid-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ikcusbfd/issue/55773/754174> adresinden edinilmiştir.
- Koç, S. E.** (2021). Nasıl bir uzaktan eğitim? 1 yılın sonunda yapılan çalışmaların değerlendirilmesi. *International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal*, 7(2), 13-26. <https://dergipark.org.tr/en/pub/iaaoj/issue/60800/892227> adresinden edinilmiştir.
- Koloğlu, T. F., Kantar, M. ve Doğan, M.** (2016). Öğretim elemanlarının uzaktan eğitimde hazırbulunuşluklarının önemi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 52-70. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/401362> adresinden edinilmiştir.
- Korucu, A. T. ve Kabak K.** (2020). Türkiye'de hibrit öğrenme uygulamaları ve etkileri: bir meta analiz çalışması. *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dergisi*, 2(2), 88-112. <https://dergipark.org.tr/en/pub/bited/issue/58421/803227> adresinden edinilmiştir.
- Kutlu, Ö., ve Kahraman, S.** (2017). Türkiye’de kişisel verilerin korunması politikasının analizi. *Siyaset Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 45-62. doi: <https://doi.org/10.25272/j.2147-7035.2017.5.4.03>
- Küçük, O.** (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Memduhoğlu, H. B. (Ed.) ve Yılmaz, K (Ed.)** (2010). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi* (4 bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Midkiff, S. F. and DaSilva, L. A.** (2000). *Leveraging the web for synchronous versus asynchronous distance learning*. Proceeding of the International Conference on Engineering Education ICEE 2000. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/summary?doi=10.1.1.461.2099&rank> adresinden edinilmiştir.
- Moore, J. C.** (2005). The Sloan Consortium Quality Framework and The Five Pillars. *The Sloan Consortium*. <http://www.mit.jyu.fi/OPE/kurssit/TIES462/Materiaalit/Sloan.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Moore, M. G. and Kearsley, G.** (2011). Distance education: A systems view of online learning (3. bs.). Belmont: Wadsworth Cengage Learning.

- Ozan, Ö.** (2008). *Öğrenme yönetim sistemlerinin (Learning Management Systems-LMS) değerlendirilmesi*. XIII. Türkiye'de İnternet Konferansı, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara. http://inet-tr.org.tr/inetconf13/kitap/ozan_inet08.pdf adresinden edinilmiştir.
- Özarslan, Y. ve Ozan, Ö.** (2014). *Yükseköğretimde uzaktan eğitim programı açma sorunsalı*. XIX. Türkiye'de İnternet Konferansı, 27-29 Kasım 2014, Yaşar Üniversitesi, İzmir. <http://inet-tr.org.tr/inetconf19/bildiri/84.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Özbay, Ö.** (2015). Dünyada ve Türkiye'de uzaktan eğitimin güncel durumu. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (5), 376-394. https://inesjournal.com/Makaleler/2097601777_26-id-174-.pdf adresinden edinilmiştir.
- Özdemir, M.** (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/113287> adresinden edinilmiştir.
- Özmen, B.** (2012). *Sosyal ağ destekli uzaktan eğitim uygulamalarının öğrenci başarısı ve görüşlerine etkisi*. Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Özüçelik, E.** (2019). *Uzaktan eğitim sistemlerinin kullanımı Uludağ Üniversitesi Örneği*. Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Palas Bozkurt, E.** (2019). *Uzaktan eğitimde kullanılan videolu yöntemlerin ön lisans öğrencilerinin matematik başarılarına etkisi*. Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Polat, G.** (2010). *Eğitim yönetimi ve denetimi anabilim dalında yapılmış lisansüstü tez çalışmalarının incelenmesi*. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Saban, A.** (2005). *Öğrenme öğretme süreci yeni teori ve yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sarkınç, S. ve Aybarç Bursaloğlu, S.** (2012). Yükseköğretimde küresel bir değişim: Girişimci üniversite modeli. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(2), 92-99. <https://dergipark.org.tr/en/pub/higheredusci/issue/61478/918004> adresinden edinilmiştir.

- Sezer, C.** (2019). *Bilişim teknolojileri ve yazılım dersinde öğrenme yönetim sistemi kullanımının öğrenci akademik başarı, tutum ve motivasyona etkisi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Sharif Abdinor, A. M.** (2017). *Uzaktan eğitim yönetiminde Balanced Scorecard kullanımı ve AÖS örneği*. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Sönmez, V.** (2012). *Eğitim felsefesi* (6 bs.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Süral, İ.** (2015). Açık ve uzaktan öğrenmede teknolojik altyapının oluşturulması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 81-95. <https://dergipark.org.tr/en/pub/auad/issue/34010/377344> adresinden edinilmiştir.
- Taylor, W. R.** (2002). Pros and cons of online learning – a faculty perspective. *Journal of European Industrial Training*, 26(1), 24-37. doi: <https://doi.org/10.1108/03090590210415876>
- Torun, B.** (2020). *Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme yeterlikleri ve iş doyum düzeylerinin incelenmesi*. Maltepe Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Turan, H. A. ve Çolakoğlu E. B.** (2008). Yüksek Öğrenimde öğretim elemanlarının teknoloji kabulü ve kullanımı: Adnan Menderes Üniversitesinde ampirik bir değerlendirme, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 9(1), 106-121. <http://journal.dogus.edu.tr/index.php/duj/article/view/83> adresinden edinilmiştir.
- Uluçay, A. G.** (2016). *Uzaktan eğitim yönetimi ve Türkiye'deki vakıf üniversitesi uygulamaları*. İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uşun, S.** (2006). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Üstün, A. G.** (2020). *Uzaktan eğitim merkezlerinin uygulama deneyimlerine dayalı kampüs tabanlı çevrim içi derslerin yürütülme sürecinin incelenmesi*. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Yalçın, Y.** (2005). *Fırat üniversitesi öğretim elemanları için yeni bir uzaktan eğitim sisteminin tasarımı ve modellenmesi*. Fırat Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Yaşlıca, E.** (2019). *Sanal sınıf ortamında etkileşimli öğretim materyalinin başarıya ve tutuma etkisi*. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yeşilyurt, E.** (2020). *Eğitim sosyal ve beşeri bilimlerine multidisipliner bakış*. İstanbul: Güven Plus Grup Danışmanlık A.Ş. Yayınları.

- Yıldırım, A.** (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 23(112). <http://213.14.10.181/index.php/EB/article/view/5326> adresinden edinilmiştir.
- Yıldırım, M.** (2009). Hayat boyu öğrenme kapsamında yaygın eğitim ve halk eğitim merkezleri. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H.** (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, N. A.** (2020). Yükseköğretim kurumlarında Covid-19 pandemisi sürecinde uygulanan uzaktan eğitim durumu hakkında öğrencilerin tutumlarının araştırılması: Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü örneği. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(1), 15-20. <https://dergipark.org.tr/en/pub/neufhsj/issue/55814/751395> adresinden edinilmiştir.
- Zawacki-Richter, O.** (2009). Research areas in distance education: A Delphi study. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 10(3). doi: <https://doi.org/10.19173/irrodl.v10i3.674>
- Url-1** <<https://istatistik.yok.gov.tr/>>, erişim tarihi 21.04.2021.
- Url-2** <<https://www.mevzuat.gov.tr/>>, erişim tarihi 01.04.2021
- Url-3** <<https://www.yok.gov.tr/>>, erişim tarihi 21.04.2021.
- Url-4** <<https://sozluk.gov.tr/>>, erişim tarihi 01.04.2021
- Url-5** <<https://www.who.int/>>, erişim tarihi 08.04.2021.
- Url-6** <<https://moodle.org/>>, erişim tarihi 17.04.2021.
- Url-7** <<https://www.sakailms.org/>>, erişim tarihi 17.04.2021.
- Url-8** <<https://www.openlms.net/>>, erişim tarihi 17.04.2021.
- Url-9** <<https://www.blackboard.com/>>, erişim tarihi 17.04.2021.
- Url-10** <<https://alms.com.tr/>>, erişim tarihi 17.04.2021.
- Url-11** <<https://zoom.us/>>, erişim tarihi 20.04.2021.
- Url-12** <<https://www.perculus.com/>>, erişim tarihi 20.04.2021.
- Url-13** <<https://www.microsoft.com/>>, erişim tarihi 21.04.2021.
- Url-14** <<https://phi.co.com/lms/>>, erişim tarihi 21.04.2021.
- Url-15** <<https://www.kvkk.gov.tr/>>, erişim tarihi 16.05.2021.

EKLER

Ek 1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Merhaba ben Merve ARAÇ,

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezinde (UZEM) koordinatör olarak görev yapmakta olup ilgili üniversitenin Eğitim Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programında öğrenim görmekteyim. Tez çalışması olarak İstanbul'daki Üniversitelerde uzaktan eğitim yönetiminin değerlendirilmesi hakkında araştırma yapmaktayım.

Bu araştırmada kapsamında UZEM bünyesinde göre yapan yöneticilerden görüşme yöntemiyle veriler toplamaktayım. Toplanan veriler yalnızca bu çalışmada kullanılacak olup kişisel bilgiler ise gizli tutulacaktır.

Veriler aşağıdaki yarı yapılandırılmış görüşme sorularına verilen cevaplar üzerinden toplanacaktır.

Araştırma, sizlerin değerli bilgi ve deneyimleriniz ile literatüre katkı sağlayacaktır. Ayrıca sorularım dışında önerileriniz ve vereceğiniz bilgiler yönlendirici olacaktır. Vakit ayırdığınız ve sorulara içtenlikle vereceğiniz cevaplar için şimdiden teşekkür ederim.

Saygılarımla,

Görüşme Soruları

1. Kullandığınız öğrenme yönetim sistemi (ÖYS) ve sanal sınıf uygulamasının neler olduğunu belirterek tercih sebeplerini örneklerle açıklayabilir misiniz?
2. Kullanılan ÖYS ile sanal sınıf sistemlerinin uygulama sürecinde sağladığı avantajlar ve getirdiği dezavantajlar nelerdir?
3. Uzaktan eğitim sürecinin hem yönetim hem de kullanılan sistemler açısından işleyişi nasıldır?
4. Kullanılan ÖYS ile sanal sınıf uygulamalarının kişisel veriler, dersler ve sınavlar açısından güvenilirliği hakkında görüşleriniz nelerdir?
5. Derslerin hedeflere ulaşma düzeyleri hakkında görüşleriniz nelerdir?
6. Öğrencilerin ders başarısına bu işleyişin etkileri nasıldır?
7. Kullanılan ÖYS ile sanal sınıf uygulamalarının geliştirilebilme düzeyi nasıldır?
8. Uzaktan eğitim sürecinde yaşanan problemler nelerdir? Bu problemlerin çözümü için başvurulan yöntemler nelerdir?

9. Uzaktan eğitim sürecinin geliştirilebilmesi için sizce neler yapılması gerekmektedir?